Σοσιαλισμός από τα κάτω

Νο 21 Σεπτέμβρης - Οκτώβρης '96 Δραχμές 500

- Υπάρχει σοσιαλισμός στην Κούβα;
- Μετράνε σήμερα οι τάξεις;

Κεντροαριστερά ή Επαναστατικός δρόμος για το Σοσιαλισμό;

Κεντροαριστερά ή επαναστατικός δρόμος για το Σοσιαλισμό





Η κυρίαρχη τάξη θέλησε πρόωρες εκλογές για μεγαλύτερη σταθερότητα και τα αποτελέσματα έδωσαν μεγαλύτερη αστάθεια.

Οταν προκηρύχτηκαν οι πρόωρες εκλογές, όλοι μιλούσαν (δεξιά και αριστερά) για τον ελιγμό του Σημίτη που θα δώσει την ευκαιρία στην άρχουσα τάξη να αποφύγει τις πιέσεις μιας παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου. Μόνο η ΟΣΕ μίλησε για κίνηση που δείχνει αδυναμία, το φόβο και την αβεβαιότητα των καπιταλιστών να συγκρουστούν με την εργατική τάξη.

Ποιά είναι η εικόνα μετά τις εκλογές;

Η Ν.Δ., το καθαρόαιμο κόμμα των καπιταλιστών βρίσκεται σε κρίση, ο Σημίτης δεν πήρε το πράσινο φως, όπως έλπιζε, για να προχωρήσει στις άμεσες επιθέσεις, η αριστερόστροφη διάθεση και ο θυμός των εργατών φάνηκε και από την ψήφο.

Οι εργάτες χρησιμοποίησαν το ψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ για να μαυρίσουν την Νέα Δημοκρατία ενώ ταυτόχρονα το τιμώρησαν, με το ψηφοδέλτιο του ΣΥΝ, του ΔΗΚΚΙ και του ΚΚΕ. Για πρώτη φορά από το '74 στη Βουλή την κυβέρνηση την έχει το ΠΑΣΟΚ και στα αριστερά του βρίσκονται τρία μικρά κόμματα.

Η Ν.Δ. βρίσκεται σε κρίση, και είναι αμφίβολο εαν θα τελειώσει μετά την εκλογή του νέου αρχηγού. Αυτό που έχουμε διαπιστώσει, ότι η οικονομική κρίση προκαλεί πολιτική αστάθεια, επιβεβαιώνεται με τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Ν.Δ.

Ο Ανδριανόπουλος και ο Μάνος κατηγορούν τον Εβερτ σαν "αριστερά" του Σημίτη, ενώ ταυτόχρονα αναγκάζονται να υποστηρίζουν τον Σουφλιά που είναι η πιο φιλοκρατιστική πτέρυγα της Ν.Δ. Ο Σουφλιάς ήταν υπουργός Εθνικής Οικο-



Ενας εργαζόμενος της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος επιστρέφει αγανακτισμένος την κάρτα μέλους του ΠΑΣΟΚ στον Στέφανο Τζουμάκα.

νομίας στην Οικουμενική κυβέρνηση το 1990, με Αναπληρωτή Υπουργό τον Δραγασάκη -μέλος τότε του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΕ, και Αναπληρωτή Υπουργό Βιομηχανίας τον Γρηγόρη Γιάνναρο, μέλος της Πολιτικής Γραμματείας της ΕΑΡ.

Χαρακτηριστικό της κατάστασης στη ΝΔ είναι τα πηδήματα ανάμεσα στα στρατόπεδα, και η προσπάθεια να βρούνε μέχρι τέλους μια συμβιβαστική λύση για να μην υπάρχει διάσπαση.

Η καινούργια περίοδος δεν είναι εύκολη ούτε για την κυβέρνηση του Σημίτη. Η ψήφος στο ΠΑΣΟΚ είναι κύρια από εργατικά κομάτια, τα οποία παρ' όλο που δεν το πολυεμπιστεύονται ήθελαν να μαυρίσουν την Νέα Δημοκρατία. Αυτή την πίεση την αισθάνεται ο Σημίτης, και απ' αυτή προσπαθεί να απαλλαγεί.

Το ΠΑΣΟΚ, έχει μια ηγεσία που έχει κάνει στροφή δεξιά και μια βάση που έχει πάει αριστερά. Πώς γίνεται αυτό και τι σημαίνει;

Το ΠΑΣΟΚ φτιάχτηκε το 1974 από τον Ανδρέα Παπανδρέου από τα απομεινάρια της Ενωσης Κέντρου και διάφορους "σοσιαλιστικούς" ομίλους. Με την ιδρυτική διακήρυξη της 3 Σεπτέμβρη υποσχέθηκε ότι θα παλέψει για το σοσιαλισμό και έτσι κατάφερε να συσπειρώσει εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες. Το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να μεγαλώσει εκείνα τα χρόνια από δυο κυρίως πηγές. Από τους νέους εργάτες που πρωτοστάτησαν στις μάχες για τα καινούργια συνδικάτα μετά την κατάρρευση της χούντας, και από κόσμο αριστερό, που ανήκε στην ΕΔΑ και που η κρίση και η διάσπαση του Κ.Κ. τον έδιωξαν μακριά. Αυτό προσδιόρισε και τον χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ σαν ρεφορμιστικό κόμμα, με εργατική βάση και με αστική πολιτική.

Κατάφερε να γίνει το μεγαλύτερο ρεφορμιστικό κόμμα και να πάρει κεφάλι από το ΚΚΕ, πολύ πριν να κερδίσει τις εκλογές και να σχηματίσει κυβέρνηση το '81.

Την οκταετία του ΠΑΣΟΚ '81-'89, η σχέση του με την οργανωμένη του βάση μπήκε πολλές φορές σε κρίση. Το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση σήμανε πολύ γρήγορα εγκατάλειψη των υποσχέσεων και διάλυση των προσδοκιών.

Το 1985, αμέσως μόλις κέρδισε ξανά τις εκλογές, ο Αντρέας Παπανδρέου διόρισε τον Σημίτη υπουργό Εθνικής Οικονομίας και του ζήτησε να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα σταθεροποιητικό που σήμαινε την πιο σκληρή λιτότητα. Το διάγραμμα παρακάτω (σελίδα 5), δείχνει τι σήμαιναν εκείνα τα μέτρα για το εισόδημα των εργαζομένων. Ηταν η πρώτη φορά μετά το '71 που τα πραγματικά εισοδήματα έπεσαν -8% μέσα σε ένα χρόνο.

Η αντίσταση των εργατών κράτησε 3 χρόνια, ήταν σκληρή, αλλά στο τέλος κατάφεραν να διώξουν τον Σημίτη από υπουργό και να ξαναπάρουν μεγάλες αυξήσεις, που έφταναν σε πραγματικές τιμές στο 6% το 1989. Στα χρόνια 1990-93 με τον Συνασπισμό και το ΚΚΕ σε κρίση, το ΠΑΣΟΚ ξανασυσπείρωσε την επιρροή του μέσα στην εργατική τάξη.

Στις εκλογές του '93 τα ποσοστά που πήρε το ΠΑΣΟΚ στις εργατικές περιοχές, ήταν μεγαλύτερα και απ' αυτά του '81.

ΠΕΡΙΟΧΗ	'93	'81
Περιστέρι	51,8	50,9
Αιγάλεω	52,7	52,7
Κερατσίνι	53,9	53,7
Νίκαια	52,5	48,3

Αυτό στην τριετία που πέρασε δεν σήμαινε ούτε αναμονή ούτε περίοδο χάριτος. Τουναντίον τα πιο οργανωμένα κομάτια της εργατικής τάξης βγήκαν μπροστά και συγκρούστηκαν με κάθε προσπάθεια της κυβέρνησης να πάρει πίσω τις κατακτήσεις. Από τους αγώνες των εργατών στα ναυπηγεία, στα νοσοκομεία, μέχρι τους καθηγητές και δασκάλους, τους εργαζόμενους στους Δήμους, παντού οι εργατικές αντιστάσεις ανάγκασαν την κυβέρνηση να κλείνει με συμβιβασμούς. Ο ΣΕΒ και οι διεθνείς οργανισμοί (ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, ΕΕ) άρχισαν να δυσανασχετούν και να απαιτούν επιτάχυνση των μέτρων "απελευθέρωσης" της αγοράς.

Αυτό ήταν αποτέλεσμα της δύναμης του εργατικού κινήματος και όχι της συμβιβαστικής πολιτικής του Ανδρέα και στη συνέχεια του Σημίτη. Γι' αυτό, ο Σημίτης και οι εκσυγχρονιστές θέλουν να απαλλαγούν από αυτή τη σχέση του ΠΑΣΟΚ με την οργανωμένη εργατική τάξη.

Πριν τις εκλογές, αμέσως μετά το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, ο Σημίτης μιλούσε για συγχώνευση των τοπικών οργανώσεων του ΠΑΣΟΚ και άλλες τέτοιες οργανωτικές αλλαγές που να μειώσουν τις πιέσεις της βάσης.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι ελληνικό. Στην Αγγλία ο εκσυγχρονιστής του Εργατικού Κόμματος Τόνι Μπλερ έχει εξαπολύσει επίθεση στους δεσμούς με τα συνδικάτα πριν ακόμα γίνει κυβέρνηση. Παντού τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα όχι μόνο δεν υπόσχονται φιλεργατικές μεταρρυθμίσεις αλλά ξηλώνουν και τις παλιές. Και γι' αυτό οι ηγεσίες τους προσπαθούν να χαλαρώσουν τους παραδοσιακούς δεσμούς με την εργατική τάξη.

Ομως φτάνουν οι εκλογές και αναγκάζονται προεκλογικά να κάνουν υποκλίσεις. Ετσι ο δεξιός Σημίτης αναγκάστηκε τις τελευταίες δυο βδομάδες να κηρύξει την πόλωση με την δεξιά, να καταγγείλει

την παράταξη των Εκοφιτών, να κάνει επίθεση στην πολεμοκαπηλεία και στον ρατσισμό και να δηλώσει ότι δεν θα προχωρήσει σε νέα αντιλαϊκά μέτρα. Αυτές οι πιέσεις είναι που τον κάνουν σήμερα να μιλάει για κεντροαριστερά και να ζητάει από τα άλλα τρία κόμματα να συνεργαστούν μαζί του σε μια τέτοια προοπτική.

Η πρόταση του Σημίτη για την κεντροαριστερά σήμερα σημαίνει συμφωνία για την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού καπιταλισμού στη διεθνή αγορά, για ξήλωμα των μεταρρυθμίσεων, για να βάλει χέρι στα συνδικάτα και στο οργανωμένο εργατικό κίνημα.

Ιδεολογικά αυτό το στηρίζει στην άποψη ότι η κοινωνία έχει αλλάξει. Οτι μετά την κατάρρευση του κρατικού καπιταλισμού το δίλημμα δεν είναι πια ανάμεσα σε δυο τάξεις, την εργατική και τους καπιταλιστές, ούτε σε δυο συστήματα, αλλά ανάμεσα σε διάφορα μοντέλα καπιταλιστικής διαχείρισης.

Ο Σημίτης και οι εκσυγχρονιστές όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια υποστηρίζουν ότι σε περίοδο διεθνοποίησης, το μοντέλο του Κεϋνσιανισμού που στηρίζεται πάνω στην "εθνική" οικονομία δεν μπορεί πια να λειτουργήσει. Υπάρχουν όμως κάποια άλλα μοντέλα, όπως το γερμανικό, που θα μπορούσε να λειτουργήσει.

Το μοντέλο της κεντροαριστεράς του Σημίτη δεν έχει σαν στόχο τις καλύτερες μέρες για τους εργάτες, αλλά πώς θα μπορέσει κάτω από "αριστεροφανείς" ιδεολογικούς μανδύες, να περάσει επιθέσεις που μέχρι τώρα δεν έχει μπορέσει να κάνει και που φοβάται τις αντιδράσεις.

Η πραγματικότητα είναι ότι η επόμενη περίοδος δεν θα είναι καθόλου εύκολη για το ΠΑΣΟΚ. Οι δηλώσεις μέσα στους εργατικούς χώρους απ' αυτούς που το ψήφισαν -"θα μας βρούνε μπροστά τους"- δείχνουν το κλίμα. Αυτό το κλίμα έχει ανάγκη από δυο πράγματα. Οργάνωση και καθαρή προοπτική.

Η εργατική τάξη σήμερα είναι πιο δυνατή από παλιότερα. Στην Ελλάδα οι εργάτες είναι το 1/3 του πληθυσμού και μαζί με τις οικογενειές τους είναι η απόλυτη πλειοψηφία της κοινωνίας. Το ίδιο ισχύει και στον υπόλοιπο πλανήτη.

Η εργατική τάξη δεν είναι μόνο αριθμητικά δυνατή αλλά και δρα συλλογικά. Στην Ιταλία κατάφερε να ρίξει τον Μπερλουσκόνι και τους φασίστες μέσα από απεργίες και συλλαλητήρια. Στην Γαλλία ανάγκασε τη δεξιά κυβέρνηση του Ζυπέ σε υποχωρήσεις μέσα από τις περσινές φανταστικές απεργίες, στην Γερμανία κατέβηκε στην μεγαλύτερη μεταπολεμική διαδήλωση ενάντια στην κυβέρνηση του Κολ και έχουν ήδη αρχίσει οι πρωτες απεργίες ενάντια στις περικοπές της κοινωνικής ασφάλειας.

Σήμερα η εργατική τάξη μπορεί να στηρίξει τον επαναστατικό δρόμο προς το Σοσιαλισμό με μεγαλύτερη δύναμη από κάθε προηγούμενη στιγμή της ιστορίας.

Αυτό που χρειάζεται είναι η καθαρή προοπτική, για την ανατροπή του καπιταλισμού και το κτίσιμο μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας που θα στηρίζεται στον προγραμματισμό και όχι στην αναρχία της αγοράς. Αυτά έχει να υπερασπιστεί ένα αριστερό κόμμα σαν εναλλακτική λύση στην πρόταση περι κεντροαριστεράς, χωρίς υπεκφυγές.

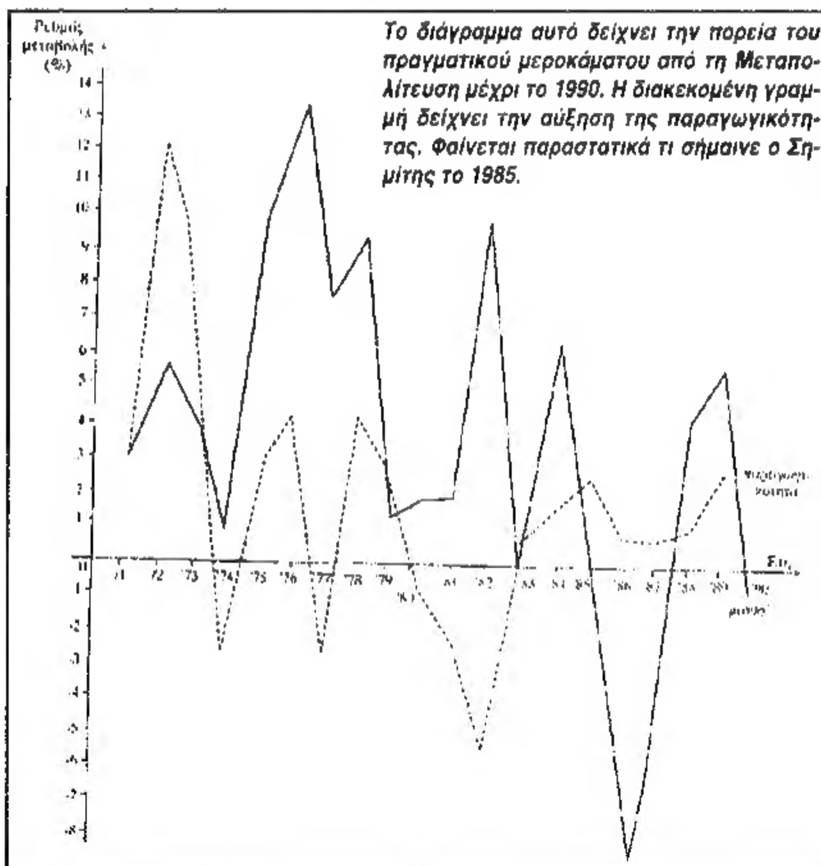
Ο ΣΥΝ, το ΔΗΚΚΙ και το ΚΚΕ, μπορεί να μεγάλωσαν σε ψήφους από το θυμό των εργατών, δεν έχουν όμως πού να τον πάνε. Οι ηγεσίες και των τριών αυτών κομμάτων έχουν πάει δεξιά όπως και το ΠΑΣΟΚ και στην πραγματικότητα συμμερίζονται τους ρεαλισμούς του.

Αρκεί να συγκρίνουμε ακόμα και τί έλεγαν οι ηγεσίες αυτών των κομμάτων στο παρελθόν για να δούμε πόσο πιο δεξιές είναι σήμερα, έστω κι αν τοποθετούνται στα αριστερά του Σημίτη -πράγμα όχι και τόσο δύσκολο.

Η "ανανεωτική αριστερά" κάποτε προσδιοριζόταν σαν κόμμα που αναφέρεται στις "δυνάμεις της εργασίας και του πολιτισμού", ενώ τώρα ο ΣΥΝ αναφέρεται γενικά στους "πολίτες" εγκαταλείποντας κάθε ταξική απόχρωση.

Ο Τσοβόλας μιλάει για επιστροφή στις ρίζες του ΠΑΣΟΚ, αλλά αποφεύγει ακόμα και τις φραστικές σοσιαλιστικές διακηρύξεις του 1974. Σε όλη την προεκλογική περίοδο ήταν αυτός που απέφυγε περισσότερο απ' όλους τη σύγκρουση με τις πατριδοκάπηλες κορώνες του Εβερτ και του Σαμαρά.

Το ΚΚΕ μπορεί να εμφανίζεται η αριστερά της αριστεράς όμως η πορεία του δείχνει μια τεράστια προσαρμογή με ή χωρίς τον Κωστόπουλο. Στα περασμένα



Το διάγραμμα αυτό δείχνει την πορεία του πραγματικού μεροκάματου από τη Μεταπολίτευση μέχρι το 1990. Η διακεκομένη γραμμή δείχνει την αύξηση της παραγωγικότητας. Φαίνεται παραστατικά τι σήμαινε ο Σημίτης το 1985.

τρία χρόνια του ΠΑΣΟΚ, περιορίστηκε σε γενικόλογες καταγγελίες και σε συμβολικές κινητοποιήσεις. Γι' αυτό άλλωστε και κέρδισε μόνο 1% σε σχέση με το '93, ενώ ο ΣΥΝ ανέβηκε κατά 2 μονάδες και το ΔΗΚΚΙ πήρε το μεγαλύτερο κομμάτι.

Και για τα τρία κόμματα οι ιδέες του σοσιαλισμού και της επανάστασης θεωρούνται ανεπίκαιρες και γι' αυτό δεν μπορούν να οργανώσουν τους αγώνες και να απαντήσουν στα διλήμματα που βάζει ο Σημίτης.

Η προσαρμογή αυτή δεν έχει γίνει λόγω αντικειμενικών αλλαγών αλλά είναι αποτέλεσμα του ρεφορμιστικού δρόμου. ΚΚΕ, ΣΥΝ, ΔΗΚΚΙ, έχουν κοινό παρανομαστή με το ΠΑΣΟΚ την στρατηγική του κοινοβουλίου. Είναι στρατηγική γεμάτη αδιέξοδα, που υποστηρίζει ότι υπάρχει περιθώριο για καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο, ενώ συνεχώς αναγκάζεται να προσαρμοστεί στην σημερινή πιο απάνθρωπη εκδοχή του.

Αυτό που είναι πιο αναγκαίο από ποτέ σήμερα, είναι η δημιουργία ενός επαναστατικού κόμματος που να μπορεί να βάλει καθαρά την προοπτική του Σοσιαλισμού και να παλέψει γι' αυτήν. Η ΟΣΕ προσπαθεί επίμονα να κτίσει ένα τέτοιο κόμμα και ο ρόλος της το επόμενο διάστημα είναι πολύ καθοριστικός. Και για να οργανώνουμε τη συμπαράσταση στα κομμάτια της εργατικής τάξης που θα συγκρουστούν με την κυβέρνηση Σημίτη και για να δίνουμε τις πολιτικές μάχες με καθαρές ιδέες. Την προηγούμενη περίοδο είμασταν η οργάνωση που βρέθηκε δίπλα σε όλους τους αγώνες και πάλευε για τις επαναστατικές ιδέες. Ενάντια στον πόλεμο, στον ρατσισμό και τον εθνικισμό.

Τα αποτελέσματα των εκλογών έδειξαν πόσο μαζική απήχηση έχει η αντίσταση στην πολεμοκαπηλεία και το ρατσισμό. Ο Εβερτ και ο Σαμαράς τυλίχθηκαν στην γαλανόλευκη και έπαιξαν το χαρτί του ρατσισμού είτε χρεώνοντας την ανεργία στους μετανάστες είτε κινδυνολογώντας ενάντια στη μειονότητα στη Θράκη. Αλλά απέτυχαν τρανταχτά. Αυτή η μαζική ευαισθησία δεν έπεσε από τον ουρανό. Είναι καρπός των αγώνων που δώσαμε.

Στην επόμενη περίοδο χρειάζεται να κερδίσουμε περισσότερους σοσιαλιστές σε όλους τους εργατικούς χώρους που να απαντάνε στα διλήμματα των εκσυγχρονιστών και να οργανώνουν την αντίσταση από τα κάτω. Υπάρχουν δεκάδες χιλιάδες που θα ήθελαν να δώσουν αυτή τη μάχη μαζί μας. Χρειάζεται να τους βρούμε και να τους οργανώσουμε.

ΚΥΠΡΟΣ

Εκδηλώσεις ενάντια στο σοβινισμό

Η Κύπρος έφτασε τους τελευταίους μήνες στη χειρότερη κρίση εδώ και πολλά χρόνια. Η πορεία των "μοτοσυκλετιστών" που διεκδικούσε να εισβάλει στον τουρκοκυπριακό βορρά πυροδότησε εναν κύκλο έντασης που δεν έχει κλείσει ακόμα.

Οι επίσημες αρχές και τα ΜΜΕ από την ελληνική μεριά (στην Ελλάδα και στην Κύπρο) χαρακτήρισαν τη δολοφονία ενός τουρκοκύπριου φαντάρου και τον σοβαρό τραυματισμό ενός άλλου σε φυλάκιο της Αχερίτου στις 8 Σεπτέμβρη, σαν ενέργεια των ίδιων των τουρκοκύπριων για να ανατρέψουν το κλίμα που δημιουργήθηκε σε βάρος τους μετά τα επεισόδια στη Δερύνεια.

Είναι υποκρισία, όμως να μιλούν για τούρκικη προβοκάτσια, όταν σύσσωμος ο ελληνοκυπριακός τύπος πρόβαλε μετά τα επεισόδια στη Δερύνεια δηλώσεις ελληνοκύπριων σοβινιστών που "ορκίζονταν εκδίκηση". Λίγες μέρες πριν την επίθεση στην Αχερίτου, ελληνοκύπριοι σοβινιστές προσπάθησαν να δημιουργήσουν επεισόδια στο μικτό χωριό της Πύλας βρίζοντας και προκαλώντας τουρκοκύπριους, ενώ στην Αγία Νάπα ομάδα ελληνοκύπριων έσπασε στο ξύλο μουσουλμάνους φοιτητές και τους απείλησε ότι αν δεν φύγουν από την Κύπρο θα τους σκοτώσουν. Ξέχασαν ακόμα ότι κατά τη διάρκεια της τελετής ορκωμοσίας των νεοσύλλεκτων στη Λεμεσό, έβαλαν του εθνοφρουρούς να φωνάζουν μπροστά στον κόσμο: *"Θα πιούμε, θα πιούμε αίμα τουρκικό"*.

Ποσο δικαίωμα έχει ο Κληρίδης να μιλά για προβοκάτσια όταν τρεις μόλις μέρες πριν από τη δολοφονία του τουρκοκύπριου φαντάρου, κάλεσε έκτακτη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβούλιου, με τη συμμετοχή του αρχηγού της ΚΥΠ, για να συζητηθεί το θέμα νέων επεισοδίων; Οπως μεταδόθηκε από ραδιοσταθμό, σε αυτή τη συνεδρίαση οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων ενημερώθηκαν ανάμεσα σε άλλα και για την ύπαρξη ομάδας που, κάτω από την ηγεσία γνωστού πραξικοπηματία μέλους της ΕΟΚΑ Β', ετοίμαζε αντίποινα σε βάρος τουρκοκύπριων και ότι κυκλοφορούσε ήδη φυλλάδιο με το οποίο απειλούσε ελληνοκύπριους που απασχολούσαν τουρκοκύπριους εργάτες να μην τους πάρουν πίσω. Μετά τα γεγονότα στη Δερύνεια όλοι οι τουρκοκύπριοι που δούλευαν στο νότο έχασαν τη δουλειά τους.

Παρόλα αυτά ο κυβερνητικός εκπρόσωπος βγήκε μετά τη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβούλιου και δήλωσε ότι *"περιμένουμε τουρκική προβοκάτσια"*. Στην ουσία, με τη δήλωση αυτή έδωσε προκαταβολικά άλλοθι στους ακροδεξιούς σοβινιστές και τους άνοιξε το δρόμο για να προχωρήσουν στις απειλές τους.

Τελικά, στις 16 Σεπτέμβρη μια φασιστική οργάνωση με το όνομα "Λεγεώνα Επιλέκτων" και αρχηγό τον απόστρατο στρατηγό Χατζησταύρου έστειλε επιστολή όπου δηλώνει ότι *"η επίθεση στην Αχερίτου ηταν έργο ελλήνων κομάντος"*. Τη θέση αυτή πρόβαλε και η φασιστική εφημερίδα "Στόχος" με πηχαίο τίτλο "Εκδικηθήκαμε"!

Σοβινισμός από τα πάνω

Η κυβέρνηση προσπαθεί να εκμεταλλευτεί το κλίμα από τα επεισόδια στη γραμμή αντιπαράταξης για να προβάλει την εικόνα του αθώου θύματος για την ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη και να καλλιεργεί το σοβινισμό μέσα στον κόσμο. Παρουσιάζει τις αντίστοιχες πορείες σαν αποτέλεσμα της "δικαιολογημένης αγανάκτησης των νέων γιατί το κυπριακό μένει άλυτο εδώ και 22 χρόνια".


εργατική δημοκρατία

5% Αμυνα, Απολυσεις Λιτοτητα, Σοβινισμος

ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΕΝΩΜΕΝΟΙ

Το τεύχος της Εργατικής Δημοκρατίας που καλούσε στις εκδηλώσεις στη Λευκωσία

Τα πράγματα, όμως, δεν είναι καθόλου έτσι. Οση ευθύνη έχουν για τα επεισόδια στη γραμμή αντιπαράταξης η Τσιλέρ, ο Ντενκτάς και οι Γκρίζοι Λύκοι, άλλη τόση έχει ο Κληρίδης, ο αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος και οι έλληνες και ελληνοκύπριοι φασίστες. Οχι μόνο για το επεισόδιο στην Αχερίτου, που μοιάζει περισσότερο με την επίθεση των φασιστών του ΜΑΒΗ στην Επισκοπή παρά με "τούρκικη προβοκάτσια", αλλά και για τα όσα προηγήθηκαν στη Δερύνεια.

Το πολεμικό κλίμα και ο σοβινισμός που καλλιεργεί συστηματικά η κυβέρνηση τα τελευταία τρία χρόνια, με το "Ενιαίο Δόγμα", τη δικαίωση του πραξικοπήματος και την αποκατάσταση των "λύκων" της ΕΟΚΑ Β', άνοιξε διάπλατα το δρόμο για να φτάσουμε σε επεισόδια σαν της Δερύνειας και της Αχερίτου.

Η ίδια η πορεία των μοτοσυκλετιστών δεν ήταν η αυθόρμητη αντίδραση κάποιων νέων, αλλά ήταν οργανωμένη και στημένη από τα πάνω. Είχε την στήριξη και την ενίσχυση της κυβέρνησης, της εκκλησίας και των ΜΜΕ. Η ίδια η κυβέρνηση τους υποσχέθηκε οικονομική βοήθεια ύψους 10.000 λιρών, ενώ όπως ομολόγησε εκπρόσωπός τους: *"Χωρίς την οικονομική βοήθεια του Μακαριώτατου δεν θα υπήρχε πορεία μοτοσυκλετιστών"*.

Αντί για τα 7 με 10 χιλιάδες άτομα που περίμεναν οι διοργανωτές, μαζεύτηκαν 2.000 και στην πορεία συμμετείχαν 400 με 500 άτομα. Στα ίδια τα επεισόδια δεν συμμετείχαν περισσότερα από 150 με 200 άτομα.

Παρά το σοβινιστικό κλίμα που καλλιεργούσαν τα ΜΜΕ αρκετός κόσμος έβγαινε στους ραδιοσταθμούς για να καταδικάσει αυτούς που ενθάρρυναν την πορεία από τη "δική μας" πλευρά, ενω πολλοί περισσότεροι ήταν αυτοί που δήλωναν την ανησυχία τους ότι τέτοια περιστατικά μπορούν να οδηγήσουν σε πόλεμο. Στην πραγματικότητα ο κόσμος ήταν περισσότερο φοβισμένος από την απειλή ενός πολέμου παρά "εθνικά

συντετριμένος", όπως τον ήθελε ο Αρχιεπίσκοπος και τα ΜΜΕ.

Οι μόνοι ωφελειμένοι από αυτά τα επεισόδια είναι τελικά οι σοβινιστές και στις δυο πλευρές.

Ο Ντενκτάς, που την προηγούμενη περίοδο βρισκόταν κάτω από τη συνεχή πίεση απεργιακών κινητοποιήσεων, εξαιτίας της πολιτικής λιτότητας που επιβάλλει στους τουρκοκύπριους καθώς και για τη δολοφονία του τουρκοκύπριου δημοσιογράφου Κουτλού Ανταλί, μπόρεσε να αποπροσανατολίσει τον κόσμο προβάλοντας τα επεισόδια της Δερύνειας και τις σοβινιστικές και πολεμοκάπηλες κραυγές του Αρχιεπίσκοπου και άλλων.

Ο Κληρίδης άρπαξε την ευκαιρία για να κλιμακώσει τους εξοπλισμούς φέρνοντας 50 τανκς τύπου Τ-80 από τη Ρωσία, να ζητήσει αύξηση της "έκτακτης εισφοράς για την άμυνα", στράτευση των γυναικών, ενώ ετοιμάζει μια σειρά από κτυπήματα στις εργατικές κατακτήσεις.

Αντιπολεμικό αίσθημα

Τα τελευταία επεισόδια στη γραμμή αντιπαράταξης έδειξαν με τον πιο δραματικό τρόπο τα αδιέξοδα του εθνικισμού. Οδήγησαν όχι μόνο στο θάνατο δυο ελληνοκυπρίων και ενός τουρκοκύπριου, αλλά έφεραν και τον εφιάλτη ενός νέου πόλεμου πιο κοντά από ποτέ άλλοτε από το '74. Θύμισαν σε όλους ότι δεν έχει υπογραφεί ειρήνη, ότι υπάρχει απλά ανακωχή και ότι οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να ξεσπάσει μια θερμή σύνκρουση.

Ο φόβος ενάντια στον κίνδυνο πολέμου και το κλίμα σοβινισμού και τρομοκρατίας που κυριάρχησε εκείνες τις μέρες, έσπρωξαν αρκετό κόσμο να θέλει να κάνει κάτι.

Αυτό το αντιπολεμικό αίσθημα βρήκε την ευκαιρία να εκφραστεί στο κάλεσμα ομάδας πρωτοβουλίας από 21 ελληνοκυπριακές οργανώσεις (πολιτικές, συνδικαλιστικές, ειρήνης, γυναικών, λογοτεχνών) σε αντιπολεμική εκδήλωση στις 6 Σεπτέμβρη.

Η εκδήλωση καλέστηκε σαν ανταπόκριση των ελληνοκυπριακών οργανώσεων στις 8μερες εκδηλώσεις για την ειρήνη που οργάνωσαν στη Βόρεια Κύπρο 48 τουρκοκυπριακές οργανώσεις. Η εκδήλωση έγινε την ίδια μέρα και ώρα που τελείωναν οι εκδηλώσεις των τουρκοκύπριων στο βορρά. Παρά το πολύ λίγο χρονικό διάστημα που υπήρχε για να οργανωθεί και την σχεδόν ανύπαρκτη προβολή από τα ελληνοκυπριακά ΜΜΕ, η συμμετοχή του κόσμου ήταν πολύ καλή. Συμμετείχαν περισσότερα από 500 άτομα (πολλοί νεολαίοι) και το κλίμα που επικρατούσε ήταν φανταστικό, με αντιπολεμικά τραγούδια και ποιήματα, ανάμεσά τους και ένα ποίημα του δολοφονημένου τουρκοκύπριου δημοσιογράφου Κουτλού Ανταλί. Ο κόσμος παρέμεινε στο χώρο της εκδήλωσης πολύ ώρα μετά αφού τελείωσε το πρόγραμμα και συζητούσε. Η κοινή διαπίστωση και επιθυμία όλων ήταν να υπάρξει συνέχεια και κλιμάκωση τέτοιων εκδηλώσεων.

Είναι η πρώτη φορά από το 1974 που γίνεται κάτι τέτοιο. Μια τόσο μαζική εκδήλωση για την ειρήνη παράλληλα στις δυο κοινότητες, που να συνδέει την πάλη ενάντια στον πόλεμο με την πάλη ενάντια στο σοβινισμό. Είναι η πρώτη φορά που ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι καταφέρνουν να συντονίσουν την δράση τους.

Τέτοιες εκδηλώσεις είναι η καλύτερη απάντηση για τους οπαδούς του σιχαμερού συνθήματος "καλός τούρκος, νεκρός τούρκος". Δείχνουν σε όσους θέλουν να παλέψουν ενάντια στον πόλεμο στην Κύπρο ότι ο δρόμος για την ειρήνη δεν περνά μέσα από τις αντικατοχικές πορείες και τις Δερύνειες, αλλά μέσα από την προσέγγιση και τη φιλία των απλών ανθρώπων στην Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο.

Το πιο σημαντικό που έδειξαν, όμως, είναι ότι σήμερα προς αυτή την κατεύθυνση δεν κοιτάζουν μόνο κάποιοι ελάχιστοι διεθνιστές αλλά ένα σημαντικό κομμάτι της νεολαίας και της εργατικής τάξης και στις δυο κοινότητες. Αυτή την πραγματικότητα είναι που προσπαθούν να κρύψουν τα ουρλιαχτα των "λύκων" και στις δυο πλευρές.

Οι βομβαρδισμοί στο Ιράκ

Νέος γύρος;

Οι αμερικάνικοι πύραυλοι, που χτύπησαν στις αρχές Σεπτέμβρη για μια ακόμα φορά το Ιράκ, μόνο τους Κούρδους δεν είχαν σκοπό να προστατεύσουν. Οι Κρουζ-Τόμαχοκ, που σκόρπισαν το θάνατο σε δεκάδες αμάχους, είναι η κληρονομιά του Πολέμου στον Κόλπο. Οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους βγήκαν το 1991 νικητές. Ο πόλεμος, όμως, δεν κατάφερε να λύσει κανένα από τα προβλήματα που οι ιμπεριαλιστές αντιμετωπίζουν στην περιοχή. Η πολιτική αστάθεια και η εξέγερση παραμένουν στην ημερήσια διάταξη στη Μέση Ανατολή. Αυτό που θέλουν στην πραγματικότητα να προστατεύσουν οι αμερικάνοι ιμπεριαλιστές, για μια ακόμα φορά, είναι το πετρέλαιο.

Η Μέση Ανατολή είναι η περιοχή με τα μεγαλύτερα γνωστά κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο. Πάνω από το μισό πετρέλαιο παγκόσμια προέρχεται σήμερα από τις χώρες του Περσικού και της Αραβικής χερσονήσου. Με δεδομένη την αστάθεια στη Ρωσία και τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες της πρώην ΕΣΣΔ -το Αζερμπαϊτζάν, την Γεωργία κλπ- που θα μπορούσαν να είναι μια σημαντική εναλλακτική πηγή, οι πολυεθνικές του πετρέλαιου εκτιμάνε ότι η εξάρτηση από τη Μέση Ανατολή δεν πρόκειται να αλλάξει στην επόμενη δεκαετία.

Η καταλήστευση αυτού του πλούτου από τους ιμπεριαλιστές και τις τοπικές άρχουσες τάξεις -που συνεχίζεται δεκαετίες τώρα- είναι στην πραγματικότητα υπεύθυνη για την αστάθεια που κυριαρχεί στη Μέση Ανατολή. Το μόνο που έχουν κερδίσει οι λαοί της περιοχής είναι η φτώχια, η εκμετάλλευση και η τρομαχτική καταπίεση. Για να εξασφαλίσουν τα συμφέροντά τους, για να διαιωνίσουν αυτή την φρικιαστική εκμετάλλευση, οι ιμπεριαλιστές δεν έχουν διστάσει ποτέ να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε μέσο. Η ιστορία της Μέσης Ανατολής είναι γεμάτη από επεμβάσεις, πολέμους και μαζικές γενοκτονίες. Για αυτό η εξέγερση -κρυμμένη συχνά πίσω από τον εθνικό ή τον θρησκευτικό μανδύα- βρίσκεται συνεχώς στην ημερήσια διάταξη.

Σήμερα ο Κλίντον και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί του χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για τους Κούρδους του Ιράκ και τις επεμβάσεις του Σαντάμ Χουσεϊν στους "ασφαλείς θύλακες" που έφτιαξαν την περίοδο του πόλεμου του Κόλπου. Οι ιμπεριαλιστές, όμως, είναι οι κυριότεροι υπεύθυνοι για το δράμα των Κούρδων.

Η μοίρα των Κούρδων αποφασίστηκε κυνικά, όπως η μοίρα και άλλων λαών της περιοχής, από τις Μεγάλες Δυνάμεις όταν μοίραζαν τη λεία του Πρώτου Παγκόσμιου πόλεμου. Η συνθήκη της Λωζάνης "εξαφάνισε" το 1923 τους Κούρδους από τον χάρτη και η γη τους χωρίστηκε στα πέντε. Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος από τα 25 περίπου εκατομμύρια Κούρδων, ζούνε στην Τουρκία, το Ιράκ και το Ιράν. Οι διώξεις, οι σφαγές και η γενοκτονία -με την ανοιχτή ή υπόγεια συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων- ήταν και στις τρεις χώρες καθημερινή πραγματικότητα για τους Κούρδους.

Οι ΗΠΑ που παριστάνουν τους προστάτες αδιαφορούσαν για τα φριχτά εγκλήματα του Σαντάμ σε βάρος των Κούρδων, την περίοδο που το Ιράκ ήταν σύμμαχός τους. Το 1988 ο στρατός του Σαντάμ βομβάρδισε πρώτα με δηλητηριώδη αέρια τα χωριά των Κούρδων και ύστερα τα ισοπέδωσε. Οι ΗΠΑ ούτε είδαν, ούτε άκουσαν τίποτα.

Μετά το τέλος του πολέμου το 1991, οι Κούρδοι του Ιράκ εξεγέρθηκαν. Αλλά οι ΗΠΑ άφησαν ξανά τον (εχθρό τους αυτή τη φορά) Σαντάμ να πνίξει την εξέγερση. Μόνο μετά την καταστολή, δημιούργησαν τον λεγόμενο "ασφαλή θύλακα".

Δυο λόγοι οδήγησαν τις ΗΠΑ και τους δυτικούς συμμάχους τους στη δημιουργία του κουρδικού "ασφαλή θύλακα" στο βόρειο Ιράκ.

Από τη μία ήθελαν να ελέγχουν ένα κέντρο αντιπολίτευσης της εξουσίας του Σαντάμ μέσα στο Ιράκ. Η ΣΙΑ υποστήριξε το 1992 τη δημιουργία του "Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου" που συνένωνε 19 διαφορετικές οργανώσεις της αντιπολίτευσης- ανάμεσά τους και το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα (KDP) του Μπαρζανί και την Κουρδική Πατριωτική Ενωση (PUK) του Ταλαμπανί. Ο Μπαρζανί ήταν ο εκπρόσωπος των Κούρδων στο τριμελές προεδρικό συμβούλιο του Κογκρέσου.

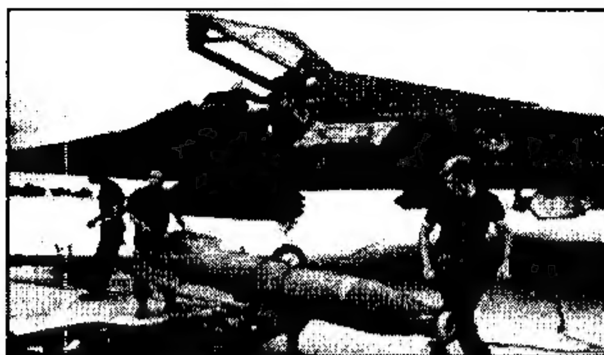
Ταυτόχρονα, οι δυτικοί σύμμαχοι επεδίωκαν, με τη δημιουργία ενός ημι-αυτόνομου Κουρδικού κρατιδίου, να χτίσουν μια "ειρήνη" στην περιοχή, σαν αυτή που προσπαθούν να στήσουν και στην Παλαιστίνη: μια συμφωνία που θα εξασφαλίζει, με μικρές παραχωρήσεις στις εθνικιστικές ηγεσίες, τον έλεγχο της εξέγερσης.

Οι ΗΠΑ δεν δυσκολεύτηκαν να εξασφαλίσουν την συγκατάθεση του Μπαρζανί και του Ταλαμπανί. Και οι δύο είχαν αποδείξει πολλές φορές, συμμαχώντας τη μια φορά με το Ιράν, την άλλη με την Τουρκία και την τρίτη με το Ιράκ, ότι ήταν ικανοί για τα μεγαλύτερα ξεπουλήματα και τις μεγαλύτερες προδοσίες.

Η προσπάθεια όμως απέτυχε. Πριν από ενάμιση χρόνο ο πόλεμος ξέσπασε ξανά ανάμεσα στις κουρδικές οργανώσεις. Στις 31 Αυγούστου ο Μπαρζανί κάλεσε τον στρατό του Σαντάμ για βοήθεια. Μέσα σε λίγες μέρες το KDP είχε κυριαρχήσει σε ολόκληρο το βόρειο Ιράκ. Εβδομήντα χιλιάδες Κούρδοι, οπαδοί του Ταλαμπανί, πήραν το δρόμο της προσφυγιάς, ζητώντας καταφύγιο στο γειτονικό Ιράν.

Σε αντίθεση με την Παλαιστίνη, οι ιμπεριαλιστές δεν διαθέτουν στην περιοχή του Κουρδιστάν έναν ισχυρό σύμμαχο, σαν το Ισραήλ, που θα μπορεί να επιβάλλει με τον εκβιασμό και τη βία τα συμφέροντά τους.

Στην Ελλάδα, τις μέρες της κρίσης, οι εφημερίδες ήταν γεμάτες δημοσιεύματα για την υποτιθέμενη αναβάθμιση της Τουρκίας. Η



Τα βομβαρδιστικά Στελθ δεν προστατεύουν τους Κούρδους

Τανσού Τσιλέρ δήλωσε ότι ο τουρκικός στρατός σκοπεύει να δημιουργήσει δική του "ζώνη ασφαλείας" μέσα στο βόρειο Ιράκ και ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Γουόρεν Κρίστοφερ είπε ότι "κατανοεί αυτή την πρωτοβουλία". Πριν ενάμισυ χρόνο οι τούρκοι στρατηγοί είχαν στείλει 35.000 στρατιώτες για "εκκαθαριστικές επιχειρήσεις" κατά των Κούρδων μέσα στο βόρειο Ιράκ. Αυτή τη φορά, όμως, δεν τόλμησαν να ξαναμπούν. Και οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν να μην χρησιμοποιήσουν την αεροναυτική βάση του Ιντσιρλίκ της Τουρκίας για τους βομβαρδισμούς του Ιράκ.

Η πολιτική κρίση στην Τουρκία δεν αφήνει περιθώρια για "αναβάθμιση" στην τούρκικη άρχουσα τάξη. Τις ίδιες μέρες που οι στρατηγοί ήθελαν να κάνουν τη βρομοδουλειά των ΗΠΑ στο Ιράκ, χιλιάδες εργάτες ξεχύνονταν, με αντιαμερικανικά πανό και συνθήματα, στους δρόμους της Τουρκίας. Για αυτό ο Ερμπακάν παρέμεινε σιωπηλός όλες εκείνες τις μέρες.

Αυτή η αποτυχία των "ειρηνευτικών" σχεδίων έχει αφήσει τις ΗΠΑ σχεδόν μόνες τους, αυτή τη φορά. Οι Αραβικές χώρες, που το 1990 πρωτοστάτησαν στην "Καταιγίδα της Ερήμου" προσφέροντας δυνάμεις και βάσεις στους δυτικούς συμμάχους, τώρα αρνήθηκαν ακόμα και να φιλοξενήσουν τα αμερικανικά αεροπλάνα. Η πρόσφατη εξέγερση στην Ιορδανία και οι απεργίες που ξέσπασαν στο Μπαχρέιν έχουν τρομοκρατήσει τους ηγέτες των Αραβικών χωρών. Ακόμα και το συντηρητικό βρετανικό περιοδικό Εκόνομιστ παραδέχεται ότι *"τώρα ανησυχούν πιο πολύ... για τον κόσμο τους, που εξαγριώνεται από τον εξεφτελισμό ενός άραβα ηγέτη από μια υπερδύναμη..."*. Ακόμα και δυτικοί σύμμαχοι, όπως η Γαλλία, αμφιβάλουν σήμερα για την αποτελεσματικότητα των αμερικανικών βομβαρδισμών και αρνούνται να συμμετέχουν.

Αντί για τη "νέα τάξη" οι επεμβάσεις των ιμπεριαλιστών φέρνουν όλο και μεγαλύτερη αστάθεια στην περιοχή. Τώρα, αφού όλα τους τα σχέδια έχουν ναυαγήσει, οι ΗΠΑ συγκεντρώνουν τεράστιες δυνάμεις στην περιοχή: το αεροπλανοφόρο Εντερπράιζ, το υποβρύχιο Πίτσμπουργκ, τα "αόρατα" βομβαρδιστικά Στέλθ, τους πυραύλους Πάτριοτ...

Μαζί με τους εξοπλισμούς όμως, φουντώνει και η αγανάκτηση των αραβικών λαών ενάντια στους ιμπεριαλιστές που απειλούνε τη ζωή τους. Αυτή η δίκαιη αγανάκτηση έχει τη δύναμη να σταματήσει τον Κλίντον και τα παρανοϊκά του σχέδια.

Οι εργάτες του Αραβικού κόσμου κυριολεκτικά κρατάνε τη στρόφιγγα του πετρέλαιου στα χέρια τους. Χωρίς τη δουλιά τους ούτε μια σταγόνα δεν πρόκειται να φτάσει στις αγορές της Δύσης. Αν οργανωθούν είναι πραγματικά παντοδύναμοι. Ολες οι ελπίδες βρίσκονται στα χέρια τους.



Η δεκαετία των μεγάλων ευκαιριών

Τη δεκαετία του '90 η αστάθεια και η ταξική πόλωση κυριαρχούν σε όλες τις χώρες. Ο *Κρις Μπάνμπερυ* και ο *Αλεξ Καλλίνικος* του Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος - Βρετανίας (SWP), εξηγούν τους λόγους και περιγράφουν τα καθήκοντα των επαναστατών μέσα σε μια τέτοια περίοδο.

Η δεκαετία του '90 ξεκίνησε με τη ψεύτικη υπόσχεση για τη Νέα Τάξη Πραγμάτων. Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ και των συμμαχικών της κρατών πανηγυρίστηκε από την άρχουσα τάξη σαν ο θρίαμβος του φιλελεύθερου καπιταλισμού. Ο Φράνσις Φουκουγιάμα, σύμβουλος του Υπουργείου Εσωτερικών των ΗΠΑ, ανάγγειλε το "τέλος της ιστορίας" και ότι δεν υπάρχει πια εναλλακτική λύση απέναντι στην αγορά. Ομως, όσο τα χρόνια περνούσαν, η σκληρή πραγματικότητα φαινόταν πολύ διαφορετική. Οι ΗΠΑ και οι ΝΑΤΟϊκοί σύμμαχοί της αδυνατούσαν να επιβάλλουν την τάξη στα Βαλκάνια, η παγκόσμια οικονομία έμπαινε στην τρίτη μεγάλη περίοδο ύφεσης από τη δεκαετία του '70 και η ύφεση αυτή απλώθηκε από τον βρετανικό και αμερικάνικο καπιταλισμό στη Γερμανία και -κάτι πολύ πιο σημαντικό- στην Ιαπωνία.

Ο ερχομός της κρίσης στη Δύση και την Ιαπωνία, μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, σήμανε επίσης ότι οι κυρίαρχες τάξεις δεν μπορούσαν να βρουν διέξοδο για την κρίση του κεφάλαιου ούτε μέσα από τις ιδέες του κρατικού παρεμβατισμού - που κυριαρχούσαν στην σκέψη της άρχουσας τάξης από τη δεκαετία του '40 μέχρι το '70 ούτε μέσα από τις Θατσερικές και Ρηγκανικές ιδέες της "αποκρατικοποίησης". Αυτά τα αδιέξοδα δημιούργησαν απειλές εμπορικών πολέμων ανάμεσα σε αντίπαλες "ζώνες ελεύθερου εμπόριου" και, το πιο σημαντικό, γέννησαν την απειλή πολέμων που μπορούν να ξεσπάσουν ξαφνικά, όπως ο δεύτερος πόλεμος του Κόλπου το 1991. Αυτοί οι παράγοντες, με τη σειρά τους, δημιούργησαν μια κατάσταση όπου στην κορυφή της κοινωνίας κυριαρχεί ο πολιτικός κατακερματισμός, ενώ από τα κάτω μεγαλώνει η δυσαρέσκεια. Το αποτέλεσμα είναι η μεγάλη ρευστότητα που χαρακτηρίζει τη δεκαετία του '90 μέχρι τώρα.

Ετσι στην Ευρώπη, οι άρχουσες τάξεις αντιμετώπισαν με μεγάλη αβεβαιότητα τις πολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις της γερμανικής ενοποίησης. Οι διαφωνίες για την Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1991 (που στην ουσία αποτελεί μια προσπάθεια για τον περιορισμό του γερμανικού καπιταλισμού) και για την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση, συνοδεύτηκαν από μια σειρά μαζικών απεργιών και διαμαρτυριών που συντάραξαν τα τρία τελευταία χρόνια την Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο και πιο πρόσφατα την Γερμανία.

Η οικονομική κρίση τροφοδότησε την πολιτική κρίση. Οι πιο θεαματικές εκδηλώσεις αυτής της κρίσης ήταν η κατάρρευση των δυο κομμάτων που κυβερνούσαν την Ιταλία από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, των Χριστιανοδημοκρατών και των Σοσιαλιστών. Ενα άλλο παράδειγμα, είναι η τεράστια αντιδημοτικότητα της κυβέρνησης Μέητζορ στην Αγγλία μετά την αναγκαστική αποχώρηση της Βρετανίας από το Ευρωπαικό Νομισματικό Σύστημα. Η οικονομική και πολιτική κρίση τροφοδότησε την ταξική πόλωση που βαθαίνει, καθώς η δυσαρέσκεια για την πο-

λιτική και οικονομική κατάσταση σπρώχνει ολοένα και περισσότερους ανθρώπους να αναζητήσουν "ακραίες" λύσεις. Ετσι, γίναμε μάρτυρες της ανόδου των φασιστών στην Γαλλία και την Ιταλία, αλλά και του ξεσπάσματος σε αυτές τις χώρες κυμάτων μαζικών απεργιών που περιόρισαν, προσωρινά, την επιρροή της ακροδεξιάς. Εν τω μεταξύ, μεγάλες διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες συγκλόνισαν την Γερμανία, το μοντέλο της κοινωνικής σταθερότητας σε όλη την μεταπολεμική περίοδο.

Σίγουρα, η κρίση δεν έχει την ίδια ένταση με τη δεκαετία του '30. Ομως τα ίδια συστατικά είναι παρόντα και τώρα. Η οικονομική κρίση ασκεί πιέσεις στις πολιτικές δομές και οδηγεί μάζες ανθρώπων είτε προς τη συλλογική δράση της εργατικής τάξης, είτε προς τη φασιστική βαρβαρότητα. Είναι οπως η δεκαετία του '30, αλλά σε πιο αργό ρυθμό.

Η ρευστότητα είναι κοινό χαρακτηριστικό σε όλο τον καπιταλιστικό κόσμο. Στις ΗΠΑ, ο Τζωρτζ Μπους έχοντας μόλις βγει θριαμβευτής από τον Πόλεμο του Κόλπου βρέθηκε αντιμέτωπος με την εξέγερση του Λος Αντζελες το 1992 και έχασε άδοξα τις προεδρικές εκλογές του Νοέμβρη της ίδιας χρονιάς. Με την σειρά του ο Μπιλ Κλίντον, κατατροπώθηκε από τη "ρεπουμπλικάνικη επανάσταση" του Νιουτ Γκίνγκριτς στις εκλογές για το Κογκρέσο το '94. Ο ίδιος ο Γκίνγκριτς, όμως, εξαφανίστηκε από το πολιτικό προσκήνιο χωρίς να προλάβει να φτάσει στις προεδρικές εκλογές του '96.

Ομως πάνω από όλα, ήταν οι μαζικές απεργίες του Δεκέμβρη του '95 στην Γαλλία, που έδειξαν πέρα από κάθε αμφιβολία πως σε μια τέτοια περίοδο μπορεί να γενικευτεί η ταξική πόλωση. Η Γαλλία είναι η χώρα που 15 χρόνια προδοσιών από δεξιές σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, δημιούργησαν τις συνθήκες για ένα εκλογικό περίπατο της δεξιάς και έδωσαν την δυνατότητα να ριζώσει ένα μαζικό φασιστικό κίνημα. Σε αυτή λοιπόν την χώρα, οι μαζικές απεργίες του Δεκέμβρη, παρόλο που ήταν μικρότερες από τις απεργίες και τις καταλήψεις των εργοστασίων του Μάη του '68, είχαν μεγαλύτερη και πιο ενεργή συμμετοχή από τη βάση των απεργών. Πολύ περισσότερο, το σχέδιο του Ζυπέ που πυροδότησε τις απεργίες, είναι αποτέλεσμα παρόμοιων πιέσεων που δέχονται όλες οι κυβερνήσεις του ευρωπαικού καπιταλισμού για μείωση των ελλειμάτων, μέσω των περικοπών στις κοινωνικές δαπάνες. Αυτές οι πιέσεις, που τις εντείνουν τα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για το ξέσπασμα μαζικών απεργιών και στις άλλες χώρες της Ευρώπης.

Επίσης, δεν πρέπει να αντιμετωπίζουμε την ταξική πόλωση σαν αποκλειστικά ευρωπαικό φαινόμενο. Για παράδειγμα, η επίθεση που εξαπέλυσε η δεξιά τοπική κυβέρνηση του Οντάριο στον Καναδά, προκάλεσε γενικές απεργίες. Επίσης, είχαμε μια σειρά από σημαντικές απεργίες στις ΗΠΑ, μερικές απ' αυτές ηττήθηκαν ύστερα από μακροχρόνιο αγώνα (όπως στο Ντέκατουρ στο Ιλλινόις) και άλλες έληξαν με σημαντικές νίκες για δυνατά κομμάτια εργαζόμενων, όπως στην Τζένεραλ Μότορς και την Μπόινγκ.

Βγαίνοντας από τη δεκαετία του '80, οι αγωνιστές του σοσιαλισμού έπρεπε να ανταποκριθούν σε μια κατάσταση όπου ξαφνικά μπορούν να ανοιχτούν μεγάλες ευκαιρίες γι' αυτούς. Παντού υπάρχει ένα καινούργιο ακροατήριο για τις επαναστατικές ιδέες. Το πιο άμεσο ακροατήριο αποτελείται κυρίως από νέους εργάτες και φοιτητές. Αλλά υπάρχει και ένα ευρύτερο στρώμα μέσα στην εργατική τάξη που είναι έτοιμο να συζητήσει με τους επαναστάτες, ιδιαίτερα μέσα από το διάβασμα των εντύπων μας. Στη δεκαετία του '80, κάναμε μια γενική μαρξιστική προπαγάνδα, που απευθυνόταν σε έναν περιορισμένο αριθμό ατόμων, ενώ την ίδια περίοδο η αστική τάξη περνούσε στην επίθεση και μεγάλοι εργατικοί αγώνες κατέληγαν στην ήττα. Οι επαναστάτες ήταν απομονωμένοι και συνήθως περιορισμένοι σε μια προπαγανδιστική δουλειά.

Στη δεκαετία του '90, ανακαλύψαμε ότι οι απόψεις μας γίνονται ιδεολογικά πιο αιχμηρές. Δεν φαίνονται αφηρημένες, όταν εκατομμύρια άνθρωποι βλέπουν με τα μάτια τους την πραγματικότητα της αγοράς. Στη Βρετανία η περίοδος των μαζικών αγώνων, από τα κλεισίματα των ανθρακωρυχείων το 1992, μέχρι τις κινητοποιήσεις ενάντια στους ναζί και στον κατασταλτικό νόμο για τα "ποινικά αδικήματα" το 1993 και το 1994, επέτρεψε στο SWP να αναπτυχθεί σημαντικά. Το ίδιο και στην Ελλάδα, όπου η ΟΣΕ, η αδελφή οργάνωση του SWP, μεγάλωσε πολύ γρήγορα μέσα από την παρέμβαση στους αγώνες ενάντια στην κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας και στη συνέχεια, μέσα στις συνθήκες της πολιτικής κρίσης που συνόδεψαν την άνοδο στην εξουσία της σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Ομως αυτή η ανάπτυξη δεν οφείλεται σε μια παρέμβαση απλά "ακτιβίστικη". Η



Γαλλία '95: Η πικέτα γράφει "Φοιτητές, εργάτες, γάλλοι, ξένοι-ενωμένοι ενάντια στη λιτότητα"

μεγάλη πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα, σήμαινε ότι πάντα έπρεπε να ανοίγουμε τη συζήτηση για γενικότερα πολιτικά ερωτήματα.

Ετσι, για παράδειγμα, το τεύχος του θεωρητικού περιοδικού του SWP "Διεθνής Σοσιαλισμός" που έκανε τις καλύτερες πωλήσεις, ήταν όταν είχε αφιέρωμα στον ευρωφασισμό. Αυτό το τεύχος έγινε ανάρπαστο στη μεγάλη διαδήλωση για το κλείσιμο των γραφείων του φασιστικού BNP, στο Γουέλινγκ τον Οκτώβρη του 1993. Στη καμπάνια ενάντια στο νόμο των Συντηρητικών για τα "ποινικά αδικήματα" δεν έλειψαν οι έντονες συζητήσεις και αντιπαραθέσεις. Απέναντι σε απόψεις που λέγανε ότι ένας "εναλλακτικός τρόπος ζωής" και η ατομική αντίσταση μπορεί να είναι η απάντηση, έπρεπε να επιχειρηματολογήσουμε για τη κεντρικότητα της εργατικής τάξης στην πάλη για την πραγματική αλλαγή της κοινωνίας.

Παρόλο που το γενικό επίπεδο της δυσαρέσκειας και της πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης είναι ίσως ψηλότερο από αυτό του '68 (αντανάκλαση της πολύ πιο βαθιάς κρίσης), δεν βρίσκει σημαντική οργανωτική έκφραση. Το 1968, ο πόλεμος στο Βιετνάμ, που ξεσκέπαζε το πραγματι-

κό πρόσωπο του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, το κίνημα των Μαύρων στις ΗΠΑ ακόμα και η αίγλη της Κούβας και της Κίνας που υποτίθεται ότι προσφέραν μια εναλλακτική λύση στον σταλινισμό ρωσικού τύπου, σήμαιναν ότι η πολιτική δυσαρέσκεια διοχετευόντον προς τα αριστερά. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 και στις αρχές της δεκαετίας του '70 οι ρεφορμιστές και οι σταλινικοί αποτελούσαν ένα πόλο έλξης. Από τότε έχει μεσολαβήσει η κατάρρευση του σταλινισμού. Οι ρεφορμιστές είναι και σήμερα παρόντες, αλλά προσφέρουν ολοένα και λιγότερες μεταρρυθμίσεις. Στην Βρετανία οι εργάτες θα ψηφίσουν το "νέο" Εργατικό Κόμμα του Τόνι Μπλερ πιο πολύ με σφιγμένα δόντια, παρά με ενθουσιασμό.

Πιο συγκεκριμένα, η δεκαετία του '90 δεν έχει σημαδευτεί από μια γενικευμένη άνοδο στο επίπεδο της ταξικής πάλης συγκρισιμης με αυτή του 1968-76. Υπήρξαν βέβαια μαζικές απεργίες, αλλά στην πλειοψηφία τους ήταν γραφειοκρατικά οργανωμένες, τον έλεγχο τον είχαν περισσότερο οι συνδικαλιστικές ηγεσίες παρά η βάση. Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία κατάφερε να σταματήσει τις μεγάλες απεργίες στην Γαλλία, παρόλο που η βάση των συνδικάτων δραστηριοποιήθηκε σε πολύ υψηλό επίπεδο. Η ηγεσία της CGT και του Κομμουνιστικού Κόμματος βγήκαν από αυτή τη μάχη με ανεβασμένη αξιοπιστία. Η εργατική βάση δεν έχει ανακτήσει ακόμα την αυτοπεποίθηση και τις παραδόσεις της ανεξάρτητης οργάνωσης από τα κάτω που δέχθηκε σκληρά πλήγματα στη δεκαετία του '80, τα χρόνια της υποχώρησης των εργατικών αγώνων.

Η ρεφορμιστική αριστερά ακολουθεί τη δεξιά στροφή της "επίσημης" αστικής πολιτικής. Οι εκλογικές νίκες της σοσιαλδημοκρατίας, όπου σημειώνονται τέτοιες, τείνουν να κυριαρχούνται από "εκσυγχρονιστές" τύπου Μπλερ ή Σημίτη, που θέλουν να ξεφορτωθούν οτιδήποτε έστω θυμίζει, κάποιες ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Το ίδιο βλέπουμε και με τον Κλίντον, παρόλο που το Δημοκρατικό Κόμμα των ΗΠΑ δεν είναι ένα εργατικό ρεφορμιστικό κόμμα. Ο Κλίντον προσπαθεί να κλέψει τα συνθήματα των Ρεπουμπλικάνων εγκαταλείποντας τις παραδόσεις των Δημοκρατικών. Τα συνθήματα για τη "Μεγάλη Κοινωνία" που είχαν τις ρίζες τους στην πολιτική του Νιου Ντηλ που εφάρμοσε ο Ρούσβελτ τη δεκαετία του '30 σαν απάντηση στην οικονομική κρίση.

Όμως η ιδεολογική συνθηκολόγηση αυτών των δυνάμεων μπροστά στον καπιταλισμό της αγοράς, δεν αντανακλά το επίπεδο συνείδησης των εργαζόμενων. Η δυσπιστία απέναντι στην επίσημη πολιτική έχει φτάσει σε επίπεδα ρεκόρ. Η γαλλική ταινία "Το μίσος" έκφρασε παραστατικά την αίσθηση αποξένωσης, της απάθειας και της οργής με την οποία πολλοί, ιδιαίτερα νέοι, αντιδρούν σε μια κοινωνία που δεν έχει να τους προσφέρει τίποτα. Αυτό το κλίμα μπορούν να το εκμεταλλευτούν οι φασίστες, αλλά δημιουργεί και τις προϋποθέσεις για ένα απέραντο ακροατήριο ανοικτό στην επαναστατική σοσιαλιστική πολιτική. Μέχρι τώρα, αυτό το ακροατήριο αποτελεί περισσότερο μια δυνατότητα, παρά μια πραγματικότητα.

Το ένα χαρακτηριστικό της σημερινής κατάστασης είναι η ρευστότητα. Το άλλο, όμως, είναι η ανάγκη να κερδίσουμε μια σκληρή μάχη ιδεών ανάμεσα σ' αυτούς που ψάχνουν για εναλλακτική λύση. Στην Βρετανία είχαμε την εμπειρία μιας περιόδου έντονων κινητοποιήσεων στους δρόμους το 1992-94 που συνοδεύτηκε από μια περιορισμένη, αλλά σημαντική ανάκαμψη των απεργιών το 1994-95. Το 1996 έχουμε μια κατάσταση όπου τέτοιοι αγώνες έχουν ατονήσει, καθώς η συνδικαλιστική γραφειοκρατία προσπαθεί να εξαφανίσει κάθε τι που θα δυσαρεστούσε τον Μπλερ στην πορεία του προς τις εκλογές. Το SWP οργανώνει την παρέμβαση του σε συνθήκες έντονης πολιτικής συζήτησης μέσα στην εργατική τάξη, καθώς μια σημαντική μειοψηφία ψηφοφόρων του Εργατικού Κόμματος, ακόμα και τώρα και χωρίς να 'χει ανεβεί στην κυβέρνηση, δεν μπορεί να χωνέψει τη δεξιά στροφή του Μπλερ.

Ακόμα και στην Ελλάδα, την ευρωπαϊκή χώρα με τη πιο συνεχή κινητοποίηση της εργατικής τάξης από τα μέσα της δεκαετίας του '80, η επάνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση οδήγησε την ΟΣΕ να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στη μάχη των ιδεών μέσα σε μια μειοψηφία εργατών, που η εμπειρία τους από τις προδοσίες της κυβέρνησής τους κάνει να στρέφονται προς τ' αριστερά. Και στις δυο χώρες δημιουργείται ένα κενό στα αριστερά των ρεφορμιστών, κενό που πρέπει να αγωνιστούμε να καλύψουμε. Μεσοπρόθεσμα, μπορεί να έχουμε εκρήξεις όπως αυτή της Γαλλίας, σε σημαντικές καπιταλιστικές χώρες. Τότε το ζήτημα θα είναι αν οι επαναστάτες διαθέτουν το μέγεθος, τις ρίζες και τις ξεκάθαρες ιδέες για να επηρεάσουν αυτά τα γεγονότα. Οι απεργίες στην Γαλλία έδειξαν την επιτακτική ανάγκη για ένα πόλο συσπείρωσης απέναντι στους ρεφορμιστές και τους γραφειοκράτες. Όμως αυτές οι απεργίες ή ο τεράστιος όγκος των 400.000 διαδηλωτών στην Βον



Ιούνης 1996, Πορεία στη Βόννη. Η μεγαλύτερη εργατική διαδήλωση στη μεταπολεμική Γερμανία

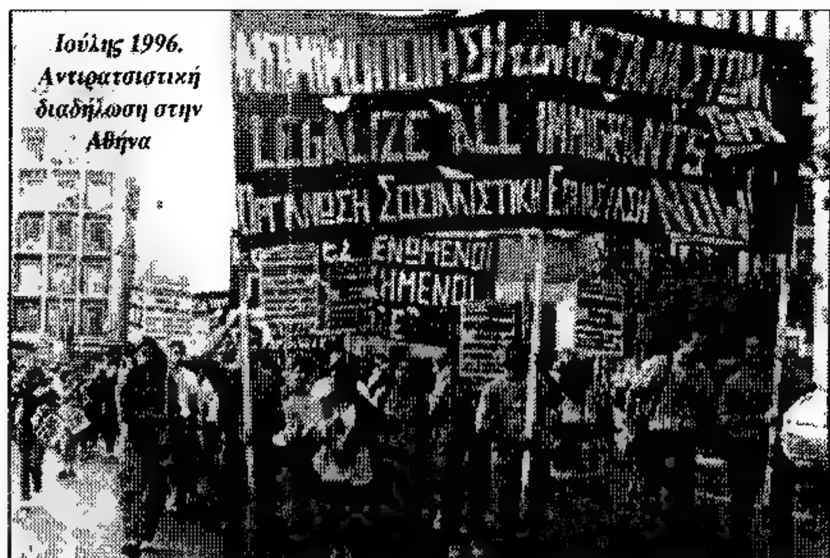
νη τον Ιούνη, μας δείχνουν ότι έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε μέχρι να αποκτήσουμε ένα μέγεθος που θα μας επιτρέπει να επηρεάζουμε τέτοια γεγονότα.

Σε αυτές τις συνθήκες πρέπει να αποφύγουμε μια σειρά παγίδες. Ακόμα και στη διάρκεια μαζικών αγώνων δεν πρόκειται να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις, αν περιοριζόμαστε απλά στην ανάγκη για δράση και οργανώνουμε την παρέμβαση μας μόναχα γύρω από τα συγκεκριμένα αιτήματα που προκύπτουν. Ο κόσμος που συμμετέχει σε τέτοιους αγώνες έχει πολύ συνολικότερα ερωτήματα και δεν πρόκειται να στραφεί στις επαναστατικές ιδέες, αν εμείς δεν του τις προβάλουμε.

Η "συνδικαλιστική" αντιμετώπιση είναι μια άλλη παγίδα. Έτσι στην Βρετανία είναι πολύ εύκολο σε συνθήκες σχετικής ηρεμίας στο μέτωπο των απεργιών να περιμένουμε απλά την επόμενη μεγάλη απεργία. Μια τέτοια αντιμετώπιση θα μας στερούσε τις πολιτικές ευκαιρίες που μας ανοίγει η δεξιά πολιτική του Μπλερ. Μια τέτοια στάση είναι συνταγή για στασιμότητα και κρίση. Πολύ περισσότερο δεν μας προετοιμάζει καθόλου για καταστάσεις σαν τις απεργίες της Γαλλίας και για να αντιπαλέψουμε πολιτικά ηγεσίες σαν της CGT.

Πρέπει επίσης να αντισταθούμε στο κλίμα της γενικότερης απαισιοδοξίας των υπολειμμάτων της επαναστατικής αριστεράς του '60, που αρνούνται να αναγνωρίσουν ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει από τη δεκαετία του '80. Πολλοί απ' αυτούς είχαν αυταπάτες ότι τα σταλινικά κράτη ήταν κατά κάποιο τρόπο "προοδευτικά" σε σχέση με το δυτικό καπιταλισμό και έτσι έπαθαν πλήρη αποπροσανατολισμό μετά την κατάρρευση αυτών των καθεστώτων. Αντιμετώπισαν αυτή την εξέλιξη βγάζοντας το συμπέρασμα ότι οι εποχές είναι δύσκολες για τους σοσιαλιστές.

Τι μπορούμε να μάθουμε από την μέχρι τώρα εμπειρία της δεκαετίας του '90; Η οικονομική ύφεση των αρχών της δεκαετίας του '90, αμέσως μετά την κατάρρευση της Αν. Ευρώπης σημάδεψε την περίοδο που διανύουμε. Αποκάλυψε την αποτυχία και του κρατικού καπιταλισμού και του καπιταλισμού της αγοράς. Το κλίμα της αστάθειας, της αβεβαιότητας και της ρευστότητας που γέννησαν αυτές οι εξελίξεις επηρεάζουν ολόκληρη την κοινωνία από την κορυφή της μέχρι κάτω. Οι ιδεολογικοί εκπρόσωποι των αστών προβάλλουν μια διαστρεβλωμένη αντανάκλαση αυτής της πραγματικότητας με τις θεωρίες για την "παγκοσμιοποίηση" και με διάφορα μεταμοντέρνα ονειροπολήματα. Σίγουρα μια τέτοια κατάσταση θα γεννήσει χρηματιστηριακά κραχ, οικονομικές υφέσεις, πολέμους και πάνω από όλα μαζικούς εργατικούς αγώνες. Επαναστάτες που δεν βλέπουν αυτή την κατάσταση, καταδικάζουν τους εαυτούς τους στο περιθώριο.



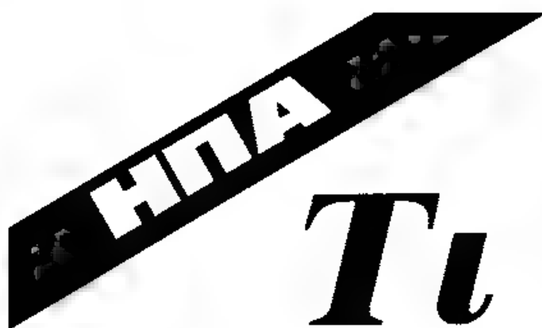
Ιούλης 1996. Αντιρατσιστική διαδήλωση στην Αθήνα

Η πετυχημένη παρέμβαση σε όλα τα μέτωπα που ανοίγονται δεν είναι ζήτημα μόνο δραστηριότητας και πρωτοβουλιών γύρω από τα συγκεκριμένα αιτήματα. Η παρέμβαση στην ιδεολογική κόντρα που έχει ανοίξει από τον Μπλερ στην Αγγλία ή από τον Σημίτη στην Ελλάδα, είναι ένας τρόπος για να τραβήξουμε κόσμο προς τις επαναστατικές ιδέες, το ίδιο σημαντικός με την παρέμβαση με συνθήματα στις μαζικές συγκεντρώσεις. Ούτε πρέπει να υπάρχει αντιπαράθεση ανάμεσα στις συγκεκριμένες καμπάνιες και στην προσπάθεια για την διαμόρφωση ενός επαναστατικού ρεύματος με το κέρδισμα συγκεκριμένων ατόμων στις επαναστατικές ιδέες. Ακόμα και όταν κινητοποιούνται δεκάδες χιλιάδες, αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να παραμελούμε τα θεωρητικά επιχειρήματα και την πολιτική συζήτηση. Πρέπει να μάθουμε να εξηγούμε τις μαρξιστικές ιδέες με τρόπο σαφή και κατανοητό για το καινούργιο ακροατήριο. Αυτό περιλαμβάνει και πολεμικές σαν κι αυτές που ανοίξαμε στην Αγγλία γύρω από την πάλη ενάντια στην καταστολή των Συντηρητικών. Πολεμικές γύρω από τη "πολιτική μέσω του τρόπου ζωής" ή για τα όρια που έχουν οι μονοθεματικές καμπάνιες.

Σήμερα στην Αγγλία βρισκόμαστε σε μια παρατεταμένη προεκλογική περίοδο που έχει ανάψει την πολιτική συζήτηση μέσα στην εργατική τάξη. Η αδιάκοπη κούρσα του Μπλερ προς τα δεξιά έχει δημιουργήσει ιδεολογικό κενό στα αριστερά. Επικεντρώνουμε στο κέρδισμα, πριν τις εκλογές, ενός σημαντικού αριθμού εργατών στις επαναστατικές ιδέες σε αντιπαράθεση με τις ιδέες του Μπλερ.

Μεσοπρόθεσμα, υπάρχει η προοπτική της αναζωογόνησης των αγώνων. Έτσι το καθήκον του χτισίματος μιας επαναστατικής σοσιαλιστικής εναλλακτικής λύσης απέναντι στο Εργατικό Κόμμα, γίνεται ακόμα πιο επείγον. Η ανάγκη να ανοίγουμε αυτά τα ιδεολογικά μέτωπα δεν πρόκειται να πάψει όταν έρθει η άνοδος των αγώνων. Αντίθετα, οι εργατικοί αγώνες με μια κυβέρνηση του Εργατικού Κόμματος θα οξύνουν την πολιτική συζήτηση, καθώς πλατύτερα στρώματα εργατών θα αμφισβητούν τη δεξιά πολιτική της σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης. Είναι επίσης πιθανή η επανεμφάνιση των ιδεών του αριστερού ρεφορμισμού μέσα στο Εργατικό Κόμμα, κάτι που επίσης θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

Όμως η πρόσφατη εμπειρία έχει επιβεβαιώσει την εκτίμηση μας, ότι η δεκαετία του '90 έχει σημαδευτεί από το πέρασμα της οικονομικής κρίσης σε ένα νέο στάδιο αστάθειας. Αυτό έβαλε την πίεση για να αλλάξουμε, σαν επαναστάτες, μεθόδους δουλειάς να ανοιχτούμε προς τα έξω. Το αποτέλεσμα ήταν ένα αξιοσημείωτο προχώρημα για όλες τις οργανώσεις της Διεθνιστικής Σοσιαλιστικής Τάσης. Όμως η μαζική απευθυνση μπορεί να γίνεται με πολλούς τρόπους. Το κοινό στοιχείο τους είναι η κεντρικότητα της μαρξιστικής πολιτικής. Με την προϋπόθεση ότι είμαστε ξεκάθαροι σ' αυτό το ζήτημα, μπορούμε να συνεχίσουμε να μεγαλώνουμε σε αριθμό, να απλώνουμε ρίζες στους εργατικούς χώρους και στα πανεπιστήμια και να ωριμάζουμε πολιτικά.



Τι θα γίνει στις εκλογές;

Συνέντευξη με την *Σάρον Σμίθ*, ηγετικό μέλος της Οργάνωσης Διεθνών Σοσιαλιστών (ISO) αδελφή οργάνωση της ΟΣΕ στις ΗΠΑ, στην οποία περιγράφει το κλίμα πριν από τις εκλογές.

Ποια είναι η κατάσταση που επικρατεί στις ΗΠΑ, ενόψει των εκλογών;

Μέχρι στιγμής ο πρόεδρος Κλίντον διατηρεί σταθερό προβάδισμα έναντι του υποψήφιου των Ρεπουμπλικάνων Μπομπ Ντόουλ. Τα τελευταία γκάλοπ δείχνουν μια διαφορά 20 μονάδων. Αλλά η εκλογή προέδρου δεν είναι μια αντιπαράθεση μεταξύ υποψηφίων της αριστεράς και της δεξιάς. Οι ψηφοφόροι στις ΗΠΑ έχουν να επιλέξουν μεταξύ δύο συντηρητικών υποψηφίων, των οποίων τα προγράμματα υποστηρίζουν εξίσου το μεγάλο κεφάλαιο

Τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν το Δημοκρατικό Κόμμα ως εκπρόσωπο των συμφερόντων των εργατών και ιστορικά οι υποψήφιοι του κόμματος υποστηρίζουν δημαγωγικά ότι βοηθούν τους φτωχούς. Το Δημοκρατικό Κόμμα όμως, ήταν πάντοτε ένα κόμμα της κυρίαρχης τάξης -το κόμμα των μεγάλων γαιοκτημόνων του Νότου που χρησιμοποιούσαν δούλους τον προηγούμενο αιώνα και του μεγάλου κεφαλαίου αυτόν τον αιωνα.

Σε αυτές τις εκλογές, όπως και σε όλες τις προηγουμενες, τόσο το Δημοκρατικό όσο και το Ρεπουμπλικανικό Κομμα είναι στραμμένα στα συμφέροντα των αφεντικών Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις, αν και θα προτιμούσαν μια νίκη των Ρεπουμπλικάνων, είναι απόλυτα ικανοποιημένες με την προοπτική να περασουν άλλα τέσσερα χρόνια με μια κυβερνηση Κλίντον. Πολλές σημαντικές επιχειρησεις, περιλαμβανομένης της AT&T, της Xerox και της Arco, συνεισφερουν οικονομικα και στα δυο κομματα

Πανω απο δυο δεκαετιες τωρα, το Δημοκρατικό Κόμμα έχει εγκαταλειψει καθε ριζοσπαστικη ρητορεια Οπως ειπε πρόσφατα η Χιλαρι Κλιντον *"Δεν υπαρχει αριστερη πτερυγα στο Λευκο Οικο του Κλιντον"*



"Δεν μπορώ να επιβιώσω με 4.25$"

Και τα δύο κόμματα εκφράζουν με επιθετικό τρόπο τα συμφέροντα του κεφαλαίου. Τα βασικά συνθήματα της προεκλογικής εκστρατείας και των δύο είναι οι επιθέσεις στο κράτος πρόνοιας, στους μετανάστες και μέτρα ενάντια στην "εγκληματικότητα".

Ο Κλίντον και ο Ντόουλ αγωνίζονται για να αποδείξουν ποιος είναι ο πιο πιστός σύμμαχος των καπιταλιστών. Ο νόμος για την κοινωνική πρόνοια που υπέγραψε τον προηγούμενο μήνα ο Κλίντον, επιτίθεται στους φτωχούς με τρόπο που ούτε να ονειρευθεί δεν θα μπορούσε ο Ρήγκαν. Ο νέος νόμος όχι μόνο πετσοκόβει τις δαπάνες για την κοινωνική πρόνοια και τα δελτία συσσιτίου, αλλά τερματίζει κάθε υποχρέωση της κυβέρνησης των ΗΠΑ να προστατεύσει από τη πείνα τους άστεγους και τους πιο φτωχούς.

Ο συντηρητισμός και των δύο υποψήφιων για την προεδρία αντανακλά την αυτοπεποίθηση που νιώθει η κυρίαρχη τάξη για να χτυπήσει το βιοτικό επίπεδο της εργατικής τάξης. Από τη δεκαετία του 1970 τα αφεντικά στις ΗΠΑ συμπιέζουν προς τα κάτω τους μισθούς και έχουν εξαπολυσει έναν αδυσώπητο πόλεμο εναντίον των οργανώσεων της εργατικής τάξης -διαλύοντας σωματεία, αντικαθιστωντας διαρκώς τους εργαζόμενους που κατεβαίνουν σε απεργία με απεργοσπάστες και "προσφέροντας" στους εργαζόμενους την επιλογή είτε να αποδεχθούν μειωσεις των μισθών, είτε να χασουν τις δουλειές τους Σαν αποτέλεσμα, από το 1973 και μετά οι πραγματικοι μισθοί έχουν μειωθει περίπου κατα 20%. Και οι μισθοί έχουν μειωθει με ταχυτερους ρυθμους κατα τη διαρκεια της προεδριας του Κλιντον -η οποια υπηρξε περιοδος οικονομικης ανακαμψης- παρά κατα τη διαρκεια της υφεσης της δεκαετιας του 1980

Παρατηρωντας την κατασταση που επικρατει σημερα, μοιαζει δυ-

σκολο να πιστεψει κανεις οτι μολις 20 χρονια πριν η εργατικη τα ξη στις ΗΠΑ κερδιζε τους υψηλοτερους μισθους στον κοσμο. Οι ΗΠΑ εξακολουθουν να ειναι η πλουσιοτερη χωρα του κοσμου αλλα ειναι ταυτοχρονα η χωρα του ΟΟΣΑ που παρουσιαζει τις πιο εντονες ανισοτητες με το μεγαλυτερο χασμα μεταξυ πλουσιων και φτωχων. Αυτο σημαινει, για παραδειγμα οτι ενα στα τεσσερα παιδια γεννιεται μεσα στη φτωχεια, και αυτο ειναι το υψηλοτερο ποσοστο παιδικης φτωχειας στις βιομηχανικες χωρες. Ο αριστερος δημοσιογραφος Κριστοφερ Χιτσενς εγραφε προσφατα, *"Στην πλουσιοτερη κοινωνια που υπηρξε στην ανθρωπινη ιστορια, το πιο ευκολο πραγμα ειναι να διακρινεις την κοινωνικη καταγωγη ενός παιδιου απο το απλουστερο τεστ γνωσεων η διατροφης.*

Στο άλλο άκρο του φασματος, ποτέ άλλοτε η εργοδοσια δεν περνουσε τόσο καλά. Το 1995, οι συνολικές αποδοχές των ανωτατων στελεχών των επιχειρησεων στις ΗΠΑ αυξήθηκαν κατά 31%, φτανοντας ετσι σε ένα μυθικό ετησιο εισόδημα 5 εκατομμυριων δολαριων το χρόνο. Την ίδια ακριβώς περίοδο, οι συνολικές αποδοχές των εργαζομένων (συνυπολογιζοντας και τα επιδοματα υγειας) επεσαν κατα 3%. Τα τελευταια 5 χρόνια η παραγωγικοτητα έχει αυξηθει κατα 25%, αλλα το ωρομισθιο έχει πέσει κατά 12%.

Στις ΗΠΑ έχει ξεσπασει ένας ταξικος πόλεμος, μονο που μεχρι στιγμής ειναι ενας μονόπλευρος πόλεμος, η εργοδοσια κερδιζει και οι εργαζόμενοι υφιστανται όλες τις απώλειες. Οποιοσδηποτε υποψηφιος και να κερδισει τις εκλογες, η εργοδοσια θα κλιμακωσει την επιθεση της.

Τι σημαίνουν όλα αυτά για τις ιδέες που επικρατούν σε μαζικό επίπεδο -αλλάζει η συνείδηση της εργατικής τάξης; Μπορεί να μην υπάρχει μια σοσιαλδημοκρατική παράδοση στις ΗΠΑ, υπάρχει όμως ένα ακροατήριο για τις σοσιαλιστικές ιδέες;

Οι εκλογές ειναι η κατωτερη μορφη πολιτικής διαδικασιας και για να κατανοήσει κανεις τη συνείδηση της εργατικής ταξης χρειάζεται να μην σταθει απλά στο το ποιος υποψηφιος κερδιζει η χανει τις εκλογες. Αυτό ισχύει πολυ πιο έντονα στις ΗΠΑ, οπου η πλειοψηφία της εργατικης ταξης δεν μπαινει καν στον κοπο να ψηφισει, γιατι καταλαβαίνει ότι και τα δύο πολιτικα κομματα υποστηριζουν το μεγάλο κεφάλαιο.

Ειναι λάθος να θεωρει κανεις ότι η χαμηλη συμμετοχη των ψηφοφόρων ειναι δειγμα απαθειας από την πλευρα της εργατικής τάξης. Οι δημοσκοπήσεις δειχνουν διαρκως ότι η πλειοψηφια θέλει μια τριτη εναλλακτικη λυση σε επίπεδο κόμματος πέρα από τους Δημοκρατικους και τους Ρεπουμπλικάνους. Η εργατική τάξη έχει αποξενωθει τελειως από την εκλογικη διαδικασια, αλλα αυτό απεχει πολυ από την απάθεια.

Εξισου λαθεμένη ειναι η αποψη ότι εφ' οσον δεν υπαρχει ενα μαζικο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στις ΗΠΑ δεν υπαρχει και σοσιαλιστική παραδοση. Το πρωτο μισό αυτού του αιώνα, σχεδόν σε κάθε γωνια της χώρας, εκατονταδες χιλιαδες εργάτες θεωρουσαν τους εαυτους τους σοσιαλιστες. Το 1912 σχεδον ενα εκατομμυριο εργάτες ψηφισαν το σοσιαλιστη υποψηφιο προεδρο Γιουτζιν Ντεμπς. Δεκαδες χιλιαδες εργατες εγιναν μελη του Κομμουνιστικου Κομματος κατά τη διαρκεια του απεργιακου κυματος της δεκαετιας του 1930. Ο βασικος στοχος των διωγμων και των εκκαθαρισεων της δεκαετιας του 1950 ηταν να αποβληθουν οι σοσιαλιστες απο το εργατικο κινημα αλλα και απο την κοινωνια συνολικα. Ο μακαρθισμος δεν θα ηταν αναγκαιος αν δεν ειχε προυπαρξει μια ισχυρη σοσιαλιστικη παραδοση.

Ειναι αληθεια οτι ο μακαρθισμος κατορθωσε να περιθωριοποιησει το σοσιαλιστικό κινημα και για ολόκληρες δεκαετίες από τότε οι εργαζόμενοι στις ΗΠΑ είχαν αποκοπεί από τη σοσιαλιστικη παράδοση. Αυτό το γεγονός εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και το γιατί η επίθεση των αφεντικων ήταν τόσο ακραία. Οι ηγέτες των συνδικάτων σήμερα δεν αισθάνονται καν την ανάγκη να αναφερθούν, έστω και δημαγωγικά, στη σοσιαλδημοκρατία, ή στην ταξική πάλη. Αντιθετα, έχουν παίξει το ρόλο των λοχαγών στο Δημοκρατικό Κόμμα, ακόμη και όταν οι Δημοκρατικοί επιτίθονται στο εργατικό κίνημα!



Από την απεργία στην Τζένεραλ Μότορς

Παρ' όλα αυτά, τη δεκαετια του 1990 η ταξική συνειδητοποίηση επέστρεψε στις ΗΠΑ σε μαζικη κλιμακα. Οι πρόσφατες δημοσκοπήσεις το δειχνουν αυτό πολύ καθαρα. Σε μια δημοσκόπηση, το 73% δήλωσε ότι η κυβέρνηση εξυπηρετεί τα συμφέροντα του μεγάλου κεφαλαιου και όχι των απλών ανθρωπων. Σε μια άλλη έρευνα ένα 55% δήλωσε οτι δεν πιστευει πλέον ότι μπορει κανεις να εξασφαλισει μια καλυτερη ζωή για τον εαυτό του και την οικογένεια του δουλευοντας σκληρα και τιμια. Το Ίδρυμα Κέτερινγκ συνόψισε τα αισθήματα του εκλογικου σωματος ως εξής: *"Οι Αμερικανοί περιγράφουν το παρόν πολιτικό συστημα ως εντελώς ανεπηρέαστο από τις επιταγές του λαου, ένα συστημα που διοικειται από μια τάξη επαγγελματιών πολιτικων και ελέγχεται απο το χρήμα και όχι απο τις ψηφους.*

Αυτή η αυξηση της ταξικής συνειδητοποιησης εχει ανοίξει την δυνατοτητα -για πρωτη φορα μεσα σε πενηντα χρονια- να ξαναχτιστει ένα εργατικό σοσιαλιστικο κινημα στις Ηνωμενες Πολιτειες. Χωρις καθολου να στεκονται απαθεις, πολλοι εργατες ειναι θυμωμενοι με διαφορες πλευρες αυτου του συστηματος ομως ταυτοχρονα βρισκονται σε συγχυση για το τι χρειάζεται να γινει ωστε να αλλαξουν τα πραγματα.

Οι περισσοτεροι εργατες εχουν στο μυαλο τους ενα μειγμα απο συχνα αντιφατικες μεταξυ τους ιδέες. Οι αποψεις που επικρα-

τουν στον κοσμο για το συστημα κοινωνικής προνοιας ειναι ενα καλο παραδειγμα αυτης της αντιφατικης συνειδησης που εμφανιζεται. Μετα από τη δεξια στροφη διαφορων φιλελευθερων που υποστηριζαν το Δημοκρατικο Κομμα, πολλοι πολιτικοι αρχισαν να επιτιθενται στις μητερες που βασιζονται στα επιδοματα του κρατους προνοιας για να θρεψουν τα παιδια τους, στους μεταναστες και τους μαυρους. Οταν ο Κλιντον υπεγραψε την επιθεση εναντιον του συστηματος κοινωνικης προνοιας οι δημοσκοπησεις εδειχαν οτι ειχε την υποστηριξη του 50%. Την ιδια στιγμη ομως περιπου 50% δηλωναν ότι ειναι αντιθετοι προς το νεο νομο εαν αυτός θα σημαινει ότι περισσοτερα παιδια θα βρεθουν στη φτωχεια και στην εξαθλιωση (πραγμα το οποιο, φυσικά, θα συμβει). Οι δημοσκοπησεις δειχνουν διαρκως οτι ο κοσμος αποδέχεται τους ισχυρισμους των πολιτικων, οτι το συστημα κοινωνικής πρόνοιας ειναι πολυ ελαστικό προς τους φτωχους, ομως δεν θελουν να δουν περισσοτερους ανθρωπους να ζουν στη φτώχεια.

Πολλοι από αυτους τους ανθρωπους μπορουν να κερδηθούν στις σοσιαλιστικές ιδέες μέσα από επιχειρηματα που εξηγουν γιατι ο νέος νόμος για την κοινωνική πρόνοια θα χειροτερέψει τη θέση των φτωχων και γιατι δεν έχει νόημα να ψηφιζει κανεις υπέρ του Κλιντον, θεωρωντας τον ως το "μικρότερο κακό".

Μια μικρη μειοψηφία εργατων ψάχνουν ενεργα μια εναλλακτική προοπτική, πιο αριστερά από το Δημοκρατικό Κόμμα. Αυτό μετριεται, πολυ καθαρά από τις πωλήσεις της εφημεριδας μας, του Socialist Worker (Σοσιαλιστής Εργάτης), οι οποίες αυξάνουν με σταθερό ρυθμό μέσα στη δεκαετια του 1990. Για παραδειγμα, σε μια πρόσφατη εργατική συγκέντρωση συμπαράστασης προς τους εργαζόμενους του Πανεπιστημίου του Γέιλ που απεργούσαν, τα μέλη του ISO πουλησαν 700 εφημερίδες σε μια συγκέντρωση που συμμετειχαν 3.000 εργαζόμενοι. Αφού ο Κλιντον υπέγραψε το νόμο που διαλυει την κοινωνική πρόνοια, οι πωλήσεις του Socialist Worker που βγήκε με πρωτοσελιδο τις φωτογραφιες των Κλίντον και Ντοουλ και τιτλο "Στο διάολο και οι δυό τους" εκτινάχθηκαν κυριολεκτικά στα υψη. Πολλοι επίσης που αγόρασαν την εφημεριδα μας σε διαφορες πλατειες μπήκαν αμέσως και στην οργάνωσή μας.

Εχει αρχίσει το εργατικό κίνημα να ανακτά τις δυνάμεις του μετά από τις ήττες της περιόδου του Ρήγκαν και του Μπους;

Η ταξική πάλη δεν έχει ακόμη ανέβει στο επίπεδο που βρισκεται η ταξική συνειδητοποιηση. Δεν θα έπρεπε να αποτελει έκπληξη το γεγονός ότι μετα απο 20 χρονια διαρκων επιθέσεων, οι εργαζόμενοι πρέπει να ανακτήσουν για άλλη μια φορά, την πιστη στη δύναμη τους απεναντι στην εργοδοσια. Δυο δεκαετιες επιθέσεων εναντια στα σωματεία έχουν σαν αποτελεσμα να ανήκουν σε αυτα μονο το 15,5% των εργαζομένων -τη δεκαετια του '50 το ποσοστό ήταν υπερδιπλασιο. Συνολικα το επίπεδο των απεργιων ειναι πολυ χαμηλό. Παρολα αυτά, ο χαρακτήρας της πάλης έχει αλλάξει σημαντικά από αυτόν της δεκαετιας του 1980. Αυτό που συμβαινει τωρα ειναι ότι οι εργαζομενοι έχουν αρχισει να αφομοιώνουν τα σκληρα διδαγματα της πάλης που δειχνουν την προοπτική για το προχωρημα του εργατικου κινηματος συνολικα. Από τη μια εχουν αρχισει να καταλαβαινουν την οικονομικη δυναμη τους και απ την αλλη ν αναπτυσσουν από τα κατω την αλληλεγγυη στους αγωνες που ξεσπανε, γεγονος που μπορει να αλλαξει ριζικα την κατασταση στο εργατικό κινημα.

Η απεργια της Τζενεραλ Μοτορς τον Μαρτη, ειναι ενα καλο παραδειγμα απεργιας που εδειξε πως μπορει να ερθει η νικη. Αρχισε σαν μια περιορισμενη τοπική αντιπαραθεση 3.000 εργατων που κατασκευαζαν φρενα αυτοκινητων στο Ντειτον του Οχαιο.



Διαδήλωση υπεράσπισης του δικαιώματος στην έκτρωση

Μέσα σε λίγες όμως βδομάδες, η απεργια όχι μόνο μπλοκάρισε τη δουλειά 177.000 εργατών και ανάγκασε την εταιρεία να σταματήσει την παραγωγή σε ολόκληρη τη Βόρεια Αμερική, αλλά εξανέμισε επίσης και το ένα τριτο της οικονομικής ανάπτυξης των ΗΠΑ για το πρώτο τέταρτο αυτής της χρονιάς! Οι εργαζόμενοι στο εργοστάσιο του Ντέιτον ειχαν εκπλαγει με την ικανοτητα τους να κλεισουν τη μεγαλύτερη εταιρεια του κόσμου. *"Ξέραμε ότι μπορούσαμε να κλείσουμε κάποια τμήματα, αλλά όχι και έτσι!"*, είπε ένας εργάτης στην απεργιακή φρουρα.

Ολες οι απεργίες που έγιναν δεν κατέληξαν σε νικη. Στην πραγματικότητα έχουν υπάρξει και οδυνηρές ήττες. Αλλά ακόμη και οι αγωνες που χάνουν μπορούν να μας διδάξουν πολύτιμα μαθήματα για την επόμενη φορά. Αυτη ήταν η περιπτωση των 750 εργατων του εργοστασίου Στάλει, στο Ντεκατουρ του Ιλλινόις. Μετά από δυόμισι χρόνια λοκ-άουτ αποδέχθηκαν τελικα να επιστρεψουν στη δουλειά τους τον περασμένο Δεκέμβρη, με μια συμβαση χειρότερη από αυτή που είχαν απορριψει αρχικά. Ενας πυρήνας αγωνιστων όμως κατάλαβε ότι η ήττα στο Στάλει δεν ήταν αναπόφευκτη. Ενας από τους ηγέτες που βγήκαν από τη βάση, ο Ντάν Λειν, δήλωσε τα εξής: *"Νομιζω ότι η ιδέα του κλεισίματος του εργοστασίου είναι πολύ σημαντική. . Οι εργάτες ποτε δεν μπορούν να κερδίσουν περιμένοντας. Μπορούν μόνο να ματωνουν -εκει καταλήγει ένας πόλεμος χαρακωμάτων. Δεν ειναι παρά αιμορραγία, μέχρι θανάτου"*.

Το ζήτημα δεν είναι εάν, αλλά πότε η εργατική ταξη των ΗΠΑ θα εξεγερθει και πάλι. Ολος ο θυμός και η πικρια που έχει συσσωρευθει μέσα της αυτές τις δυο δεκαετιες, οδηγει σε μια επερχόμενη έκρηξη. Στην πραγματικότητα το επιπεδο της ανισότητας που υπαρχει σημερα στις ΗΠΑ, σε συνδυασμό με τον αδηφάγο παροξυσμό του χρηματιστηριου, θυμίζουν πάρα πολυ την κατάσταση της δεκαετιας του 1920 -τα χρονια πριν από το κραχ του χρηματιστηριου και τους αγωνες που ξεσπασαν αργότερα, την περιοδο της Μεγαλης Υφεσης.

Η ιστορια του εργατικου κινηματος των ΗΠΑ περιλαμβανει μεγαλες εκρηξεις που ακολουθουνται απο μεγαλες περιοδους ηρεμιας. Η επομενη εκρηξη των αγωνων μπορει να ερθει μερικα χρονια αργοτερα, μπορει ομως να συμβει και συντομοτερα. Το καθηκον μας σαν επαναστατες, ειναι να εξασφαλισουμε ότι το σοσιαλιστικο κινημα θα ειναι αρκετα μεγάλο και θα εχει εξασφαλισει δυνατες ριζες μεσα στην εργατική ταξη, ωστε να παιξει ενα απο φασιστικό ρολο την επομενη φορα.

Υπάρχει σοσιαλισμός στην Κούβα;

Η ανατροπή του δικτάτορα Μπατίστα το '59 ήταν μήνυμα αισιοδοξίας και επιβεβαίωση ότι οι ιμπεριαλιστές δεν είναι παντοδύναμοι. Ο Γιώργος Ράγκος εξηγεί γιατί η συνέχεια δεν δικαίωσε τις προσδοκίες που όλοι είχαν.

Τους τελευταίους μήνες η κυβέρνηση των ΗΠΑ κλιμακώνει τις ιμπεριαλιστικές επιθέσεις ενάντια στη Κούβα. Με τον πρόσφατο νόμο Χελμς - Μπάρτον, που επιβάλει κυρώσεις στις εταιριες και στα κράτη που έχουν οικονομικές σχέσεις με την Κούβα, κάνει πιο δύσκολη την ήδη εξαθλιωμένη ζωή των εργατών και αγροτων στη Κούβα. Οι αμερικάνικες επιθέσεις που ξεκίνησαν απο το 1960 έχουν στόχο όχι "να πιέσουν τη Κούβα να γυρίσει στο δρόμο της δημοκρατιας", όπως έχει το θράσος να λέει ο Κλίντον, αλλά να ξαναδωσουν στις ΗΠΑ τη θέση που είχαν στη Κουβα πριν την επανάσταση του '59.



Οι αντάρτες του Κάστρο πανηγυρίζουν μετά την κατάληψη της πόλης Φομέντο

Οι σοσιαλιστές πρέπει να ειναι ενάντια στις επιθέσεις του αμερικανικου ιμπεριαλισμου στη Κουβα χωρις ταυτοχρονα να έχουν καμμιά αυταπάτη για το καθεστώς. Η Κουβα δεν ειχε και δεν εχει καμμιά σχέση με το σοσ αλισμο.

Η εργατικη ταξη στη χωρα αυτη ποτε δεν πηρε την εξουσια δεν είχε, ουτε έχει, οποιοδήποτε έλεγχο πανω στην κοινωνια. Αυτό που οικοδομηθηκε στη Κουβα μετα την επανασταση του '59 ήταν ένα καθεστώς κρατικου καπιταλισμού.

Η επανάσταση

Μέχρι το 1959 η Κουβα -όπως και σχεδόν οι άλλες χωρες της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής- ηταν μια μισοαποικια των ΗΠΑ.

Η αρχουσα ταξη των ΗΠΑ ειχε έλεγχο σ'όλη την κουβανεζικη οικονομια και στηριζε στυγνους και διεφθαρμενους δικτατορες στην εξουσια. Στις 1 Γεναρη του '59, ο Καστρο και οι ανταρτες του -το "Κινημα της 26ης Ιουλιου" μπαινουν θριαμβευτικα στην Αβάνα και ανατρέπουν το μισητο καθεστως του Μπατιστα και την μακροχρονη κυριαρχία του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού.

Η άνοδος του Φιντέλ Κάστρο στην εξουσία προήλθε από μια πετυχημένη επανάσταση που γκρέμισε ένα μισητό καθεστώς που ήταν υπηρέτης των συμφερόντων του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη περιοχή. Μέσα στη Κούβα δεν υπήρχε καμμιά αμφιβολία ότι η επανάσταση είχε την υποστήριξη μεγάλων κομματιων της κοινωνίας, όμως απείχε πολύ από το να είναι σοσιαλιστική.

Οι αντάρτικες ομάδες του Καστρο δεν είχαν δεσμούς με την εργατική τάξη που ζουσε στα αστικά κέντρα. Αποτελούνταν από αγροτες ενώ οι ηγέτες τους ήταν διανοουμενοι ριζοσπάστες. Οι αγροτες που συμμετειχαν στο ανταρτικο δεν ήταν μισθωτοί εργατες γης μ'ένα πνευμα συλλογικότητας, αλλά μικροιδιοκτήτες. Γι' αυτους τους ανταρτες ο Τσε Γκεβαρα έγραφε *"Οι στρατιωτες του αντάρτικου ήταν κομματια αυτης της κοινωνικης τάξης που δειχνει με τον πιο έντονο τροπο την λατρεια της για ιδιοκτησια της γης, που εκφραζει τελεια εκεινο το πνευμα που έχει*



Ο Κάστρο την εποχή του αντάρτικου στην Σιέρα Μαέστρα

καταγραφεί ως μικροαστικό"

Στην καρδιά του μαρξισμού βρίσκεται η αντίληψη ότι η σοσιαλιστική επανάσταση είναι η ίδια η συνειδητή δράση της εργατικής τάξης για μια καινούργια κοινωνία κάτω από τον δικό της έλεγχο

Τέτοιο ρόλο δεν έπαιξε η εργατική τάξη ούτε στη περίοδο της επανάστασης, ούτε στη συνέχεια. Ο ίδιος ο Κάστρο φρόντισε να ξεκαθαρίσει αμέσως το χαρακτήρα της επανάστασης. *"Η επανάσταση μας δεν είναι ούτε καπιταλιστική, ούτε σοσιαλιστική! Ο καπιταλισμός θυσιάζει τις μάζες, ο κομμουνισμός με την ολοκληρωτικότητα του θυσιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εμείς δεν συμφωνούμε ούτε με τον ένα ούτε με τον άλλο. Η επανάσταση μας δεν είναι κόκκινη, αλλά πράσινη. Το χρώμα των στολών των ανταρτών από την Σιερα Μαέστρα"*

Η εργατική τάξη της Κούβας είχε επαναστατικές παραδόσεις. Το 1933 μια εργατική εξέγερση ανέτρεψε το μισητό δικτάτορα Ματσάντο. Το Κ.Κ. Κούβας στη δεκαετία του '30 αντί να στηριχτεί σ'αυτές τις επαναστατικές διαθέσεις της εργατικής τάξης, ακολούθησε τη γραμμή της σταλινικής πια Διεθνούς που πίεζε το Κ.Κ. να αναγνωρίσει το Μπατίστα σαν "προοδευτική δύναμη" (!) και να συνεργαστεί μαζί του. Έτσι το 1940 μπήκε στη κυβέρνηση Μπατίστα με δυο υπουργούς. Ακόμα και μετά την επανάσταση του Κάστρο το Κομμουνιστικό Κόμμα εμφανιζόταν πιο συντηρητικό από τις επιδιώξεις της επανάστασης. Η ανακοίνωση της Κ.Ε. (25/5/59) ήταν ενδεικτική *"Είμαστε μια μικρή χώρα που βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση από τις ΗΠΑ. Η διαμόρφωση της οικονομίας μας από την ιμπεριαλιστική εξάρτηση, μας έχει κάνει να εξαρτώμαστε από τις εισαγωγές ακόμα και των πιο βασικών ειδών διατροφής. Υπό αυτή τη σκοπιά, κάθε αριστεριστική εξτρεμιστική τάση που εμφανίζεται στην επανάσταση πρέπει να απορρίπτεται".*

Το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης για την Κούβα, που εφάρμοσε αρχικά ο Κάστρο ήταν το μοντέλο της μικτής οικονομίας. Το περιγράφει ο ίδιος, στις 2/5/1959, όταν δήλωνε στο Οικονομικό Συμβούλιο του Οργανισμού των Αμερικανικών Κρατών: *"Δεν είμαστε αντίθετοι στις ιδιωτικές επενδύσεις ..Πιστεύουμε στην χρησιμότητα, στην εμπειρία και στον ενθουσιασμό των ιδιωτών επενδυτών. Οι εταιρίες με διεθνή επενδυτική δραστηριότητα θα έχουν στη χώρα μας, τις ίδιες εγγυήσεις και τα ίδια δικαιώματα με τις εθνικές εταιρίες."*

Για την υλοποίηση αυτής της πολιτικής χρειαζόταν μεγάλη οικονομική βοήθεια από το εξωτερικό. Αρχικά το καθεστώς στράφηκε στις ΗΠΑ για να ζητήσει οικονομική βοήθεια, όμως οι ΗΠΑ αρνήθηκαν. Όχι μόνο δεν έδωσαν οικονομική βοήθεια αλλά επέβαλαν και ένα συνολικό οικονομικό εμπάργκο προς τη Κούβα, ενώ ταυτόχρονα τον Απρίλη του '61 ο Κέννεντυ οργάνωσε εισβολή 1 400 κουβανών εξοριστών εκπαιδευμένων και οπλισμένων από τον αμερικανικό στρατό. Η επέμβαση αυτή γνωστή ως εισβολή του "Κόλπου των Χοίρων", απέτυχε. Οι επιτροπές για την Υπεράσπιση της Επανάστασης που είχαν ήδη δημιουργηθεί στη Κούβα για να υπερασπίσουν την επανάσταση από τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις των ΗΠΑ, νίκησαν τους ιμπεριαλιστές και από τότε οι Αμερικάνοι δεν ξανατόλμησαν να επέμβουν στρατιωτικά.

Σχέσεις με την ΕΣΣΔ

Τον Οκτώβρη του '60 ο Κάστρο προχώρησε στην εθνικοποίηση των τραπεζών και των εργοστασίων και την περίοδο '61-'63, με το σύνολο σχεδόν της οικονομίας να ελέγχεται από το κράτος, η έμφαση δίνεται στην εκβιομηχάνιση της Κούβας με κρατικό σχεδιασμό

Αυτή ήταν μια επιλογή που ακολούθησαν και άλλα καθεστώτα που ήταν οικονομικά καθυστερημένα και επεδίωκαν τη γρήγορη συσσώρευση για να αναπτυχθούν. Ήταν ο δρόμος που είχε ακολουθήσει η Ρωσία του Στάλιν στη δεκαετία του '30 και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετά το πόλεμο. Αυτό σήμαινε την στροφή προς την ΕΣΣΔ και στο εσωτερικό της Κούβας τη συμμαχία με το Κ.Κ.

Το 1961, το "Κίνημα της 26ης Ιουλίου" συγχωνεύεται με το Κ.Κ. Κούβας και στις 16 Απριλίου του 1961 ο Κάστρο ανακοίνωσε ότι η επανάσταση έγινε.. σοσιαλιστική. Σύμφωνα με τα λόγια του προέδρου της Δημοκρατίας, Dr Osvaldo Dorticos Torrado, στο βιβλίο του "Οι θεσμικές και πολιτικές αλλαγές της Κουβανέζικης Επανάστασης", *".. ο λαός μια ωραία μέρα ανακάλυψε η έστω επιβεβαίωσε, ότι αυτό που χειροκροτούσε και που ήταν καλό για τον ίδιο ήταν μια σοσιαλιστική επανάσταση".*(!) Έχοντας στα χέρια τους το εργαλείο που λέγεται Κ.Κ., ο Κάστρο και ο Τσε βάλανε αρκετά φιλόδοξους στόχους για την εκβιομηχάνιση της Κούβας. Το ίδιο δε το Κομμουνιστικό Κόμμα μετατρεπόταν σιγά -σιγά σε ένα γραφειοκρατικό μονολιθικό κόμμα της νέας άρχουσας τάξης στα πρότυπα των χωρών του κρατικού καπιταλισμού της Ανατολής.

Η εργατική τάξη στη Κούβα βρέθηκε στο κέντρο μιας επίθεσης της γραφειοκρατίας με στόχο την συσσώρευση. Όχι για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των εργατών αλλά για να μπορέσουν οι γραφειοκράτες να επιβιώσουν στο διεθνή ανταγωνισμό. Αυτό που οικοδομήθηκε στη Κούβα από το '61 και μετά ήταν ο κρατικός καπιταλισμός, που εντάχθηκε στο μπλόκ της ΕΣΣΔ προκειμένου να επιβιώσει.

Περισσότερο από το ένα τέταρτο του συνολικού εθνικού εισοδήματος πήγαινε στη συσσώρευση μέσων παραγωγής ενώ το ποσοστό για την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών για τους εργάτες συνεχεία μειώνονταν. Αυτό δημιούργησε συνθήκες στην εργατική τάξη ανάλογες με αυτές που υπήρχαν στα πεντάχρονα πλάνα του Στάλιν στη Ρωσία. Πολύ γρήγορα το βιοτι-

κό της επιπεδο επεφτε, οι ωρες εργασιας αυξάνονταν χωρις παραλληλη αυξηση του μισθου, καθιερωθηκαν ατομικες καρτες εργασιας, τα συνδικατα ηταν υπο τον ελεγχο του κρατους και βεβαια οι απεργιες κριθηκαν παρανομες

Για να μπορέσει το καθεστως να πετυχει τη γρηγορη εκβιομηχανιση ειχε αναγκη απο μηχανηματα Αυτα τα εισηγαγε απο την ΕΣΣΔ και για να τα ξεπληρωσει εκανε συμφωνια να την τροφοδοτει με ζαχαρη Ετσι δημιουργήθηκε ένας φαυλος κυκλος στην κουβανέζικη οικονομια. Απο την μια έπρεπε να αποδεσμευτεί από την μονοκαλλιέργεια της ζαχαρης για να αναπτυξει την βιομηχανία, αλλά από την άλλη για να πετύχει αυτή την εκβιομηχάνιση χρειαζόταν την καλλιέργεια ζάχαρης για να πληρωνει τις πρώτες υλες και τα μηχανήματα που έπαιρνε.

Η βοήθεια που παρείχε η ΕΣΣΔ στην Κούβα ήταν αποτελέσμα των συμφερόντων της οικονομίας και της διπλωματιας της. Κατ'αρχήν, η εισαγωγη ζάχαρης από την Κούβα ήταν πιο συμφέρουσα για την οικονομια της από το να την καλλιεργεί στο εσωτερικό της και ήταν τέτοιου είδους η εμπορική σύμφωνια Κούβας - ΕΣΣΔ, που υποχρέωνε την Κουβα να κάνει τις εισαγωγές οποιουδήποτε προιόντος μόνο από τις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ Αλλά το μεγαλύτερο πλεονέκτημα για την Ρωσια ήταν η γεωπολιτική θέση της Κούβας. Η Κουβα βρισκόταν στην "αυλή" των ΗΠΑ και την εποχή εκείνη, της κορυφωσης του ψυχρού πολέμου, αποκτουσε τεράστια σημασία η δυνατότητα που είχε η Ρωσία να έχει πρόσβαση στην περιοχή.

Ανοίγματα προς Κίνα

Τα αποτελέσματα των σχέσεων με τη Ρωσια άρχισαν να έχουν καταστροφικές συνέπειες για την οικονομία και γι' αυτό η Κουβα ψάχνει για νέες συμμαχίες Το 1965, σπαει τους δεσμους της με την ΕΣΣΔ και στρεφεται στη Κινα του Μαο, που ειχε ήδη έρθει σε ρήξη με τη Ρωσια Η Κινα αποτελουσε την εποχή εκεινη την ελπιδα για μια σειρα απο εθνικιστικα κινήματα που βρεθηκαν στην εξουσια και θελανε να ξεφυγουν απο τις ασφυκτικες οικονομικές πιέσεις που έβαζε η συνεργασια τους με την ΕΣΣΔ.

Ειναι η "Κινεζικη Περιοδος" που κρατησε απο το '65 ως το '70 Ηταν τοτε που η Κουβα κερδισε τη φήμη μιας χωρας "που ήταν το σπίτι της επαναστασης" και συμβολο αυτής της επαναστασης έγινε ο Τσε Γκεβαρα. Ηταν η εποχη του "1,2,3 πολλα Βιετναμ", όπου η Κουβα υποστηριζε τα αντιμπεριαλιστικά κινήματα στον Τρίτο Κόσμο. Ταυτοχρονα, η ίδια κερδίζει την υποστήριξη διανοούμενων της αριστεράς στη Δύση που θεωρούσαν την εργατική τάξη της Δύσης ενσωματωμένη και ανίκανη να κάνει την επανάσταση. Ομως, ούτε αυτή η στροφή είχε σημαντικά αποτελέσματα στην κουβανέζικη οικονομία και απο το 1970 ξαναστράφηκε στην ΕΣΣΔ

Ενάντια στις επεμβάσεις

Η κατάρρευση του κρατικού καπιταλισμου στην Ανατολική Ευρώπη οδήγησε την Κούβα στην απομόνωση. Η προσπάθεια της να ενταχθει στο καταμερισμό εργασίας της ΚΟΜΕΚΟΝ και να μετατραπεί σε μια μονοκαλλιέργεια ζάχαρης, δεν βοήθησε την οικονομία της ν' αναπτυχθεί.

Απο την αλλη μεριά, οι ΗΠΑ προσπαθούν να την στραγγαλίσουν με το οικονομικό εμπάργκο. Η Κούβα περνάει σήμερα την μεγαλύτερη οικονομική κριση που γνώρισε ποτέ. Ακόμα και τα στελεχη του καθεστώτος αναγκάζονται να παραδεχθούν ότι στη Κουβα υπάρχει πτώση του βιοτικού επιπέδου, αύξηση της ανεργιας, κλεισίματα επιχειρήσεων, έλλειψη βασικων ειδων διατροφής και πετρελαιου.

Ο Κάστρο και η γραφειοκρατια προσπαθούν να βγάλουν τη Κουβα απο την απομονωση με ανοίγματα στη διεθνή αγορα και στο ξένο κεφάλαιο Αυτή τη στιγμη υπάρχουν 650 θυγατρικές πολυεθνικων εταιριων και 230 μικτές επιχειρησεις με ξένο κεφαλαιο

Αυτή η στροφή έχει κάνει ακόμα μεγαλυτερο το ταξικο χάσμα Το ανοιγμα της Κουβας στην αγορα σημαινει κερδη εκατομμυριων δολλαριων για τους Κουβανους γραφειοκρατες και αγρια λιτοτητα (ο μισθός ενός εργατη στη Κουβα ειναι 6-10 δολλαρια) και περικοπές για τους εργάτες.

Η αριστερά έχει χρέος να αντισταθεί σε κάθε προσπάθεια των ΗΠΑ να επιβαλλουν την κυριαρχία τους στην Κούβα. Στον αγώνα τους ενάντια στον ιμπεριαλισμό οι εργάτες της Κούβας -και όχι το καθεστώς που τους εκμεταλλεύεται- χρειάζονται την υποστήριξή μας. Είναι υποκρισίες οι κραυγές του Κλίντον όταν καταγγέλει το καθεστώς του Κάστρο για έλλειψη δημοκρατίας. Αυτό που ενδιάφερει τις ΗΠΑ δεν είναι η δημοκρατία στη Κούβα (ο Κλιντον στηρίζει μια σειρά Χούντες) αλλά το πώς θα επιβάλλουν τα συμφέροντα τους στη περιοχή.

Αλλά σ' αυτή τη μάχη οι εργάτες στη Κούβα δεν μπορούν να βασιστούν στον Κάστρο και στη γραφειοκρατία. Το σπάσιμο της απομόνωσης στη Κουβα δεν θα έρθει από τα ανοίγματα του Κάστρο στη διεθνή αγορά αλλά από μια καινούργια επανάσταση. Μια εργατική σοσιαλιστική επανάσταση. Μόνο η εργατική τάξη μπορεί να βγάλει τη Κούβα από την απομόνωση και ο πραγματικός της σύμμαχος είναι τα εκατομμύρια των εργατών στις ΗΠΑ και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Μαζί μπορούν όχι μόνο να τσακίσουν τον ιμπεριαλισμο αλλά και να γκρεμίσουν αυτό το σάπιο σύστημα.

ΤΣΕ ΓΚΕΒΑΡΑ

Το ηρωικό τέλος μιας αδιέξοδης τακτικής

Για τον Τσε Γκεβάρα η κυριαρχη αντιθεση στον καπ ταλισμο δεν ηταν η αντιθεση κεφαλα.ου και εργασιας αλλα η αντιθεση μεταξυ ανεπτυγμενων και υπαναπτυχτων χωρων Ετσι, θεωρουσε τους εργατες της Δυσης "ενσωματω.ένους και ανικανους να κανουν επανάσταση", ενω θεωρουσε ότι οι υπαναπτυκτες χωρες (Τριτος Κοσμος) θα ξεπερασουν την υπανάπτυξη τους όταν ερθει στην εξουσ.α η συμμαχία αγροτων, εργατων, μικρομεσα.ων Στόχος σ' αυτές τις συμμαχιες θα ειναι η πάλη για "εθνικη ανεξαρτησια και αυτοδυναμη ανάπτυξη", ενω ενας στρατός ανταρτών - και όχι η εργατική τάξη- θα δημιουργήσει τις συνθήκες για να πάρει την εξουσια αυτη η συμμαχια

Ο Γκεβάρα ενω καταλάβαινε την ανάγκη να βρει η Κουβα επαναστατικα στηριγματα προσπαθησε να υλοποιησει μια τέτοια προοπτ.κή σε λάθος κατευθυνση Τα "πολλά Β.ετνάμ" που θα δημιουργουσαν αντ.περισπασμό στον αμερικάνικο .μπεριαλ.σ.ο, τα αναζήτησε στα αντιιμπερ.αλ.στικά κ.νήματα της Αφρικής και στους φτωχους αγρότες της Λατινικης Αμερ.κης ποτε ομως εκει που βρ.σκόταν η δυναμη που θα μπορουσε να στηριξει την επανασταση στην εργατ.κή τάξη όλων των χωρων

Την ιδ.α περιοδο που ο Τσε βρ.σκόταν στη Βολιβια το 1967, στην Λα Παζ την πρωτευουσα της χωρας ο. εργατες των ορυχειων το π.ο μαχητ.κο κι οργανωμενο κομματι - κατεβηκαν σε απεργια αγνοωντας τον δ κτατορα Μπαρ.εντος που εστειλε το στρατο γ.α να τους εμποδισει Η συγκρουση αναμεσα στο στρατο και τους εργατες κατέληξε σε λουτρο αιματος Ομως οι αντάρτες του Τσε δεν συνδεθηκαν ποτέ με τις εργατικες κινητοποιησε ς Χαρακτηριστικη ειναι η μαρτυρ.α μιας εργάτριας των ορυχειων, της Ντομιτ.λα Μπαριος ντε Σουνγκαρα στο β.βλιο της "Αφηστε με να μιλησω!", που αναφερε, οτι στην Βολιβια οι απεργοί αγνοουσαν τελειως την υπαρξη του Γκεβάρα και ότι το πληροφορήθηκαν από την ειδηση της δολοφονιας του στις εφημερ.δες!

Ο Τσε πιστευε ότι θα έβρισκε βοήθεια από το Κομμουνιστικό Κόμμα αλλά το Κ.Κ ήταν αντιθετο σ' αυτήν την προοπτική Ο Μαριο Μόνχε, γενικός γραμματέας του Κ.Κ. Βολιβιας, ειχε ξεκαθαρισει στον Τσε ότι θα τον βοηθουσε μονο αν ο. ανταρτες ένωναν τις δυναμεις τους με το Κ.Κ. και κάτω από την καθοδήγηση του Τον Γεναρη του 67 ο Γκεβάρα σημειωνε στο ημερολογιο του" *"Το Κομμα παιρνει τωρα τα όπλα εναντιον μας και δεν ξερω που θα οδηγησει αυτο αλλα δεν προκειται να μας σταματησει"*

Τελικα, δεσμ.ος της πολιτικής του, βρεθηκε απομονωμενος με μια μικρη ομαδα στα βουνα της Βολιβιας οπου μετα απο μια συντονισμενη επιχειρηση της ΣΙΑ και του στρατου τον συνέλαβαν και τον δολοφόνησαν

Η τακτική του Τσε Γκεβάρα απετυχε με τραγικο τροπο Ο Τσε δεν εφτασε ποτε να γινει ενας στυγνός γραφειοκράτης. Πεθανε με το όπλο στο χέρι δολοφονημένος από τους υπερασπιστές ενός βρωμικου συστήματος. Ομως, οι λαθεμένες του απόψεις οδήγησαν σε αδιεξοδα και αυτόν και τους υποστηρικτές του. Δεν μπόρεσε ούτε να συσπειρωσει την εργατική τάξη στην επανάσταση, ουτε να γινει εναλλακτική πρόταση απέναντι στα σταλινικά Κ.Κ -που τώρα καπηλεύονται τον αγώνα του οπως κάνει και το Κ.Κ.Ε. Δεν κατάφερε, παρά τις ηρωικές του προσπάθειες, να βοηθησει την Κούβα να βγεί από τα αδιέξοδά της



Ο Τσε Γκεβάρα μαζί με συντρόφους του μετά από μάχη

Ο Τσε Γκεβάρα πέθανε χωρίς να δει την "ενσωματωμένη" εργατική τάξη να επαναστατεί σε Ανατολή και Δυση Ενα χρονο αργότερα, ο Μάης του '68 στη Γαλλια, το καυτό φθινόπωρο του '69 στην Ιταλια, παντου η εργατική τάξη δε.χνε. τη δυναμή της.

Οχι σαν φτωχος συγγενής μιας πλατιάς συμμαχιας οπως πιστευαν ο Τσε και ο Καστρο, αλλά σαν το πραγματικο υποκειμενο της επαναστασης Ακομα και ο. δικτατοριες της Λατινικης Αμερικης ανατραπηκαν απο τις απεργιες και τις διαδηλωσεις των εργατων και όχι απο τους ανταρτες και τους αγροτες οπως πιστευε ο Τσε!

Αντόνιο Γκράμσι



Εργατικά συμβούλια στην Ιταλία

Σοβιέτ δεν υπήρξαν μόνο στη Ρωσία του '17, αλλά και στην Ιταλία τη διετία 1919-'20. Ο Κώστας Βλασσόπουλος περιγράφει τον καθοριστικό ρόλο του Γκράμσι, όχι μόνο στους αγώνες αλλά και στο χτίσιμο του νέου -τότε- Κομμουνιστικού Κόμματος

"Πρεπει να σταματησουμε αυτόν τον εγκεφαλο να δουλευει για 20 χρόνια" Αυτά ήταν τα λόγια ενός φασιστα εισαγγελέα που καταδικασε, τον Μάη του 1927, τον Αντόνιο Γκράμσι μαζι με άλλους ηγετες του Κομμουνιστικού Κόμματος Ιταλίας Ομως ποιος ήταν ο Αντόνιο Γκράμσι και γιατι τον μισουσαν τόσο οι φασίστες,

Ο Γκράμσι γεννήθηκε το 1891 και από το 1916 ως το θάνατό του, στις 27 Απριλη του '37, αφιέρωσε τη ζωή του στην υπόθεση της επανάστασης Ολα αυτα τα χρόνια έδωσε μεγάλες μαχες μαζι με χιλιάδες άλλους αγωνιστές, μένοντας πιστός στην ιδέα της επανάστασης και της ανατροπής του καπιταλισμου. Ανάμεσα στα 1915-1918 παλεψε ενεργά μεσα από την αριστερη πτέρυγα του Σοσιαλιστικου Κόμματος Ιταλιας ενάντια στην βαρβαρότητα του Α' Παγκοσμιου Πολέμου, συμμετέχοντας στην έκδοση της εφημεριδας "**Η Φωνή του Λαού**".

Μετά τον πόλεμο, με την έκρηξη των εργατικων αγωνων και των καταληψεων, ο Γκραμσι θα βρεθει στο επικεντρο του εργατικου κινήματος με την εφημεριδα του, το **Ορντινε Νουοβο** ("Νεα Ταξη"), δινοντας μεγαλες μαχες για την οργανωση των αγωνων την εξαπλωση των εργοστασιακων επιτροπων και τη μετατροπη τους σε εργατικα συμβουλια (σοβιετ) Το ξεσπασμα των εργοστασιακων καταληψεων το 1920 από το Σοσιαλιστικό Κόμμα Ιταλιας (ΣΚΙ), έκανε τον Γκράμσι να συνειδητοποιήσει την ανάγκη για ένα ξεχωριστό επαναστατικό κόμμα. Επαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στο σπάσιμο από το Σοσιαλιστικό Κόμμα και στο χτίσιμο του Κομμουνιστικου Κόμματος, του οποιου υπήρξε και γραμματέας για δυο χρόνια.

Το 1926, συλλαμβάνεται από τις φασιστικές συμμοριες του Μουσολίνι και περνά τα υπολοιπα χρόνια της ζωής του στη φυλακή, μέσα σε άθλιες συνθήκες Το φασιστικό καθεστως όμως δεν κατάφερε να σταματήσει τον εγκέφαλο του Γκράμσι να λειτουργεί. Μεσα στην απομόνωση της φυλακής, με την υγεια του κλονισμένη και κάτω από την άγρυπνη παρακολούθηση των φασιστων λογοκριτων, συνέχισε τον αγώνα του γράφοντας τα *"Τετράδια της Φυλακής"* Εκει ο Γκράμσι θα εκθέσει τις εμπειριες και τις ιδεες του για το επαναστατικό κόμμα, για το κράτος, για το φασισμό, αποδυκνειοντας μέχρι την τελευταια στιγμή την πιστη του στην επανάσταση

Σ' αυτο το άρθρο θα ασχοληθούμε κυριως, με τα χρονια των μεγάλων εργατικων αγώνων -"την κόκκινη διετια", (1919 1920) και το χτισιμο του ιταλικου κομμουνιστικου κομματος

Εργατικοί αγώνες

Η εργατικη ταξη της Ιταλιας στις αρχές του αιωνα ειχε να επιδειξει μεγαλους και ηρωικούς αγωνες Το 1912, οι εργάτες της **ΦΙΑΤ** απεργούσαν για 73 μέρες και 93 μέρες την επόμενη χρονιά. Η έκρηξη του Α' Παγκόσμιου Πολεμου, όχι μόνο δεν έβαλε ταφόπλακα σ' αυτό το κινημα αλλά πυροδότησε νέους αγωνες Οταν το 1915 η Ιταλία ανακοίνωσε τη είσοδό της στον πόλεμο, ξέσπασε γενική απεργία και στήθηκαν οδοφράγματα από τους εργάτες ενάντια στους εθνικιστές Ο απεργίες συνεχίστηκαν στη διαρκεια του πολέμου, με αποκορυφωμα τον Αυγουστο του 1917 όταν το Τορίνο για τέσσερις μέρες ήταν στα χερια των εργατών και χρειάστηκαν τα τανκς για να κατασταλει η εξεγερση.

Μέσα σ αυτούς τους αγώνες άρχισαν να δημιουργούνται οι λεγόμενες εργοστασιακές επιτροπές. Η συνεργασία της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας με την κυβερνηση στα χρόνια του πολεμου ανάγκασε τους εργάτες να δημιουργήσουν ξεχωριστές επιτροπές, που τις έλεγχαν άμεσα και τις εκλεγαν όλοι, ειτε ήταν συνδικαλισμένοι, είτε όχι Ενας εργάτης τις περιεγραφε ως εξής: *"Οι εργάτες σχηματιζουν μια επιτροπή Η επιτροπή διαπραγματευεται και έπειτα λογοδοτει στους εργατες Οι εργάτες εξεταζουν το ρολο καθε αντιπροσωπου στις διαπραγματευσεις Ετσι, δημιουργειται μια ηγεσια αναγνωρισμενη απ ολους"*

Αυτες οι επιτροπες αρχισαν σιγα - σιγά να αποκτουν μεγαλη σημασια για την

οργάνωση των αγώνων Είχαν τοση δυναμη ωστε μπορουσαν 6.000 εργατες της ΦΙΑΤ, μεσα σε 5 λεπτα να κατεβασουν τους διακοπτες σε 42 διαφορετικα εργοστασια Τον Δεκέμβρη του 1919 οι εργοστασιακες επιτροπες κινητοποιησαν 120.000 εργάτες πηγαινοντας από εργοστασιο σε εργοστασιο και καλώντας σε απεργια εναντια στις επιθέσεις εθνικιστων σε σοσιαλιστες βουλευτες Μεσα σ' αυτό το κλιμα, μαζικοποιουνται τα συνδικατα Η ιταλική ΓΣΕΕ (CGL) αυξησε τα μελη της απο 250.000 το 1918, σε 2.000.000 το 1920[1]

Αυτοι οι αγώνες, δεν ήταν μόνο συνδικαλιστικοι. Ενας ολόκληρος κόσμος πάλευε ενάντια στα αφεντικά του και αναζητουσε μια εναλλακτική διέξοδο στη φρίκη του καπιταλισμού. Η νικη της Ρωσικης Επανάστασης το 1917, ειχε τεραστια απήχηση στους ιταλούς εργάτες Οι φαντάροι που γυρνούσαν από το μέτωπο τραγουδουσαν επαναστατικά τραγουδια οπως "Ας ακολουθησουμε τη Ρωσία". Τον Αύγουστο του 1917 μια αντιπροσωπεία Μενσεβικων που επισκέφτηκε το Τορίνο βρέθηκε μπροστά σε μια διαδηλωση 40.000 εργατών που φώναζαν: Ζήτω ο Λένιν!

Το Σοσιαλιστικό Κόμμα

Σε μια τέτοια περίοδο η εργατική τάξη εψαχνε ένα πολιτικό στήριγμα για τους αγωνες Βρήκε μόνο το Σοσιαλιστικό Κόμμα και γρήγορα το μαζικοποίησε Το Σοσιαλιστικό Κόμμα αυξησε τα μέλη του απο 20.000 το 1918, σε 180.000 το 1920 και στις εκλογές του 1919 πήρε 2.000.000 ψήφους και βγήκε πρωτο κόμμα. Αυτές οι εξελιξεις το ανάγκασαν να στραφεί αριστερά Στο συνέδριο του 1919 αποφασιζει να μπει στη Γ' Διεθνή, ενώ το 65% των αντιπροσωπων ψηφίζει υπέρ των Σοβιέτ και κατά του κοινοβουλίου.

Το Σοσιαλιστικο Κόμμα, όμως, δεν ήταν ένα επαναστατικό κόμμα. Ενώ στα λόγια μιλουσε για την επανάσταση, στην πράξη ακολουθουσε μια πολιτικη τελείως διαφορετική Ενα τμήμα του πίστευε ότι ο σοσιαλισμός θα ερθει μέσα από το κοινοβουλιο και τις μικρές σταδιακές μεταρρυθμισεις. Επειδή στόχος αυτής της πτέρυγας που περιλάμβανε τους βουλευτές και τη συνδικαλιστική γραφειοκρατια, ήταν να εκλεξουν περισσοτερες έδρες στη Βουλη γι' αυτό κατάληγαν να σαμποταρουν τις απεργιες που κινδυνευαν να ξεφυγουν απο τον ελεγχο τους

Μια δευτερη πτερυγα, ενω χρησιμοποιουσε επαναστατική φρασεολογια δεν έκανε τιποτα για να διαδωσει τις επαναστατικές ιδέες στους εργάτες Ο αρχηγός αυτής της πτέρυγας, ο Σεράτι, υποστήριζε ότι: *"οι μαρξιστές ερμηνευουν την ιστορία, δεν τη δημιουργουν"* Πιστευε, δηλαδή, ότι το μόνο καθηκον ενός σοσιαλιστικού κόμματος ήταν να έχει ωραιες αναλύσεις και όχι να παλευει για να οργανώσει τους αγωνες να πεισει τους εργάτες για τις σοσιαλιστικές ιδέες και την επανάσταση.

Υπήρχε, τέλος, και μια τρίτη πτέρυγα που πιστευε στην επανασταση αλλά με μπερδέματα. Πολλοι από αυτους τους επαναστάτες, αηδιασμένοι από τον κοινοβουλευτισμό πιστευαν οτι αρκουσε να απέχει το κόμμα από τις εκλογές για να γίνει επαναστατικό Υποστήριζαν ότι αρκεί το κόμμα να έχει καθαρες αρχές για να το ακολουθήσουν οι εργάτες και θεωρούσαν κάθε αγώνα για κατακτήσεις μεσα στον καπιταλισμο άσκοπο υποτιμώντας έτσι τις απεργιες, και τη δουλεια μέσα στα συνδικατα.

Ο Γκραμσι από την αρχή εντάχθηκε στην επαναστατική πτερυγα του Σοσιαλιστικο Κομμα Δεν εμεινε ομως αδρανης Μαζι με μια ομαδα συντροφων του αρχισε να διαδιδει τις επαναστατικες ιδεες μεσα στους εργάτες Τον Απριλη του 1919, εκδιδει μια εβδομαδιαια εφημεριδα το **Οργτινε Νουόβο** Η εφημεριδα αυτη εγινε



Μαζικές καταλήψεις εργοστασίων στην Ιταλία το 1920

συντομα το έντυπο των εργοστασιακων επιτροπών και των καταλήψεων Ο Γκράμσι εγραφε: *"Οι εργάτες αγαπουσαν το Οργτινε Νουόβο και γιατι το εκαναν; Γιατι στα άρθρα ανακάλυπταν το καλυτερο κομμάτι του εαυτού τους Γιατί ένιωθαν οτι τα άρθρα ήταν γεμάτα με το ίδιο πνευμα αναζήτησης που είχαν.. Γιατι τα άρθρα του δεν ηταν κρύα, διανοουμενίστικα σχήματα, αλλά ξεπηδουσαν από συζητησεις με τους καλυτερους εργάτες Εκφραζαν τα αληθινά αισθήματα, σκοπους και πόθους των εργατων του Τορινο".*

Δυο ήταν οι κύριες μάχες που έδωσε ο Γκράμσι εκεινη την περιοδο Η πρωτη ήταν ιδεολογικα για να ξεκαθαρίσει οτι ο σοσιαλισμός μπορεί να έρθε, μόνο με την επανάσταση και όχι μεταρρυθμιζοντας το υπαρχον κράτος. " *Το εργατικό κρατος δεν μπορει να χρησιμοποιησει τους θεσμους του αστικου κρατους Το σοσιαλιστικό κρατος πρεπει να ειναι ένα εντελως νέο δημιουργημα* . Δεν σταματουσε, όμως, εδω Προβαλοντας τις εμπειριες των ιδιων των εργατων, το Οργτινε Νουοβο υποστηριζε οτι οι εργοστασιακες επιτροπες ειναι το προπλασμα του νεου εργατικου κρατους Εχοντας την ιδια αντιληψη με τον Λενιν που διακηρυσε όλη η εξουσια στα Σοβιετ, ο Γκραμσι εγραφε

"Σημερα οι εργοστασιακες επιτροπες περιοριζουν την εξουσια των αστων στο εργοστασιο, αυριο ενισχυμενες και εμπλουτισμενες θα επρεπε να αποτελέσουν τα οργανα της εργατικης εξουσιας Ολοι οι εργατες θα πρεπει να εκλεξουν επιτροπες διαλεγοντας τους πιο καλους και πιστους συντροφους, με το συνθημα "όλη η εξουσια των εργοστασιων στις εργοστασιακες επιτροπες"".

Το Ορντινε Νουοβο περα απο το θεωρητικο ξεκαθαρισμα επαιξε και το ρολο του οργανωτη οι περιπου 6.000 συνδρομητές του αποτελεσαν τη ραχοκοκαλιά γυρω απο την οποια στηθηκε αργότερα το Κομμουνιστικό Κομμα

Η κόκκινη διετία

Τον Απριλη του 1920 η πρόωρη αλλαγή της θερινης ωρας ηταν αρκετή για να ξεσπάσει απεργια σ' ένα εργοστάσιο της ΦΙΑΤ που γρήγορα μετατρέπεται σε κατάληψη Η επέμβαση του στρατου κάνει τις επιτροπές να αποφασισουν την κατάληψη και όλων των υπόλοιπων εργοστασίων. Στις 13 Απρίλη ξεσπάει γενική απεργια στο Τορίνο. Για 11 μέρες η ζωή στην πόλη παραλύε. Το τραμ, τα τρένα, οι δημόσιες υπηρεσιες και πολλά μαγαζιά απεργούν μαζί με το συνολο της βιομηχανιας. Δεν υπαρχει ουτε ένας απεργοσπαστης Παράλληλα 50.000 εργάτες γης κατεβαίνουν σε απεργια. Η ιταλική ΓΣΕΕ, όμως, αρνειται να κηρυξει γενική απεργία και οι εργάτες του Τορινο μένουν μόνοι τους ενώ ο στρατός κυκλώνει την πόλη.

Οι εργάτες περιμένουν τώρα πια τη συνδιασκεψη του Σοσιαλιστικου Κόμματος που θα γινόταν στο Τορινο, για να αποφασισει τι θα γινει. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα, όμως μετέφερε τη συνδιασκεψη στο Μιλάνο αντί να συνδριασει σε μια εξεγερμένη πόλη

Η εξέγερση στο Τορίνο θεωρήθηκε απλό και ασημαντο γεγονός. Μόνο ο Γκράμσι και η ομάδα του καταλαβαν τη σημασια των καταλήψεων και προσπαθησαν να οργανώσουν τη συμπαράσταση

Ενω, όμως, η κατάσταση έμοιαζε μαυρη, τα αφεντικα αποφασιζουν να αντεπιτεθούν και σπάνε τα μουτρα τους μπροστά σε ένα νεο κυμα καταληψεων τον Σεπτεμβρη του 20 που αυτή τη φορα αγκαλιαζει όλη την Ιταλια.

Η εργοδοσια προχωραε σε λοκ-άουτ και απολυει όλους τους εργατες Η απαντηση των εργατων ειναι εντυπωσιακη Πεντακοσιες χιλιαδες εργατες κατεβαινουν σε απεργια και καταλαμβανουν ολα τα εργοστασια Μια εφημεριδα εγραφε *"οι απεργοι ελεγχουν απολυτα όλα τα εργοστασια Οποιοσδηποτε περνα την πυλη, φορτηγο η αυτοκινητο υποκειται σε ελεγχο σα να περνα τα συνορα Σε παρα πολλα εργοστασια η παραγωγή συνεχιζεται Το πιο εντυπωσιακο πραγμα στο Μιλανο ειναι οι κοκκινες σημαιες σε καθε εργοστασιο "* Σε ενα καταλημμενο εργοστασιο της ΦΙΑΤ τηλεφωνει ενας επιχειρηματιας και ακολουθει ο εξης διαλογος *"Εμπρός, με ποιον ομιλω, -Με το Σοβιετ της ΦΙΑΤ -Ω, συγνωμη, θα ξαναπαρω αργότερα!"* Σε ενα αλλο εργοστασιο οι εργατες κατασκευαζουν ένα τανκ ενω έχουν στην κατοχή τους και μερικα αεροπλάνα για βομβαρδισμους. Ο πρωθυπουργός Τζιολίτι δηλώνει ότι η κατάσταση ειναι εντελώς εκτος ελέγχου!

Η κατασταση είχε φτασει στην κρίσιμη στιγμή της διπλής εξουσίας. Οι εργάτες ειχαν πάρει τα εργοστασια στα χέρια τους και ειχαν αποδείξει ότι μπορούν να τα δουλεύουν χωρίς τ' αφεντικά. Αυτό που χρειαζόταν τώρα, ήταν να μονιμοποιήσουν τις κατακτήσεις τους καταλαμβάνοντας και την πολιτική εξουσια. Επρεπε, δηλαδή, να γκρεμισουν το αστικό κράτος με τον στρατό και την αστυνομια του, που ετοιμαζόταν να αντεπιτεθεί και στη θεση του να βάλουν ένα κράτος των εργατικών συμβουλιων

Αυτό, όμως, ήταν αδυνατο χωρίς ένα επαναστατικό κόμμα που θα έπειθε τους εργάτες για την επανάσταση και θα οργάνωνε την ένοπλη εξέγερση. Τέτοιο κόμμα στη Ιταλία δεν υπηρχε Ο Γκράμσι δεν ειχε ξεκαθαρισει ακόμα την αναγκη να ειναι οργανωμένοι οι επαναστάτες σ ένα ξεχωριστό κόμμα Παρόλο που βρέθηκε πιο κοντά απ' όλους στις καταλήψεις των εργοστασιων, δεν μπορούσε να προσφέρει εναλλακτική ηγεσία σ' αυτους τους αγώνες.

Αυτή η έλλειψη φάνηκε τωρα εντονότερη και πιο τραγικη από ποτέ Οι αστοί τρομοκρατημένοι, από τις καταληψεις ήταν έτοιμοι να προσφερουν τα πάντα για να γλιτωσουν τη επανασταση Οι γραφειοκράτες της CGL ανέλαβαν να συμβιβασουν τα πράγματα Αρχικα πρότειναν στους εργάτες στο Τορινο να προχωρήσουν μόνοι τους. Αυτοί, όμως, έχοντας τις εμπειριες από τον Απριλη ζητουσαν την στηριξη των συνδικάτων και του Σοσιαλιστικου Κομματος Η Γενικη Συνομοσπονδια προτεινε στο Σοσιαλιστικό Κομμα να προχωρησει. Το ΣΚ αρνηθηκε λέγοντας ότι δεν μπορουσε να παρει μια τοσο μεγαλη ευθυνη! Τοτε η Γενικη Συνοσπονδια οργανωσε δημοψηφισμα για το αν πρεπει να γινει αμεσως επανασταση Η επισημη προταση "άμεση εφαρμογη του σοσιαλιστικου προγράμματος" πηρε 591.245 ψηφους, ενω η προταση για αμεση πραγματοποιηση της επαναστασης πηρε 409.569 ψηφους Ακομα και μετα το ξεπουλημα του ΣΚ εκατονταδες χιλιαδες εργατες ηταν ετοιμο να προχωρησουν στην επανασταση και να οργανωσουν μια σοσιαλιστικη κοινωνια

Μετα τον Σεπτεμβρη, ο Γκραμσι μαζί με αλλους επαναστατες καταλαβε πια την αναγκη να σπασει απο το ΣΚ και να χτισει ένα ξεχωριστο επαναστατικό κομμα Εγραφε ο Γκραμσι *"Η υπαρξη ενός συνεκτικού και ισχυρά πειθαρχημενου Κομμουνιστικου Κόμματος δια μέσω των εργοστασιακων συνεταιριστικων και συνδικαλιστικων πυρηνων που θα μπορεί να συντονιζει και να συγκεντρώνει όλη την επαναστατική δραστηριότητα του προλεταριάτου, είναι αναγκαία προυπόθεση για να αποτολμήσουμε οποιοδήποτε σοβιετικό πειραμα "* Τον Νοέμβρη του 1920, οι επαναστάτες αποχωρησαν από το ΣΚ και ίδρυσαν νέο κόμμα, το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ιταλίας

Η κόκκινη διετια βγάζει μερικά πολυτιμα συμπεράσματα για τους επαναστάτες σημερα Το πρωτο ειναι ότι η εργατική τάξη ειναι η δυναμη που μπορει να αλλάξει την κοινωνια ακόμα και στις αναπτυγμένες κοινωνιες της Δυσης, αντίθετα με όλους τους εκσυγχρονιστικους μύθους.

Το δευτερο ειναι ότι το επαναστατικό κόμμα δεν είναι ένα "τεχνητό" εφεύρημα του Λένιν και των Μπολσεβίκων Ειναι ένα αναγκαίο εργαλειο για να νικησε "οποιοδηποτε σοβιετικό πειραμα". Ενα εργαλειο που "ανακαλυψαν" ξανά και ξανά χιλιάδες εργάτες και επαναστάτες, σε διαφορετικές εποχές και συνθήκες, προκειμένου ν' ανατρέψουν τον καπιταλισμό Οι Μπολσεβικοι και ο Λένιν ειχαν αυτό το κόμμα πριν από την επανάσταση του 1917, ενω ο Γκράμσι και οι Ορντινοβιτσι το δημιουργησαν μετά τη επανάσταση. Αυτη η διαφορά ηταν που καθόρισε τη νικη του Οκτώβρη και την ήττα του Σεπτέμβρη του 1920, αντίστοιχα

Ο Γκράμσι καταλάβαινε και τα δυο αυτά συμπεράσματα Σε πεισμα όλων των ρεφορμιστων που μετά το θανατό του διαστρέβλωσαν το εργο του, υπερασπίστηκε τόσο την αναγκη του επαναστατικού κόμματος όσο και την δυνατοτητα της εργατικης τάξης ν'αλλάξει τον κοσμο Ηταν ο θεωρητικος που μετεφερε την εμπειρια των Σοβιετ απο την Ρωσια στη Δυση ο επαναστατης που στεκεται ισάξια δίπλα στον Λενιν, τον Τροτσκι, τη Ροζα Λουξεμπουργκ

Μετράνε οι τάξεις σήμερα;

Το ερώτημα για το τι είναι τάξη και πως προσδιορίζεται για το αν υπάρχει η όχι εργατική τάξη σήμερα είναι κεντρικό για να υπερασπισει κανείς την προοπτική της επαναστατικής αλλαγής της κοινωνίας.

Ακούμε πολύ συχνά απόψεις που λένε ότι οι ταξικές διαφορές έχουν αμβλυνθεί. Οτι η σύγχρονη κοινωνία είναι πολύπλοκη και έχει δημιουργήσει μια τεράστια "μεσαία τάξη που περιλαμβάνει από μάνατζερ επιχειρήσεων μέχρι "χαρτονισκάδες" εργαζόμενους που δουλεύουν στις υπηρεσίες.

Σ' αυτές τις θεωρίες στηρίζονται οι αντιλήψεις που στη θέση των τάξεων και των ταξικών συγκρούσεων ανακάλυψαν τους "πολίτες" γενικώς και τους "θεσμούς της κοινωνίας" μέσα από τους οποίους λύνονται οι αδικίες και τα προβλήματα. Ολα αυτά καταλήγουν σε ένα συμπέρασμα: η κοινωνία δεν μπορεί να αλλάξει, αφού η εργατική τάξη -ο ιστορικός νεκροθάφτης του καπιταλισμού, όπως έλεγε ο Μαρξ- δεν υπάρχει πια. Για να δικαιολογήσουν αυτό το συμπέρασμα, χρησιμοποιούν εντελώς λαθεμένα κριτήρια για να προσδιορίσουν τι είναι τάξη. Κριτήρια που έχουν να κάνουν με το στυλ ζωής, με το εισόδημα, με το επάγγελμα ή με τις ιδέες που κουβαλάει κανένας.

Το πρώτο ερώτημα που γεννιέται, λοιπόν είναι με τι είδους κριτήρια προσδιορίζονται οι τάξεις. Κριτήρια υποκειμενικά, όπως τα παραπάνω ή αντικειμενικά;

Η θεωρία του Μαρξ

Ο Μαρξ και ο Ενγκελς τη δεκαετία του 1840, ήταν αυτοί που εξήγησαν για πρώτη φορά ότι η τάξη είναι μια κοινωνική σχέση που καθορίζεται αντικειμενικά με βάση τη σχέση των ανθρώπων με τα μέσα παραγωγής και όχι υποκειμενικά, ανάλογα με το τι πιστεύει ο καθένας για τον εαυτό του.

Σε κάθε κοινωνία, οι άνθρωποι παράγουν για να ικανοποιούν τις ανάγκες τους. Στη διαδικασία της παραγωγής χρησιμοποιούν διάφορα μέσα (εργαλεία, γη, πρώτες ύλες κλπ). Η σχέση μ' αυτά τα μέσα παραγωγής διαμορφώνει και τις δυο βασικές τάξεις που υπάρχουν σε κάθε κοινωνία. Από τη μια μεριά αυτούς που δεν κατέχουν τα μέσα παραγωγής και αναγκάζονται να τα δουλεύουν για να ζήσουν και από την άλλη αυτούς που κατέχουν ή ελέγχουν τα μέσα παραγωγής και ζουν από την εργασία των πρώτων. Η δύναμη της κυρίαρχης τάξης είναι ότι μπορεί να εξαναγκάζει την κυριαρχούμενη τάξη να δουλεύει τα μέσα παραγωγής για να μπορεί να επιβιώνει.

Η θεωρία του Μαρξ για την τάξη, δεν είναι μια στατική θεωρία που απλά κατατάσσει τους ανθρώπους σε κάποιες κοινωνικές ομάδες, όπως κάνουν οι αστοί κοινωνιολόγοι. Είναι μια δυναμική θεωρία που εξηγεί πώς μπορεί να αλλάζει η κοινωνία. Η κάθε τάξη, λέει ο Μαρξ, δεν καθορίζεται απ' αυτό που κάνει η ίδια, αλλά από τη σχέση της με την άλλη τάξη. Δεν θα μπορούσαν να υπάρχουν οι Αθηναίοι πολίτες, για παράδειγμα, αν δεν υπήρχαν οι δούλοι.

Σε κάθε ταξική κοινωνία, οι αντίπαλες τάξεις συγκρούονται για να εξασφαλίσουν τα συμφέροντά τους. Το αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης, της ταξικής πάλης, είναι η επαναστατική αλλαγή της κοινωνίας και το προχώρημα της ιστορίας. Το **Κομμουνιστικό Μανιφέστο** που έγραψαν ο Μαρξ και ο Ενγκελς πριν από 150 χρόνια, ξεκινάει με τα εξής λόγια:

"Μέχρι τώρα η ιστορία όλης της κοινωνίας είναι ιστορία ταξικών αγώνων. Ελεύθερος και δούλος, πατρίκιος και πληβείος, βαρόνος και δουλοπάροικος, μάστορας και καλφάς με δυο λόγια καταπιεστής και καταπιεζόμενος βρίσκονταν σε συνεχή αντίθεση μεταξύ τους, σ' έναν αδιάκοπο πόλεμο, άλλοτε κρυφό, άλλοτε φανερό, που κάθε φορά τελείωνε με τον επαναστατικό μετασχηματισμό της κοινωνίας ή με την κοινή καταστροφή των αγωνιζόμενων τάξεων."

Στον καπιταλισμό η εργατική τάξη δεν έχει κανένα μέσο παραγωγής στα χέρια της και είναι αναγκασμένη να πουλάει την εργατική της δύναμη σαν εμπόρευμα στους καπιταλιστές. Οι καπιταλιστές ελέγχουν τα μέσα παραγωγής και μπορούν να εκμεταλεύονται τους εργάτες. Εξασφαλίζουν τα κέρδη τους επειδή καρπώνονται τον παραπάνω απλήρωτο χρόνο εργασίας που δουλεύουν οι εργάτες.

Με βάση αυτή την ανάλυση, ο Μαρξ προσδιόριζε ότι στον καπιταλισμό το υποκείμενο της αλλαγής, της επανάστασης, είναι η εργατική τάξη. Κι αυτό όχι γιατί είναι η πιο εξαθλιωμένη και καταπιεσμένη τάξη -το λούμπεν προλεταριάτο ή οι αγρότες είναι πολύ περισσότερο- αλλά γιατί ο ίδιος ο καπιταλισμός την φέρνει σε θέση να μπορεί να ελέγξει συλλογικά τα μέσα παραγωγής.

ΧΩΡΑ	ΓΕΩΡΓΙΑ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
Βέλγιο	2,7	28,3	69,1
Δανία	4,4	27,1	68,5
Γερμανία	3,2	36,0	60,8
Ελλάδα	20,4	23,2	56,4
Ισπανία	9,3	30,2	60,5
Γαλλία	4,9	27,0	68,1
Ιρλανδία	12,0	27,8	60,2
Ιταλία	7,5	32,1	60,4
Λουξεμβούργο	3,9	25,3	70,9
Ολλανδία	3,7	22,8	73,5
Αυστρία	7,3	32,1	60,6
Πορτογαλία	11,5	32,2	56,3
Φινλανδία	7,8	27,6	64,6
Σουηδία	3,5	25,2	71,3
Βρετανία	2,1	27,4	70,5
Ευρωπαική Ενωση	**5,3**	**30,2**	**64,5**

Πίνακας με τα ποσοστά απασχόλησης ανά τομέα στις χώρες της Ε.Ε.

Οι αλλαγές στην εργατική τάξη

Σήμερα όμως ισχύουν όλα αυτά για τα οποία μιλάγε ο Μαρξ. Μήπως η εργατική τάξη έχει αλλάξει, έχει συρρικνωθεί και διαλυθεί μέσα σε μια θάλασσα "μικροαστικοποιημένων χαρτογιακάδων".

Η εργατική τάξη έχει πραγματικά αλλάξει από την εποχή του Μαρξ. Τότε η μεγαλύτερη κατηγορία εργατών ήταν οι οικιακοί βοηθοί, ενώ οι πρώτοι βιομηχανικοί εργάτες ήταν οι εργαζόμενες στην κλωστοϋφαντουργία. Ομως, οι αλλαγές αυτές -που εμφανίζονται πάντοτε καθώς αλλάζει η ίδια η καπιταλιστική συσσώρευση- δεν αναιρούν τη δυνατότητα της εργατικής τάξης να ανατρέψει τον καπιταλισμό. Αντίθετα, την ενισχύουν.

Καταρχήν η ίδια η βιομηχανική εργατική τάξη είναι πολύ μεγαλύτερη σήμερα, αντίθετα με τους μύθους περί "αποβιομηχάνισης" και συρρίκνωσής της. Σήμερα, μονάχα η Κορέα διαθέτει περισσότερους εργάτες απ' όσους υπήρχαν στην Αγγλία την εποχή του Μαρξ. Ενώ στα πιο παλιά κέντρα του καπιταλισμού, που υποτίθεται ότι οι εργαζόμενοι στις βιομηχανίες έχουν "εξαφανιστεί", η εικόνα είναι αντίστοιχη. Στην Γερμανία, το ποσοστό των βιομηχανικών εργατών παραμένει στο 36%, ενώ αντίστοιχα μεγάλα ποσοστά έχουν η Ιταλία, η Αυστρία και η Πορτογαλία (Πίνακας σελ 24, πηγή Καθημερινή 27/8).

Στην Ελλάδα το ποσοστό των βιομηχανικών εργατών από το '51 μέχρι το '81 αύξανε συνεχώς, φτάνοντας το 53,96% του συνόλου της εργατικής τάξης. Τη δεκαετία του '80 και παρά τα κλεισίματα και την αύξηση της ανεργίας, το ποσοστό αυτό παρέμεινε σχεδόν το ίδιο.

Λόγω της φανταστικής αύξησης της παραγωγικότητας των βιομηχανικών εργατών, μπόρεσε να αναπτυχθεί επίσης και ένα ολόκληρο κομμάτι εργαζόμενων στις υπηρεσίες. Οι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση, στην υγεία, στον τουρισμό κλπ, είναι απαραίτητοι για να εξασφαλίζουν την μαζική αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού. Οι εργαζόμενοι στις τράπεζες και στο εμπόριο εξασφαλίζουν την κυκλοφορία του κεφαλαίου. Οι εργαζόμενοι σ' όλους αυτούς τους τομείς έχουν χαμηλούς μισθούς, δουλιές ρουτίνας και είναι αναγκασμένοι να πουλάνε την εργατική τους δύναμη για να επιβιώσουν, όπως και οι υπόλοιποι εργάτες. Είναι δηλαδή κομμάτι που ανήκει στην εργατική τάξη.

Ταυτόχρονα, η δύναμη των εργατών έχει αυξηθεί τρομερά. Λόγω της εξειδίκευσης της παραγωγής, οι εργάτες μιας βιομηχανίας μπορούν να σταματήσουν σήμερα πολύ πιο εύκολα την παραγωγή και τη διακίνηση των προϊόντων. Η σύγχρονη εργατική τάξη έχει τη δύναμη να παραλύσει κάθε δραστηριότητα των καπιταλιστών και να τους αντικαταστήσει σαν άχρηστα παράσιτα, παίρνοντας τον έλεγχο της κοινωνίας.

Μήπως όμως οι ιδέες που κουβαλάνε οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες, είναι εμπόδιο για να παλέψουν. Μήπως λόγω της θέσης τους έχουν μετατραπεί σε "λακέδες" του καπιταλισμού με αντιδραστικές ιδέες.

Ο Μαρξ έβλεπε την εργατική τάξη σαν το επαναστατικό υποκείμενο, όχι μόνο λόγω της αντικειμενικής της θέσης μέσα στον καπιταλισμό, αλλά και λόγω της υποκειμενικής της δυνατότητας ν' αλλάξει τις ιδέες της και να γίνει συνειδητή σαν τάξη.

Ο Μαρξ έλεγε ότι οι κυρίαρχες ιδέες σε κάθε κοινωνία είναι οι ιδέες της κυρίαρχης τάξης, εξηγώντας μ' αυτόν τον τρόπο τις καθυστερημένες ιδέες που συχνά κουβαλάει η εργατική τάξη. Εβλεπε όμως ταυτόχρονα, ότι οι ιδέες αυτές αλλάζουν μέσα από τους αγώνες των εργατών. Το πέρασμα από οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά καταπιεσμένη τάξη σε απελευθερωμένη και συνειδητή -από τάξη καθ' εαυτή σε τάξη για τον εαυτό της, όπως έλεγε ο Μαρξ- αρχίζει από την πιο μικρή απεργία, από την κάθε μικρή σύγκρουση των εργατών με τ' αφεντικά τους. Η δυνατότητα όλων των εργατών να αλλάζουν τις ιδέες τους ολοκληρώνεται μέσα στην επανάσταση, εκεί που οι εργάτες παίρνουν την παραγωγή στα χέρια τους και χτίζουν την δική τους κοινωνία.

Αυτή η διαδικασία δεν ισχύει μόνο για τους "μουντζούρηδες" εργάτες των βιομηχανιών, αλλά και για τους εργάτες στις υπηρεσίες. Οι καθηγητές, οι νοσοκομειακοί, οι εργαζόμενοι στις συγκοινωνίες, στον ΟΤΕ, στη ΔΕΗ, στις τράπεζες κλπ. έχουν δώσει πολύ μεγάλες μάχες όλα τα τελευταία χρόνια και είναι από τα πιο έμπειρα και οργανωμένα κομμάτια του εργατικού κινήματος.

Αυτή τη δύναμη θέλουν να κρύψουν και να διασπάσουν οι καπιταλιστές και οι κυβερνήσεις τους, όταν μιλάνε για τους "ενσωματωμένους στη μεσαία τάξη", ή όταν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μίλαγε για τα καλοπληρωμένα "ρετιρέ" της εργατικής τάξης. Οι διασπαστικοί μύθοι καταρρέουν όμως, όταν αυτά τα κομμάτια μπαίνουν σε κίνηση.

Τα μεσοστρώματα

Πέρα όμως απ' τους εργάτες και τους καπιταλιστές, δεν υπάρχουν άλλες τάξεις μέσα στην κοινωνία. Οι λεγόμενοι "μικρομεσαίοι", οι έμποροι και οι βιοτέχνες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες κλπ. δεν ανήκουν σε κάποια ιδιαίτερη "μεσαία" τάξη.

Ηδη από την περίοδο του Μαρξ, υπήρχαν μια σειρά ενδιάμεσα στρώματα ανάμεσα στους καπιταλιστές και τους εργάτες. Ο Μαρξ εξήγουσε ότι όλα αυτά τα στρώματα δεν αποτελούν κάποια ξεχωριστή τάξη με αυτόνομα συμφέροντα, αλλά ότι παίρνουν τα χαρακτηριστικά τους από τις δυο βασικές τάξεις και καθορίζονται κάθε φορά από το ποια είναι πιο δυνατή.

Με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και λόγω του ανταγωνισμού από τα πιο δυνατά κεφάλαια, μια μικρή μειοψηφία απ' αυτά τα στρώματα πέρασε με τη μεριά των καπιταλιστών ενώ η τεράστια πλειοψηφία τους με τους εργάτες. *"Τα μέχρι τώρα μικρομεσαία στρώματα, μικροβιομήχανοι, έμποροι και εισοδηματίες, βιοτέχνες και αγρότες, όλες αυτές οι τάξεις κατρακυλούν στο προλεταριάτο.."*.

Βέβαια, ο καπιταλισμός εκτός από το να καταστρέφει τους παλιούς "μικρομεσαίους" δημιουργεί νέα ενδιάμεσα στρώματα. Σήμερα υπάρχει ένα κομμάτι "μεσοαστών" (μάνατζερ, διευθυντικά στελέχη κλπ) που χαρακτηρίζονται από τους υψηλούς μισθούς τους και το διευθυντικό ρόλο που κατέχουν για να εφαρμόζουν τη γραμμή της εργοδοσίας πάνω στους εργάτες. Αλλά αυτά τα κομμάτια είναι πάντοτε μειοψηφία.

Κυνηγώντας τις συμμαχίες μ' αυτά τα κομμάτια, είναι που οι διάφοροι ρεφορμιστές καταλήγουν να βάζουν στο ίδιο τσουβάλι με τα μεσοστρώματα ολόκληρα κομμάτια της εργατικής τάξης.

Ενας άλλος τρόπος που εμφανίζεται "συρρικνωμένη" η εργατική τάξη είναι αφαιρώντας κομμάτια όπως, οι άνεργοι, οι συνταξιούχοι, οι γυναίκες που δουλεύουν στο σπίτι. Ολοι αυτοί δεν είναι περιθωριοποιημένοι μακριά από την εργατική τάξη, όπως υποστηρίζουν οι οπαδοί της θεωρίας των 2/3. Οι συνταξιούχοι είναι πρώην εργαζόμενοι, οι άνεργοι είναι εργαζόμενοι που έπεσαν θύματα της κρίσης του συστήματος, ενώ πολλοί νέοι άνεργοι συνδέονται με την παραγωγή έστω και με ευκαιριακή απασχόληση. Το ίδιο ισχύει και για τις γυναίκες που δουλεύουν στο σπίτι.

Ολα αυτά τα κομμάτια διατηρούν δεσμούς με την εργατική τάξη. Μπορούν να οργανωθούν και να παλέψουν όπως οι υπόλοιποι εργαζόμενοι. Το είδαμε με τους αγώνες των συνταξιούχων τα τελευταία χρόνια, ή με την απεργία των απολυμένων της ΕΑΣ που κράτησε 18 μήνες!

Μετά απ' όλα αυτά, είναι καθαρό ότι η εργατική τάξη σήμερα είναι πιο δυνατή, πιο οργανωμένη και πιο έμπειρη από ποτέ άλλοτε. Η δυνατότητα της να καταργήσει μια για πάντα τις ταξικές διακρίσεις, είναι πολύ μεγαλύτερη από την περίοδο του Μαρξ.

Γιαννης Σηφακακης

Ουγγαρία '56

Επαναστατικές ρωγμές στον σταλινισμό

Στην Ανατολική Ευρώπη υπήρχε σοσιαλισμός που κατάρρευσε ξαφνικά το '89; Ο *Κώστας Πίττας* μας θυμίζει μια από τις πιο συγκλονιστικές εξεγέρσεις των εργατών στην Ουγγαρία το '56 και πως πνίγηκε στο αίμα από τα ρώσικα τάνκς.

Τον Οκτώβρη του 1956, μέσα στις πιο μαύρες στιγμές του Ψυχρού Πολέμου, μια εργατική επανάσταση στην καρδιά της Ανατολικής Ευρώπης έκανε τα θεμέλια των σταλινικών καθεστώτων να τρίξουν. Οι εξεγερμένοι εργάτες της Ουγγαρίας έσπαγαν το μύθο οτι τα σταλινικά καθεστώτα ήταν ένας μονόλιθος όπου κάθε αντίσταση ήταν εκ των προτέρων καταδικασμένη. Σαράντα χρόνια μετά τα σοβιέτ του 1917, η προοπτική της εργατικής εξουσίας ξαναζωντάνευε στα συμβούλια των εργατών της Βουδαπέστης.

Ο θάνατος του Στάλιν το 1953 και η κρίση που χτυπούσε την πόρτα των οικονομιών της ΕΣΣΔ και της Ανατολικής Ευρώπης, άνοιξε μια περίοδο συγκρούσεων στην κορυφή των κυρίαρχων τάξεων αυτών των χωρών. Για τους εργάτες αυτή η κατάσταση ήταν μια ευκαιρία να εκδηλώσουν για πρώτη φορά την αντίστασή τους. Το 1953 ξέσπασαν απεργίες στην Ανατολική Γερμανία, την Τσεχοσλοβακία και τα ανθρακωρυχεία της Σιβηρίας, που όλες τους πνίγηκαν στο αίμα. Το 1956 ήρθε η σειρά των εργατών της Πολωνίας και της Ουγγαρίας.

Εξέγερση

Στις 22 Οκτωβρη του 1956 οι γενικές συνελεύσεις των φοιτητών της Βουδαπέστης αποφάσισαν να καλέσουν μια διαδήλωση συμπαράστασης "στους Πολωνούς αδελφούς μας". Η απαγόρευση της διαδήλωσης απο τη σταλινική κυβέρνηση της Ουγγαρίας αγνοήθηκε και πάνω από 100.000 άτομα γέμισαν τους δρόμους της πόλης.

Οι διαδηλωτές καταστρεψαν το γιγαντιαίο αγαλμα του Σταλιν στο κεντρο της πόλης. Πολιόρκησαν τον ραδιοφωνικό σταθμό και απωθησαν την αστυνομία που προσπαθούσε να τους σταματήσει με δακρυγόνα. Ξαφνικά, ένας εργάτης έπεσε νεκρός απο πυροβολισμούς της αστυνομίας. Ετσι άρχισε η επανάσταση.

Οι εργάτες που συμμετειχαν στη διαδήλωση φερνουν τα νέα στα εργοστάσια. Πολλοί εργαζόμενοι αφήνουν τις δουλειες τους και συγκεντρώνονται στα οδοφράγματα. Κάποιοι πηγαίνουν στους στρατωνες και απευθυνονται στους στρατιωτες, άλλοι οπλίζονται με τουφέκια που παίρνουν από ομίλους σκοποβολής. Τα γραφεία του κυβερνώντος Κομμουνιστικού Κόμματος δέχονται απανωτές επιθέσεις.

Τα τανκς του στρατού της ΕΣΣΔ και των δυνάμεων του Συμφωνου της Βαρσοβίας, που απο το τελος του Β' Παγκοσμιου Πολέμου στρατοπέδευαν στην Ουγγαρία οπως και στις περισσότερες χωρες της Ανατολικής Ευρωπης, περιπολουν στην πολη, αλλά δεν τολμούν να επέμβουν.

Η σταλινική κυβέρνηση δοκιμάζει να χρησιμοποιήσει μονάδες του ουγγρικού στρατού, αλλά καταλαβαινει οτι δεν μπορει να ελένξει την κατασταση καθως υπάρχουν στρατιωτες που μοιραζουν όπλα στον κόσμο. Στις 24 Οκτωβρη, ο γενικός γραμματέας του Κόμματος Γκυρο παραιτειται και τη θεση του αναλαμβανει ο Καντάρ. Πρωθυπουργος διοριζεται ο "μεταρρυθμιστης" Νάγκυ σε μια προσπαθεια να εκτονωθει η οργη του κοσμου. Η πρωτη παραχωρηση που κανει στους εξεγερμένους ειναι η αποσυρση των ρωσικων τανκς απο τους δρομους της Βουδαπεστης.

Ενώ το κέντρο της Βουδαπέστης φλεγόταν από την εξέγερση, οι εργάτες στα βιομηχανικά προάστια και σε πολλές πολεις της επαρχιας έπαιρναν τον έλεγχο των τοπικών κοινωνιων στα χερια τους δημιουργώντας "επαναστατικά ή εργατικά συμβούλια". Στο Γκυόρ και στο Μισκολκ "έθεσαν τους ραδιοφωνικους σταθμους στην υπηρεσια των εργαζομενων". Πριν κλείσει ο Οκτώβρης σε όλες τις πόλεις και τα μεγάλα εργοστάσια οι εργάτες ειχαν εκλέξει εργατικά συμβουλια.

Εργατικά Συμβούλια

Ο πρόεδρος του συμβουλιου του εργοστασιου "Μπορσόντ", διάβασε από το Ράδιο Μισκόλκ το ψήφισμα με τα αιτηματα των εργατων:

"Θέλουμε να φυγει αμέσως ο ρωσικος στρατός. Θέλουμε μια κυβερνηση που να εκφράζει τα συμφέροντα των εργαζομενων και όχι των γραφειοκρατων. Επαναλαμβανουμε οτι δεν θα επιστρέψουμε τη γη στους τσιφλικάδες, ουτε τα εργοστάσια στους καπιταλιστές που υπηρχαν πριν απο τον πόλεμο. Απαιτούμε τον σχηματισμό Επαναστατικού Πανουγγρικού Συμβουλιου, βασισμενου στα εργατικά συμβουλια των περιφερειων απο δημοκρατικά εκλεγμενους αντιπροσωπους"

Στις 3 Νοεμβρη οι Ρωσοι κάλεσαν αντιπροσωπεια της νεας κυβερνησης για διαπραγματευσεις. Ομως αντι για διαπραγματευσεις συνελαβαν την αντιπροσωπεια και την φυλακισαν. Οι περισσοτεροι εκτελεστηκαν λιγους μηνες αργοτερα.

Στο μεταξυ οι μονάδες του ρωσικου στρατου ειχαν αντικατασταθει με ειδικες

δυνάμεις αφού οι ρώσοι φαντάροι είχαν δείξει διάθεση συναδέλφωσης με τους διαδηλωτές. Τα ξημερώματα της 4 Νοέμβρη, ο κόσμος στη Βουδαπέστη ξύπνησε από τις ερπύστριες των τανκς του στρατού των χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας. 200.000 στρατιώτες και 3.000 τανκς εισέβαλλαν στη χώρα. Αυτή η δεύτερη επέμβαση έγινε με τη συγκατάθεση του γραμματέα του Ουγγρικού ΚΚ, του Καντάρ.

Οι Ούγγροι εργάτες πάλεψαν με φανταστικό ηρωισμό. Στη Βουδαπέστη και στα εργατικά προάστια του Τσέπελ, του Ούιπεστ, του Μίσκολκ, του Πεσκ αντιστάθηκαν με τουφέκια και αυτοσχέδιες βόμβες μολότοφ.

Η κυβέρνηση ανακοίνωνε, ότι *"όσοι αντιστέκονται θέλουν την παλινόρθωση της αριστοκρατίας"*. Το εργατικό συμβούλιο του Τσέπελ γεμίζει την πόλη με μια αφίσσα που γράφει: *"Οι σαράντα χιλιάδες αριστοκράτες εργάτες του Τσέπελ απεργούν"*!

Οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν για μια βδομάδα. Τα θύματα της ολοκληρωτικής σφαγής υπολογίζονται σε 20.000 νεκρούς. Οι δυτικές κυβερνήσεις αποφεύγουν να καταγγείλουν την σφαγή και ο πρόεδρος των ΗΠΑ Αιζενχάουερ δηλώνει: *"Οι ΗΠΑ ποτέ δεν προωθούν ανοιχτές εξεγέρσεις εναντίο σε κυβερνήσεις ούτε επεμβαίνουν στα εσωτερικά άλλων χωρών"*.

Τα ρώσικα τανκς έλεγχαν τους δρόμους. Όχι όμως και τους Ούγγρους εργάτες. Την βάρβαρη καταστολή ακολούθησε μια από τις πιο δυνατές και μακροχρόνιες γενικές απεργίες στην ιστορία. Η βιομηχανική παραγωγή σταμάτησε για δεκαπέντε μέρες, το ίδιο και η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Οι τηλεπικοινωνίες διακόπηκαν και οι εργαζόμενοι επέτρεπαν τη χρήση τους μόνο για τον συντονισμό των εργατικών συμβουλίων.

Στις 14 Νοέμβρη ιδρύεται το πρώτο πραγματικό σοβιέτ στην Ευρώπη, μετά από σχεδόν 40 χρόνια: τα περιφερειακά συμβούλια της πρωτεύουσας δημιούργησαν το Κεντρικό Εργατικό Συμβούλιο της Ευρύτερης Περιοχής της Βουδαπέστης.

Στις 21 Νοέμβρη το Κεντρικό Εργατικό Συμβούλιο ανακοινώνει:

"Σύντροφοι εργάτες,

Το ΚΕΣ της Βουδαπέστης εκλεγμένο δημοκρατικά από τα εργοστάσια και τις συνοικίες απευθύνεται πάλι σε σας και δηλώνει:

Θέλουμε να κτίσουμε το δικό μας οικονομικό και κοινωνικό σύστημα και γι' αυτό δεν πρόκειται να παραιτηθούμε από τους στόχους της επανάστασής μας. Η βάση αυτού του συστήματος είναι τα συμβούλια στα εργοστάσια και στις συνοικίες. Τα εργατικά συμβούλια αντιπροσωπεύουν σήμερα τα πραγματικά συμφέροντα της εργατικής τάξης και γι' αυτό πρέπει να συντονίσουμε τις ενέργειές μας για το δυνάμωμα της εργατικής εξουσίας. Ο αγώνας μας συνεχίζεται".



Ένοπλοι εργάτες υπερασπίζονται τα εργατικά συμβούλια

Όμως η συνύπαρξη των συμβουλίων με την κυβέρνηση Καντάρ ήταν αδύνατο να συνεχιστεί για πολύ. Όπως σε κάθε επαναστατική κατάσταση δυαδικής εξουσίας, η πλάστιγγα γέρνει αργά ή γρήγορα προς τη μια πλευρά. Στην Ρωσία τον Οκτώβρη του 1917, η ύπαρξη των μπολσεβίκων, ενός μαζικού επαναστατικού κόμματος ριζωμένου στους χώρους δουλειάς, εσπρωξε την πλάστιγγα προς τη μεριά της νίκης της εργατικής επανάστασης. Στην Ουγγαρία ένα τέτοιο κόμμα δεν υπήρχε - και θα ήταν παράλογο να περιμένει κανείς να φτιαχτεί μέσα σε λίγες μέρες μετά από τόσα χρόνια σκληρής καταστολής.

Στις 11 Δεκέμβρη, η κυβέρνηση συλλαμβάνει όλα τα μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου με αφορμή το κάλεσμα για μια 48ωρη απεργία. Στις 15 Δεκέμβρη, ο Καντάρ επιβάλλει την ποινή του θανάτου σε όσους συμμετέχουν σε απεργίες. Στις 6 Γενάρη του 1957, το εργατικό συμβούλιο του Τσέπελ *"κηρύσσει την αυτοδιάλυσή του γιατί δεν βλέπει τον λόγο της ύπαρξής του σαν ένα κυβερνητικό όργανο"*. Μερικούς μήνες αργότερα, ο Νάγκυ όπως και πολλοί από τους υπουργούς της "μεταρρυθμιστικής" κυβέρνησής του, εκτελούνται από τους Ρώσους.

Η Ουγγρική Επανάσταση πνίγηκε μέσα στο αίμα των εργατών. Είναι μια επανάσταση που θάφτηκε σύντομα, τόσο από τις άρχουσες τάξεις όσο και από τα κόμματα της παραδοσιακής αριστεράς στη Δύση. Οι δυτικοί ιμπεριαλιστές έριξαν όπως πάντα τα κροκοδείλια δάκρυά τους, αλλά στην ουσία δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να νικήσει μια πραγματική επανάσταση που θα έφερνε την εξουσία των εργατών μέσα στην καρδιά της Ευρώπης. Γι' αυτό είδαν περισσότερο με ανακούφιση παρά με "πόνο" την σφαγή των Ούγγρων εργατών.

Οι ηγεσίες των σταλινικών Κομμουνιστικών Κομμάτων της Δύσης - όπως και η ηγεσία του ΚΚΕ - ήταν αυτές που έτρεξαν να υποστηρίξουν με πάθος την επέμβαση στην Ουγγαρία και την καταστολή της εργατικής επανάστασης. Στις ανακοινώσεις τους αναφερόντουσαν στους εξεγερμένους εργάτες σαν "φασίστες" και "πράκτορες του ιμπεριαλισμού". Όμως η πραγματικότητα ήταν δύσκολο να κρυφτεί από τους εργάτες που έβλεπαν τους Ούγγρους συναδέλφους τους να σφάζονται κατά χιλιάδες. Ήταν η πρώτη μεγάλη κρίση που χτύπησε τα ΚΚ. Δεκάδες χιλιάδες μέλη τους αποχώρησαν μετά τα γεγονότα της Ουγγαρίας σοκαρισμένα από την αποκάλυψη του πραγματικού προσώπου των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού.

Η Ούγγρικη Επανάσταση είναι αυτή που πρώτη άνοιξε ένα μεγάλο ρήγμα στο σταλινικό μονόλιθο και ξαναπιάσε το νήμα των επαναστατικών αγώνων της εργατικής τάξης, το νήμα που είχε κόψει ο σταλινισμός. Είναι ο κρίκος που συνδέει τα σοβιέτ του '17 και τις εργατικές πολιτοφυλακές της Ισπανίας του '36, με τον Μάη του '68. Είναι μια από τις ηρωικότερες και σημαντικότερες σελίδες του παγκόσμιου εργατικού κινήματος.

Επέμβαση για τα πετρέλαια

Κλείνουν 40 χρόνια από την ήττα της ιμπεριαλιστικής επίθεσης στο Σουέζ. Ο *Πέτρος Κωνσταντίνου* θυμίζει τα διδάγματα, που παραμένουν τόσο επίκαιρα.

Η επίθεση με πυραύλους Κρουζ στο Ιράκ από τις ΗΠΑ επιβεβαιώνει το πόσο αποφασισμένοι είναι οι ιμπεριαλιστές να κρατήσουν τον έλεγχο των πετρελαίων με την πιο κτηνώδη επίδειξη πυγμής.

Αυτή η επίθεση είναι το τελευταίο επεισόδιο ενός ατέλειωτου σήριαλ ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων για τον έλεγχο των πετρελαιοπηγών και την ομαλή μεταφορά του πετρελαίου στα βιομηχανικά κέντρα του καπιταλισμού.

Τον Οκτώβρη κλείνουν 40 χρόνια από τη μεγάλη κρίση που ξέσπασε για τον έλεγχο της Διώρυγας του Σουέζ. Η στρατιωτική επέμβαση της Αγγλίας, της Γαλλίας και του Ισραήλ κατέληξε σε φιάσκο. Ο Νάσερ που εθνικοποίησε τη Διώρυγα του Σουέζ στις 26 Ιουλη 1956 είχε βγει τότε νικητής.



Διαδήλωση στη Βρετανία ενάντια στην ιμπεριαλιστική επέμβαση

Η Διώρυγα του Σουέζ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο απόκτησε στρατηγική σημασία σαν το συντομότερο πέρασμα των τάνκερ για τη μεταφορά του πετρέλαιου στην Ευρώπη. Το πέρασμα των τάνκερ από το Σουέζ συντόμευε το ταξίδι από τον Περσικό μέχρι τη Μ. Βρετανία στα 6.500 μίλια σε σύγκριση με τα 11.000 μίλια της άλλης θαλάσσιας οδού μέσω του περίπλου της Αφρικής. Το 1955 δυο στα τρία καράβια που οδηγούσαν οι πλοηγοί από τα στενά της Διώρυγας μετέφεραν πετρέλαιο για λογαριασμό των πολυεθνικών εταιρειών της Αράμκο, της Σελ, της Μομπίλ κλπ.

Το 70% των αναγκών της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε πετρέλαιο μεταφέρονταν με τάνκερ μέσω της Διώρυγας του Σουέζ. Επιπλέον, οι εταιρείες που έλεγχαν τις πετρελαιοπηγές είχαν ήδη κατασκευάσει δυο τεράστιους αγωγούς που κατέληγαν στη Διώρυγα και φόρτωναν τα τάνκερ στις εγκαταστάσεις της.

Απ' αυτή την άποψη η Διώρυγα έγινε ο στρατηγικός κρίκος στη μεταπολεμική δομή της διεθνούς βιομηχανίας. Αρκεί να σκεφτούμε ότι τα κοιτάσματα της Μ. Ανατολής δεν μπορούσαν να αναπληρωθούν με άντληση πετρελαίου από άλλες χώρες. Εκείνη τη δεκαετία δεν είχαν καν βρεθεί τα κοιτάσματα στη Βόρεια Θάλασσα, στην Αλάσκα και σε άλλα μέρη. Ηταν ένα θαλάσσιο πέρασμα μοναδικής σημασίας για τους δυτικούς καπιταλισμούς που εξαρτιόντουσαν τόσο πολύ από το πετρέλαιο της Μ. Ανατολής.

Η αγγλική αυτοκρατορία έκανε απεγνωσμένες προσπάθειες να κρατήσει τον έλεγχο της Αιγύπτου. Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η ομαλή λειτουργία της Διώρυγας σήμαινε ότι το εμπόριο με τις αγγλικές αποικίες και κύρια με το "διαμάντι" της αυτοκρατορίας, την Ινδία, θα συνεχιζόταν χωρίς εμπόδιο. Γι' αυτό πολλές φορές οι άγγλοι αποικιοκράτες έβαψαν τους δρόμους του Καΐρου και της Αλεξάνδρειας με το αίμα των εξεγερμένων Αιγυπτίων. Με την ανεξαρτησία της Αιγύπτου το 1924 ρίχνουν όλο το βάρος τους στη στήριξη του μονάρχη Φαρούκ με τις επεμβάσεις σε βάρος εκλεγμένων κυβερνήσεων που επιχειρούσαν να αναθεωρήσουν τις αποικιακές ληστρικές συμβάσεις για τη Διώρυγα. Η αγανάκτηση των φτωχών αγροτών και των εργατών της Αιγύπτου ενάντια στους ιμπεριαλιστές έδωσε μαζική στήριξη στο κίνημα των εθνικιστών αξιωματικών που έφερε τον Νάσερ στην εξουσία, ανατρέποντας το βασιλιά Φαρούκ στη δεκαετία του '50.

Ο Νάσερ προχώρησε στην εθνικοποίηση για να χρηματοδοτήσει από τα κέρδη της Διώρυγας ένα μεγάλο έργο υποδομής για τον αιγυπτιακό καπιταλισμό, το φράγμα του Νείλου στο Ασσουάν. Οι αντιδράσεις των πλούσιων κτηματιών στις ΗΠΑ που φοβόντουσαν ότι έτσι θα αύξανε η Αίγυπτος τις ποσότητες βαμβακιού που θα έριχνε στη διεθνή αγορά, οδήγησαν στη ματαίωση ενός μεγάλου δανείου από αμερικάνικες τράπεζες. Ο Νάσερ αναγκάστηκε να βρει αλλού τα λεφτά.

Οταν ο Νάσερ εθνικοποίησε τη Διώρυγα στις 26 Ιουλη 1956, καμμία βρετανική μονάδα στρατού δεν βρίσκεται πια στην περιοχή, με βάση μια αγγλοαιγυπτιακή συμφωνία

Σουέζ '56

του 1954

Ετσι στις 27 Οκτωβρη 1956 μετα απο μυστικη συμφωνια Αγγλιας Γαλλιας και Ισραηλ ξεδιπλωνεται η επεμβαση Το Ισραηλ εισβαλει στη Χερσονησο του Σινα κα. φτανει σε αποσταση αναπνοης από τη Διωρυγα Η Αγγλια και η Γαλλια στέλνουν τελεσιγραφο στον Νασερ απαιτωντας (με πλαστή "ουδετερότητα") την ταυτόχρονη αποσυρση του ισραηλινού και του αιγυπτιακου στρατού από τη Διωρυγα και τον ελεγχό της από τα αγγλογαλλικά στρατευματα στο όνομα της "απεμπλοκής" των εμπολέμων Αλλά το σχέδιο δεν πετυχαινει. Η εσπευσμενη επέμβαση των δυνάμεων της Αγγλιας και της Γαλλίας μετά από τελεσίγραφο που απαιτουσε την αποχωρηση τόσο του ισραηλινου όσο και του αιγυπτιακού στρατου, ήταν εντελώς αποτυχημένη. Αντί ο αιγυπτιακος στρατός να καταρρεύσει και μαζί του και η στρατιωτική κυβέρνηση του Νάσερ, συμβαίνει το αντίθετο. Ο αιγυπτιακός στρατός προβάλλει αντίσταση και σε λιγες μέρες η Διώρυγα παραλύει. Ο Νάσερ πρόλαβε να βουλιαξει στον πυθμένα της Διώρυγας δεκάδες σάπια καράβια με αποτελεσμα να μην μπορει να περάσει ουτε βαρκα από το κανάλι, πολύ περισσότερο τα τεραστιων διαστάσεων τάνκερ!

Ετσι ο αντικειμενικός στόχος της επέμβασης, η ομαλη λειτουργία της Διώρυγας, απο την αρχη χάθηκε με θυελλώδεις συνέπειες στη διεθνή αγορά πετρελαίου.

Οι κυβερνησεις της Ευρωπης επέβαλαν περιορισμό της κατανάλωσης πετρελαίου ακομα και με κουπονι! Οι εταιρειες πετρελαιου ενταχθηκαν με πρωτοβουλια των ΗΠΑ και χωρων της Ευρωπης, σε ενα πολυπλοκο συστημα αμεσης μεταφορας πετρελαιου με τανκερ μεσω του περιπλου της Αφρικης! Μολις τον Μαρτη του 1957, η Διωρυγα ανοιξε ξανα

Η ηττα της αποπειρας των Αγγλογάλλων ιμπεριαλιστων να ελεγχουν στρατιωτικα τη Διωρυγα έδειξε οτι πλέον η παλια "αυτοκρατορική" τους δυναμη δεν υπήρχε. Χωρίς την αμεση στηριξη των ΗΠΑ αυτές οι δυνάμεις δεν καταφεραν να νικήσουν.

Οι αντιδράσεις στο εσωτερικό τους ήταν θυελλώδεις. Ενω στους δρόμους του Κάιρου οι διαδηλωτές πανηγύριζαν την ήττα των ιμπεριαλιστων, στους δρόμους του Λονδίνου οργισμένοι εργάτες απαιτούσαν τον τερματισμό του πόλεμου Παρά την αντινασερική στάση του Εργατικου Κόμματος, οι εργάτες ανάγκασαν τους ηγέτες των συνδικάτων και του κόμματος να καλέσουν αντιπολεμικά συλλαλητήρια. "Εχθρός μας ειναι ο Ιντεν και όχι η Αίγυπτος", "Σταματήστε τον πόλεμο", φώναζαν χιλιάδες διαδηλωτές. Ο πρωθυπουργός Αντονι Ιντεν αναγκάστηκε να παραιτηθεί και μόνο έτσι κόπασαν οι αντιπολεμικές διαμαρτυρίες.

Το μάθημα που πήραν τότε οι ιμπεριαλιστες τους έσπρωξε σε μεγαλυτερες προετοιμασιες Δυνάμωσε ο ρόλος των ΗΠΑ στην περιοχή στο κενό που άφησαν Αγγλία και Γαλλία. Το Ισραήλ άρχισε να εξοπλίζεται από τις ΗΠΑ σαν αστακός για να πάρει τη ρεβανς το 1967. Ταυτόχρονα, οι "επτα αδελφες", οι πολυεθνικες του πετρελαιου χαρασσουν δρόμους για τη μεταφορα του πετρελαιου ειτε με τεράστια τανκερ που θα μπορουν σε καταστασεις εκτακτου αναγκης να μεταφερουν μεγαλες ποσότητες πετρελαιου μέσω Κειπτασυν, ειτε με νεους αγωγους που καταληγουν στη Μεσογειο μεσω Ιρακ και Τουρκιας

Ο ελληνικος καπιταλισμος πήρε και αυτος το μεριδιο του απο αυτές τις ανακατατάξεις Ο Νιαρχος εγινε ο βασιλιάς των νεων σουπερ τάνκερ που άνθισαν μετά το Σουέζ. Γενικότερα ο στολος των ελληνων εφοπλιστων απογειώθηκε ακολουθώντας του δρόμους του πετρελαιου

Ομως, και αυτοί οι νέοι δρόμοι χρειάστηκαν τις αιματοβαμένες επεμβάσεις των ΗΠΑ και του Ισραηλ, προκαλώντας την πολυετη σύγκρουση στο Λιβανο, τη σφαγή των Παλαιστίνιων, τον οκταετή πόλεμο στον Κόλπο ανάμεσα στο Ιράν και το Ιράκ το 1980-88, την επέμβαση της πολυεθνικής δύναμης στο Ιράκ το 1990.

Αυτές οι επεμβάσεις δεν έχουν τέλος. Η μόνη δυναμη που μπορεί να σταματήσει τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις είναι η ίδια η εργατική τάξη από τις πετρελαιοπηγές της Μ. Ανατολής μέχρι τα κέντρα του παγκόσμιου καπιταλισμού. Τον Οκτωβρη του 1956, βρεθηκαν να διαδηλώνουν ταυτόχρονα ενάντια στην επέμβαση οι εργάτες των αραβικών χωρών και οι εργάτες της Αγγλιας. Αυτή ειναι η δυναμη που αποτυχίες σαν κι αυτή του 1956 στο Σουέζ, μπορει να τις κάνει μόνιμες.

Εξαϋλωμένος "μαρξισμός"

Γιάννης Μηλιός, Ο Μαρξισμός ως σύγκρουση τάσεων, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Σελίδες 164, δραχμές 2.150

Το βιβλίο του Γιαννη Μηλιου **"Ο Μαρξισμός ως συγκρουση τάσεων"** ξεκιναει σαν μια αποπειρα απαντησης στις αντιληψεις που βλεπουν τον Μαρξισμό να βρισκεται σε κριση εξαιτίας της καταρρευσης του λεγόμενου "υπαρκτού σοσιαλισμου".

Ο Γ. Μηλιός απορρίπτει αυτές τις αντιλήψεις και προβαλει με αισιοδοξια την αποψη ότι *"η ανάκαμψη του κινηματος την οποια κυοφορουν οι διάσπαρτοι σήμερα αλλά συνεχως εντεινόμενοι κοινωνικοι αγώνες, θα επιτρέψει την επανασυνδεση του μαρξισμου με το εργατικό και λαικο κινημα*

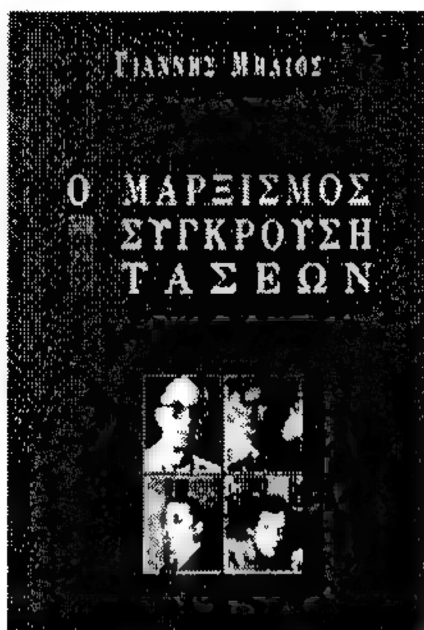
Εχουμε, δηλαδή, να κάνουμε με ένα βιβλίο του οποίου ο συγγραφέας συγκρουεται με όσους είτε αποδέχονται ότι ο θάνατος του σταλινισμου σημαινε το τελος του Μαρξισμου, είτε σιωπουν αμήχανα Ο Γιάννης Μηλιός παίρνει τη θεση ότι *"η νέα ταξική εξουσία που διαμορφωθηκε στη ΕΣΣΔ (και μεταλαμπαδευτηκε στην Ανατολική Ευρωπη) μπορεί να ονομαστεί κρατικός καπιταλισμός"*

Παρόλα αυτά, η προσπάθεια αυτου του βιβλιου να υπερασπιστει τον Μαρξισμό ειναι αποτυχημένη

Η βασική αδυναμια του ειναι ότι βάζει τον Στάλιν και τον Τροτσκι (και τον Ζαχαριάδη με τον Πουλιοπουλο) μαζι στην ιδια κατηγορια του "οικονομίστικου σοβιετικου μαρξισμου", ενώ βλέπει σαν θεματοφύλακες του "μαρξισμου του Μαρξ" τον Μάο και τον Αλτουσέρ

Ετσι, ενω δηλωνει ότι η επικράτηση του σταλινισμού δεν ηταν αυτόματη, ο Μηλιός εξαφανιζει την τιτάνια μαχη του Τρότσκι εναντια στην σταλινικη αντεπανάσταση, με τον αστηρικτο ισχυρισμό ότι *"ο καταστροφισμός και ο οικονομισμος κυριαρχουσαν και στο εσωτερικό της διεθνους τροτσκιστικής αντιπολιτευσης"*

Αντιθετα προβαλει σαν μοναδική περιπτωση αντίστασης στο "σοβιετικό μαρξισμό" το Κ.Κ. Κίνας, με μονο αποδεικτικό στοιχείο μια υποσημειώση - τσιτάτο του Μάο.



Η χρεωκοπια του Μαοικου καθεστώτος στην Κίνα περνάει χωρίς λέξη κριτικης. Ενα καθεστώς που επανέλαβε όλα τα εγκλήματα του Στάλιν στην προσπαθεια να πετυχει ιλιγγιώδεις ρυθμους συσσώρευσης για να οδηγήσει τον κινέζικο κρατικο καπιταλισμό από το ξυλινο αλέτρι στις πυρηνικές βόμβες, εμφανίζεται σαν πηγή έμπνευσης για τη διασωση του Μαρξισμου από "οικονομιστικες" παρεκλισεις. Και για να αποδειχτει ένας τέτοιος ισχυρισμός δεν εξετάζεται καθολου η πρακτική του Κ.Κ. Κινας, αλλά προβάλεται η "θεωρητική πρακτικη" του Αλτουσέρ!

Αυτο, όμως δεν ειναι μαρξιστική ανάλυση, ουτε καν υλιστική αναλυση. Ειναι ιδεαλιστικη αντιμετωπιση της ιστοριας του χειριστου ειδους

Ο Μηλιος προσπαθει τοσο πολυ να ερμηνευσει τον σταλινισμο σαν "λαθεμενη αντιληψη" για τη σχεση παραγωγικων δυναμεων και παραγωγικών σχεσεων, ώστε φτανει να αρνειται την ιδια τη συνδεση που υπαρχει αναμεταξυ τους. Γραφει στη σελιδα 41:

"Ο οικονομισμός αντιλαμβανεται την κοινωνική εξέλιξη ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, ανάπτυξη η οποία (υποτίθεται ότι) έρχεται σε συγκρουση με τις παραγωγικές σχέσεις και καθιστά έτσι αναπόφευκτο το μετασχηματισμό των παραγωγικών σχέσεων. Στα πλαίσια αυτής της αντίληψης υποτίθεται ότι οι καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις αποτελούν τροχοπεδη για τις παραγωγικές δυνάμεις, ότι ο καπιταλισμός επομένως βρίσκεται στη φάση της παρακμιακής του στασιμότητας"

Μέσα στη σημερινή κρίση του καπιταλισμου είναι περίεργο για ένα Μαρξιστή να αρνείται ότι οι καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις αποτελουν τροχοπέδη Αντίθετα, η κοινωνία γυρω μας επιβεβαιωνει τα λόγια του Μαρξ στον περιφημο Πρόλογο στη Συμβολή στην Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας:

"Στην κοινωνική παραγωγή της ζωής τους οι άνθρωποι συνδέονται με συγκεκριμενες απαραίτητες σχέσεις ανεξάρτητες από τη θέλησή τους: σχεσεις παραγωγικες που αντιστοιχουν σε ένα συγκεκριμένο στάδιο ανάπτυξης των υλικων παραγωγικων δυνάμεων τους . Σε κάποιο στάδιο της ανάπτυξης τους οι υλικές παραγωγικές δυνάμεις έρχονται σε συγκρουση με τις υπάρχουσες παραγωγικες σχεσεις. . Αυτές οι σχεσεις μετατρεπονται από μορφές ανάπτυξης των παραγωγικων δυνάμεων σε εμποδιά τους Τότε αρχιζει μια περιοδος κοινωνικης επαναστασης

Ο Τροτσκι εδωσε τη μαχη για την ε-

ξαπλωση της ανατροπης των καπιταλιστικων σχεσεων παραγωγης απο τη Ρωσ.α των σοβιετ στις αλλες χωρες μεσα σε μια τετοια περιοδο κο.νωνικης επαναστασης. Ο Σταλ.ν κα. ο Μαο προσπαθησαν να λυσουν την αντιφαση α ναπτυσσοντας τις παραγωγικες δυναμε.ς της Ρωσιας και της Κ.νας πανω στις πλατες των εργατων (και των επαναστατων). Αυτο ειναι το κριτηριο γιατι θεωρουμε τον Τροτσκι συνεχ.στη του Μαρξισμου και τους άλλους δυο αρνητες του.

Από την στιγμη που χάνει αυτές τις βασικες επ.λογές από τα μάτια του ο Μηλιός ειναι αδυνατο να αναλυσει την πορεία του μαρξ.σμου και στην περιπτωση της Ελλάδας. Η πραγματική αντιπαράθεση θα απαιτουσε μια ανάλυση της σταλινικής ορθοδοξίας του Ζαχαριάδη και της προσπάθειας του Πουλιόπουλου να κρατήσει όρθιο το Μαρξισμό μέσα στο εργατικό κινημα στην Ελλάδα. Ο Μηλιός αφήνει στο πλάι την καθοριστ.κη πολιτική σύγκρουση ανάμεσα στην σταλινική ηγεσ.α του ΚΚΕ και την αριστερή αντιπολίτευση και αναγορευει τον Κορδάτο σε πατέρα του "σοβιετ.κού μαρξισμου" στην Ελλάδα, ενώ οι εστιες αντιστασης περιορίζοντα. στις περιπτωσεις του Μάξιμου, του Λεκατσά και του Πουλαντζά.

Αυτή η οπτική βγάζει το έργο όλων αυτων των διανοουμενων έξω από τις πραγματ.κές διαστάσεις του.

Ο κυριος ρόλος του Κορδάτου στην ιστορ.α του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα δεν ήταν η δ.αμόρφωση ενός ιδεολογικου προπομπου για τον Ζαχαρ.άδη. Παρά την πολιτική του αδρανοπο.ηση κα. τα σημαντικα θεωρητικά του λαθη, ο Κορδάτος με το εργο του δημιουργουσε πεδία αντιπαράθεσης με τους κυρίαρχους μυθους της αστικής ιστοριογραφιας στην Ελλάδα, γεγονός που δεν συμβάδιζε πάντοτε με τις αστικές συμμαχ.ες της ηγεσιας του ΚΚΕ.

Για την περιπτωση του Μάξιμου, ο Μηλιός προβαλει μ.α δικαιολογια που ακυρωνε. όλες τις μαρξιστ.κές διακηρυξεις του:

"Στη δεκαετια του 40 (μετά την ΕΑΜική επανασταση και τον εμφυλιο) αλλα ισως και του '50, μου φαινεται ότι δεν μπορουσε κανεις να λειτουργει πολιτικα ως κομμουνιστης μακριά η και σε ανοιχτη αντιθεση με το Κομμουνιστικο Κομμα. Αυτό σημαινει ότι αν ηθελε κα ποιος εκεινη την περιοδο να λειτουργει πολιτικα ως Κομμουνιστης θα έπρεπε να προσαρμοσε. (να υποστειλε.) τη λειτουργια του ως Μαρξιστης"

Ειναι πραγματικα εκνευρ.στικο να ακυρωνεται ο Πουλιοπουλος (που σταθηκε ορθιος στη θεωρ.α και στην πραξη μεχρι που εκτελεστηκε απο τους φασιστες) ως "οικονομιστης" και να προβάλεται ως εστια μαρξιστικης εμπνευσης η υποστολη του μαρξισμου για χάρη της ζαχαριαδ.κης ηγεσ.ας.

Παραμορφωμενη ειναι η εικονα και για τον Λεκατσα. Ο Μηλιος επικεντρωνεται στη διαμαχη Λεκατσά - Κορδατου, ενώ η πιο σημαντ.κη προσφορά του Λεκατσά σίγουρα δεν είναι η κριτική στα λάθη του Κορδάτου. Ο Λεκατσάς, ακολουθωντας τον George Thomson, έδωσε συνέχεια στις ιδέες του Εννκελς για τη θέση των γυναικων στο πέρασμα από την πρωτόγονη στην ταξικη κοινωνια. Σε μια περιοδο που ο σταλινισμός ειχε ξαναστησει το θεσμό της οικογένειας στο ιδιο βάθρο με τον αστισμό, η αξία του Λεκατσά ήταν να προσπαθήσει να ερευνήσει τις ιδέες που ο μαρξισμός είχε παρουσιάσει μέσα από το "Η καταγωγή της οικογένειας, της ιδιοκτησίας και του κράτους".

Τέλος, ο Μηλιός προσπαθει μάταια να διασώσει το ναυάγιο του Αλτουσερισμού στην περ.πτωση του Πουλαντζά. Ο Πουλαντζάς υπήρξε απολογητής της δεξιάς ρεφορμιστικής στρατηγικής του Ευρωκομμουνισμου. Αυτό δεν ήταν απλή προσωπ.κή του αποτυχια. Εχει τις ριζες της στην ιδια την αποδιάρθρωση του μαρξισμου από τον Αλτουσέρ.

Ο μαρξισμός του Αλτουσερ έχει μέσα του τη θεωρητ.κοποίηση του απολογητισμου. Δημιουργει ένα πλαισιο όπου εμφανιζεται να χωράει και ο Μαρξ και ο Στάλιν, χάρη σε ένα δ.αχωρισμό δομών και επιπέδων που δεν συνδέονται παρά μόνο σε "τελική ανάλυση". Από οδηγός για δράση των επαναστατημένων εργατών, ο μαρξισμός μετατρέπεται σε φούρνο του Χότζα, μιας διανόησης που λυγιζε, όπου φυσάει ο άνεμος· με τις σταλινικές ηγεσίες το 1956, στροφή στο ριζοσπαστισμό το 1968, επιστροφή στον πιο νερόβραστο ρεφορμ.σμό στη συνέχεια, μέχρι την παράδοση αμαχητί στο φιλελευθερισμό στο τέλος.

Ο Γιάννης Μηλιός προσπαθει να διαφυλαξε. τη ρ.ζοσπαστική στιγμη αυτης της πορε.ας παραβλεποντας τις συνδεσε.ς με το πρ.ν κα. το μετά. Για την υπερασπιση του μαρξισμου πρεπει να παρουμε σαν "αφετηρ.α" μια αλλη παραδοση: την πολυτιμη κληρονομ.α του Τροτσκι.

Πανος Γκαργκανας

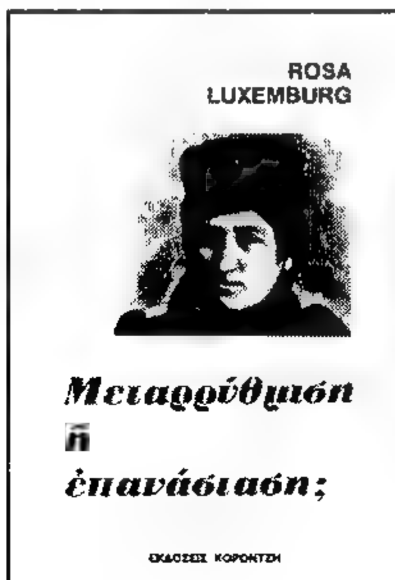
Οι σκουριασμένες ιδέες των "εκσυγχρονιστών"

Ρόζα Λούξεμπουργκ
Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση
Εκδόσεις Κοροντζή,
σελίδες 134, δραχμές 1200

Μετά τις εκλογές, έχουν αυξηθεί ο. προσδοκίες των εργατών για τα αριστερα κόμματα. Οι ηγεσίες όμως αυτων των κομμάτων κοιτάνε ολοένα και περισσότερο προς τα δεξιά, απογοητεύοντας έτσι χιλ.άδες εργάτες που τα ψήφ.σαν.

Η ιδεα της προσαρμογής της σοσιαλδημοκρατίας σε πιο "ρεαλιστικους" στόχους δεν είναι καθόλου πρόσφατη. Εχει τις ρίζες της στον Εντουαρντ Μπερνσταιν, έναν από τους ηγέτες του γερμανικού Σοσιαλδημοκρατικου Κόμματος. Ο Μπερνστάιν στο βιβλίο του "Προβλήματα του Σοσιαλισμού", που κυκλοφόρησε στα τέλη του περασμένου αιώνα, υποστήριξε ότι ο καπιταλισμός δεν αλλάζει με επανάσταση αλλά με κοινωνικές μεταρρυθμίσε.ς.

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ, η ψυχή της γερμανικής επανάστασης του 1918-1919 και πρώην μέλος του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Γερμανίας, απάντησε στις θεωριες του Μπερνστά.ν με το βιβλίο της "**Κοινωνική Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση**". Η Ρόζα έγραψε το βιβλίο, εκτι-



μώντας ότι οι ιδέες του Μπερνστάιν ήταν απειλή για το σοσιαλιστικό κίνημα εκείνη την περίοδο.

Αφετηρία της θεωρίας του Μπερνστάιν, ήταν η εκτίμηση ότι ο καπιταλισμός μπορεί να αποφεύγει τις γενικευμένες οικονομικές κρίσεις, για τις οποίες μίλαγε ο Μαρξ, μέσα από τα μονοπώλια, τις τράπεζες, την κρατική παρέμβαση κλπ. Ταυτόχρονα, υποστήριζε ότι οι ταξικές διαφορές δεν είναι τόσο ισχυρές, αφού το προλεταριάτο έχει ξεφύγει πλέον από την κοινωνική και οικονομική εξαθλίωση. Επομένως, έλεγε, αφού ο καπιταλισμός έχει αλλάξει δεν υπάρχει ζήτημα ανατροπής του, αλλά αλλαγής από τα μέσα. Ο κοινοβουλευτικός δρόμος και η ενίσχυση των σοσιαλδημοκρατών μέσα στη Βουλή είναι η μόνη προοπτική.

Η Ρόζα απέδειξε με θαυμάσιο τρόπο τις αντιφάσεις της θεωρίας του Μπερνστάιν, τονίζοντας ότι όχι μόνο είναι αδιέξοδη αλλά στην πραγματικότητα καταλήγει να απομακρύνεται μίλια μακριά από τον τελικό στόχο της σοσιαλιστικής επανάστασης. *"Οποιος κηρύσσεται υπέρ της νομοθετικής μεταρρύθμισης σ' αντικατάσταση και σ' αντίθεση προς την κατάληψη της πολιτικής εξουσίας και της κοινωνικής ανατροπής, δεν επιλέγει στην πραγματικότητα ένα πιο ήρεμο, πιο ασφαλή και βραδύ δρόμο προς τον ίδιο σκοπό, αλλά και ένα άλλο σκοπό..."*

Χρησιμοποιώντας τη θεωρία του Μαρξ, η Ρόζα εξηγούσε ότι ο καπιταλισμός είναι ένα άναρχο σύστημα που όσο αναπτύσσεται τόσο οξύνονται οι αντιθέσεις του. Τα μονοπώλια, η επέκταση του τραπεζικού συστήματος, η κρατική παρέμβαση κλπ, δεν εξαφανίζουν την αναρχία του συστήματος. Αντίθετα, μεταφέρουν τους ανταγωνισμούς των καπιταλιστών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η οικονομική κρίση δεν εξαφανίζεται: και η επίθεση πάνω στα μεροκάματα συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέσα για να σταματήσει η πτώση του ποσοστού κέρδους των καπιταλιστών. Επομένως η ανάπτυξη του καπιταλισμού είναι αντιστρόφως ανάλογη με την εκμετάλλευση του προλεταριάτου. *"Όλες οι αντιθέσεις της σημερινής κοινωνίας είναι απλώς αποτέλεσμα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Αν αυτός ο τρόπος παραγωγής αναπτύσσεται παραπέρα στη μέχρι τώρα δοσμένη κατεύθυνση, τότε πρέπει να αναπτυχθούν επίσης παραπέρα όλες οι συνέπειές του. Οι αντιθέσεις θα κορυφώνονται και θα οξύνονται αντί να αμβλύνονται."*

Σήμερα βλέπουμε ότι η πορεία του καπιταλισμού δικαιώνει τη Ρόζα και όχι τον Μπερνστάιν.

Ούτε οι αλλαγές στους νόμους και τους θεσμούς μπορούν να φέρουν το σοσιαλισμό, όπως υποστήριζε ο Μπερνστάιν και επαναλαμβάνουν ακόμα σήμερα τα διάφορα ρεφορμιστικά κόμματα.

Το κοινοβούλιο και το κράτος δεν έχει ουδέτερο ρόλο μέσα στον καπιταλισμό, αντίθετα *"μεταβάλλεται όλο και περισσότερο σε καθαρό ταξικό κράτος που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης"*. Κανένας δημοκρατικός θεσμός, καμιά αριστερή κοινοβουλευτική πλειοψηφία δεν μπορεί να αναιρέσει αυτόν τον χαρακτήρα του κράτους και να πειθαρχήσει τους καπιταλιστές, τους στρατοκράτες, τους δικαστές. *"Οι κατά τη μορφή δημοκρατικοί θεσμοί γίνονται κατά το περιεχόμενο όργανα των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης. Αυτό εκδηλώνεται χειροπιαστά με το γεγονός ότι μόλις η δημοκρατία παρουσιάσει την τάση να απαρνηθεί τον ταξικό της χαρακτήρα και να μεταβληθεί σε όργανο των πραγματικών λαϊκών συμφερόντων, οι δημοκρατικές μορφές θυσιάζονται απ' την ίδια την μπουρζουαζία και το κράτος της."*

Οι ρεφορμιστές υποστηρίζοντας την απλή μεταρρύθμιση των θεσμών του καπιταλισμού στην ουσία φτάνουν να αρνούνται τη σύγκρουση με τους καπιταλιστές. Η Ρόζα λέει για τον Μπερνστάιν ότι καταλήγει να *"συμβουλεύει το προλεταριάτο να εγκαταλείψει τον σοσιαλιστικό τελικό του στόχο για να προσελκύσει ξανά από την ποντικότρυπά του το φιλελευθερισμό που έχει φοβίσει μέχρι θανάτου"*.

Ομως, η Ρόζα δεν είναι ενάντια στην πάλη για μεταρρυθμίσεις που μπορούν να βελτιώσουν τη ζωή των εργατών μέσα στον καπιταλισμό. Αυτό που τονίζει είναι ότι αν τοποθετήσει κανείς την κοινωνική μεταρρύθμιση σαν αυτοσκοπό τότε χάνει την προοπτική της επανάστασης. *"Η πρόθεση για την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας από το προλεταριάτο"*, έλεγε η Ρόζα, *"πρέπει να προπορεύεται μπροστά από το συνδικαλιστικό και κοινωνικομεταρρυθμιστικό αγώνα, σαν άστρο που οδηγεί"*.

Η δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ αλλά και όλων των ρεφορμιστικών κομμάτων σήμερα, επιβεβαιώνει ότι οι εργάτες δεν έχουν να περιμένουν τίποτα από οποιοδήποτε κόμμα υπόσχεται ότι θα βελτιώσει τη θέση τους μέσα από το κοινοβούλιο. Η ανάλυση της Ρόζας διατηρεί όλη την επικαιρότητά της και αξίζει να διαβαστεί με όλο τον πλούτο των επιχειρημάτων της.

Κατερίνα Θωίδου

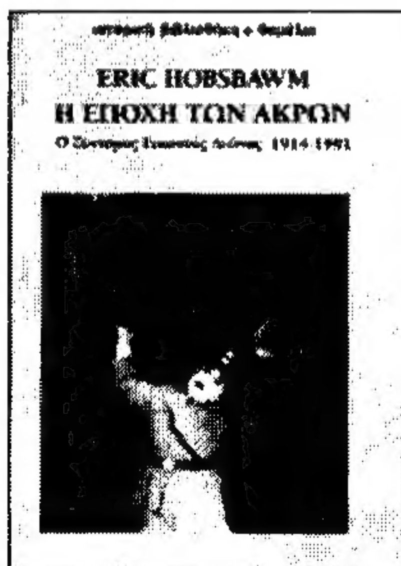
Αιώνας κρίσεων και επαναστάσεων

Ερικ Χόμπσμπομ
Η εποχή των άκρων
Εκδόσεις Θεμέλιο
Σελίδες774, δραχμές 11.440

Ο 20ος αιώνας των πολέμων και των επαναστάσεων είναι σίγουρα η εποχή των άκρων. Τεράστιος πλούτος συσσωρευμένος στα χέρια ελάχιστων δίπλα στη χειρότερη φτώχεια, μηχανές και τεχνολογία ικανή για τεράστια παραγωγικότητα δίπλα στα χειρότερα όπλα καταστροφής, η πιο βάρβαρη καταπίεση και εκμετάλλευση που προκαλεί ξανά και ξανά την πιο ηρωική αλλά και οργανωμένη αντίσταση της εργατικής τάξης.

Την ιστορία του "σύντομου 20ου αιώνα" από το 1914 έως το 1991, του αιώνα των αντιφάσεων, των αντιθέσεων, της κρίσης και των επαναστάσεων επιχειρεί να γράψει ο μεγάλος μαρξιστής ιστορικός Ερικ Χόμπσμπομ.

Πράγματι, "**Η εποχή των άκρων**", μας δίνει μια πλατιά και συνολική εικόνα του αιώνα. Την "εποχή της καταστροφής" (1914-1945) με τις επαναστάσεις, την ήττα τους, την άνοδο του φασισμού και τους πολέμους, διαδέχεται η "χρυσή εποχή" του καπιταλισμού, της οικονομικής άνθισης αλλά και του Ψυχρού Πολέμου και ο αιώνας τελειώνει με την "κατολίσθηση", το τέλος του σταλινισμού και του Ψυχρού Πολέμου, την επα-



νεμφάνιση της οικονομικής κρίσης και της πολιτικής αστάθειας σ' Ανατολή και Δύση.

Ο "σύντομος 20ος αιώνας" του Ερικ Χόμπσμπομ ξεκινάει με τις επαναστάσεις. Η Ρώσικη Επανάσταση που συγκλόνισε τον κόσμο κέρδισε χάρη στον καθοριστικό ρόλο του κόμματος των μπολσεβίκων και του Λένιν.

"Σε αντίθεση με τη μυθολογία του Ψυχρού Πολέμου που απεικονίζει τον Λένιν ως οργανωτή πραξικοπημάτων, το μόνο όπλο που διέθεταν τόσο ο Λένιν όσο και οι μπολσεβίκοι ήταν η ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τι ακριβώς ήθελαν οι μάζες, με άλλα λόγια να ηγούνται γνωρίζοντας πώς να ακολουθούν τα αιτήματα των μαζών" (σελ 37).

Η προοπτική για τη νίκη ήταν η επέκταση της επανάστασης.

"Το πρόγραμα του Λένιν... ήταν ένα στοίχημα για την μετατροπή της Ρώσικης Επανάστασης σε Παγκόσμια ή τουλάχιστον Ευρωπαική Επανάσταση. "Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί", επαναλάμβανε συχνά ο ίδιος, "ότι η νίκη του σοσιαλισμού είναι δυνατή χωρίς την πλήρη καταστροφή της Ρώσικης και της Ευρωπαικής αστικής τάξης;""

Αυτές οι τοποθετήσεις ήταν τόσο καθαρές που πραγματικά προκαλεί έκπληξη όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από την πρώτη αυτή περίοδο, πόσο γρήγορα αλλάζει η εικόνα και βγαίνουν στην επιφάνεια οι αδυναμίες και τα λάθη της ανάλυσης του συγγραφέα, που καθορίζουν το βιβλίο.

Ο Ερικ Χόμπσμπομ έχει μια μεγάλη και βασική πολιτική αδυναμία: Θεωρεί σοσιαλισμό το κρατικοκαπιταλιστικό καθεστώς που έστησε ο Στάλιν πάνω στα συντρίμια της ηττημένης Ρώσικης Επανάστασης. Δικαιολογεί τη θεωρία του Στάλιν για "σοσιαλισμό σε μια μονο χώρα", που αρνήθηκε στη Ρωσία να στηριχτεί στην υπαρκτή δυνατότητα της παγκόσμιας επανάστασης.

Γι' αυτό, υποτιμά τις επαναστάσεις που ακολούθησαν αμέσως μετά το 1917 (Γερμανία, Ιταλία κλπ) σαν "αντικειμενικά αδύναμες για να πετύχουν". Στο επαναστατικό κύμα του '36 (Ισπανία, Γαλλία κλπ) υπερασπίζεται την εγκληματική σταλινική τακτική των Λαικών Μετώπων που έδεσε την εργατική τάξη πίσω από τα συμφέροντα των αστών, την απογοήτευσε και την οδήγησε στην ήττα ανοίγοντας το δρόμο στους φασίστες. Θεωρεί μάλιστα ότι ήταν η καλύτερη (ίσως και για σήμερα) δυνατή τακτική:

"Το ενδιαφέρον σημείο γι' αυτή την τακτική (των Λαικών Μετώπων) δεν ήταν ο οπορτουνισμός, όπως η άκρα αριστερά ισχυριζόταν, μια προδοσία προς την επανάσταση. Αντανακλούσε μια σκόπιμη μετατόπιση προς μια νέα αντίληψη για το δρόμο που οδηγούσε στην εξουσία: αντί της εξέγερσης η σταδιακή πορεία. Αντί της σύγκρουσης η διαπραγμάτευση, ακόμα και ο κοινοβουλευτικός δρόμος".

Αυτή η τοποθετηση του Ερικ Χόμπσμπομ απέναντι στον σταλινισμό, είναι η αιτία της αδυναμίας του να εξηγήσει και να βγάλει συμπεράσματα για την μεταπολεμική περίοδο. Ετσι, μετά τον πόλεμο, αφού θεωρεί ότι ο "σοσιαλισμός" βγαίνει νικητής και ενισχυμένος (ο ρώσικος στρατός το 1944-49 στήνει "σοσιαλιστικά" καθεστώτα σε όλη την ανατολική Ευρώπη), δεν μπορεί να εξηγήσει τη μεταπολεμική οικονομική άνθιση της "χρυσής εποχής" στο δυτικό καπιταλισμό.

Με την ίδια λογική δεν μπορεί να κατανοήσει τις εξεγέρσεις στην ανατολική Ευρώπη (από το '56 ως το '89-'91) ενώ η κατάρρευση των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού τον γεμίζει απαισιοδοξία για το μέλλον, αφού σ' Ανατολή και Δύση οι δυνάμεις αυτές (τα ΚΚ) *"που αποτελούσαν φραγμό στο συντηριτισμό, το ρατσισμό και το φασισμό"* είναι σε κρίση.

Ομως, αυτό που κυρίως εμποδίζει τον Ερικ Χόμπσμπομ να δει την ελπίδα, εδώ και τώρα, είναι η άποψή του (και του ΚΚ της Βρετανίας στο οποίο ανήκε μέχρι που ουσιαστικά διαλύθηκε) ότι το υποκείμενο της επανάστασης, η εργατική τάξη έχει συρρικνωθεί, δεν υπάρχει πια έτσι όπως την ξέραμε.

Παρόλο που ο Χομπσμπομ στο βιβλίο αυτό αναθεωρεί σε μεγάλο βαθμό αυτά που έγραφε στο έργο του "η πορεία της εργατικής τάξης σταμάτησε", αυτή η αδυναμία του παραμένει.

. Είναι κρίμα που τόσο συχνά η δύναμη της μαρξιστικής ανάλυσης του Ερικ Χόμπσμπομ χάνεται κάτω από το βάρος της ιδεολογικής κληρονομιάς και των αδιέξοδων του σταλινικού ρεφορμισμού.

Γι' αυτό το ερώτημα ποιος και με ποιο τρόπο μπορεί να αλλάξει αυτή την κοινωνία παραμένει αναπάντητο.

Το κάλεσμα στο τέλος του βιβλίου για την αλλαγή της κοινωνίας είναι κραυγή αγωνίας: *"αν η αθρωπότητα θέλει να έχει αναγνωρίσιμο μέλλον δεν μπορεί να συνεχίσει να παρατείνει το παρελθόν ή το παρόν. Το τίμημα της αποτυχίας, με άλλα λόγια η εναλλακτική λύση απέναντι στην ανάγκη αλλαγής της κοινωνίας, θα είναι το έρεβος".*

"Η εποχή των άκρων" του Ερικ Χόμπσμπομ είναι ένα βιβλίο που περιγράφει με θαυμαστή καθαρότητα την αντιφατικότητα και τα αδιέξοδα του καπιταλιστικού αιώνα μας. Ομως αποτυγχάνει να δώσει ερμηνείες και συμπεράσματα, να απαντήσει με ρεαλιστική αισιοδοξία για το που πάει ο 20ος αιώνας στο τέλος του.

Ζέττα Μελαμπιανάκη

Τα πρώτα βήματα των σοσιαλιστών

Μάρκος Γκιόλιας
Το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα και ο Κώστας Χατζόπουλος
Εκδόσεις Π. Μοσχονά
Σελίδες 560 - Τιμή 7.280



Ο Μάρκος Γκιόλιας είναι θαυμαστής του Κώστα Χατζόπουλου, ενός από τους πρώτους σοσιαλιστές ο οποίος έζησε από το 1868 μέχρι το 1920. Μια περίοδο που ο καπιταλισμός αναπτύσεται ραγδαία και η εργατική τάξη κάνει τα πρώτα της βήματα χτίζοντας τα συνδικάτα και τις πρώτες σοσιαλιστικές οργανώσεις στην Αθήνα, το Βόλο, τη Θεσσαλονίκη, τον Πειραιά, το Αγρίνιο (απ' όπου κατάγεται ο Χατζόπουλος).

Αυτή την ηρωική περίοδο ζωντανεύει ο συγγραφέας αντλώντας πληροφορίες, όχι μόνο από την κλασική ιστορική βιβλιογραφία αλλά και από αυθεντικό αρχειακό υλικό, όπως οι σοσιαλιστικές εφημερίδες της εποχής.

Τυπογράφοι, μεταλλωρύχοι, ναυτεργάτες, καπνεργάτες και υποδηματοποιοί φτιάχνουν τα πρώτα συνδικάτα που δίνουν ηρωικές μάχες στην Ερμούπολη της Σύρου, το Βόλο, την Πάτρα και την Θεσσαλλονίκη. Παλεύουν για μείωση των ωρών εργασίας και αυξήσεις. Περιφρουρούν με αποφασιστικό τρόπο το δικαίωμα στη ν απεργία. Οι μεταλλωρύχοι

του Λαυρίου αντιστέκονται ηρωικά όταν ο στρατός εισβάλει στις στοές των μεταλλείων για να καταστείλει την απεργία το 1896. Απέναντι στους απεργοσπάστες, ο Εργατικός Σύνδεσμος Τυπογράφων δεν χαρίζεται: *"Εάν μέλος τι παραβη την διάταξιν ταύτην (περί απεργίας) κυρήσσεται προδότης, διαγράφεται του μητρώου... Το όνομα αυτού δημοσιεύεται εν τη εφημερίδι του Συνδέσμου και εκτίθεται επι μαύρης πινακίδος εν τη Λέσχη αυτού."*

Σ' αυτή την περίοδο, τέλη προηγούμενου αιώνα, δημιουργούνται οι πρώτες σοσιαλιστικές ομάδες με πρωτοβουλία διανοούμενων όπως ο Καλλέργης, ο Δρακούλης και άλλοι. Είναι επηρεασμένοι απο τις ιδέες των ουτοπιστών σοσιαλιστών, κύρια του Προυντόν. Ο Δρακούλης *"οραματίζεται την Αγροτική Συμπολιτεία, ένα ομοσπονδιακό σύστημα αγροπόλεων, που θα είναι η βάση ενός νέου πολιτισμού"*. Ο Καλέργης *"εκπονεί την Σοσιαλιστική Πολιτεία που απαρτίζεται από ένα εκατομμύριο κατοίκους και τοποθετείται στην νήσο Κρήτη"* (σελ.108).

Εκδίδουν βδομαδιάτικες εφημερίδες όπως το "Αρδην" και την "Σοσιαλιστική Πολιτεία" με κυκλοφορία 5000 φύλλα η κάθε μία. Μ' αυτόν τον τρόπο συνδέονται με πρωτοπόρους εργάτες και στρατολογούν στις γραμμές τους μερικές εκατοντάδες.

Ο Χατζόπουλος ανήκει σ' ένα κύκλο σοσιαλιστών που υποστήριζαν τον δημοτικισμό. Υποστήριζε ότι χωρίς την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας η εργατική τάξη δεν μπορούσε να αναπτύξει σοσιαλιστική συνείδηση. Γι αυτό ίδρυσε την Σοσιαλιστική Δημοτικιστική Ενωση. Μετάφρασε το Κομμουνιστικό Μανιφέστο για πρώτη φορά στην Ελλάδα, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα "Εργάτης του Βόλου".

Αυτή η προσπάθεια του Χατζόπουλου δεν είχε συνέχεια αφού τα μέλη της Ενωσης εκτός από την συμφωνία τους για την καθιέρωση της δημοτικής είχαν ριζικές διαφωνίες για την προοπτική αλλαγής της κοινωνίας και έτσι ο καθένας διάλεξε τον δρόμο του.

Η άνοδος του εργατικού κινήματος το 1908-20 έδωσε μεγαλύτερα περιθώρια δράσης για τις σοσιαλιστικές ομάδες. Δημιουργούνται τα Εργατικά Κέντρα σε αρκετές πόλεις ενώ σοσιαλιστικές κινήσεις φυτρώνουν και ριζώνουν παντού. Η πολιτική συζήτηση ανάβει για το πώς θα κτιστεί ένα μεγάλο σοσιαλιστικό κόμμα.

Ο Βενιζέλος δηλώνει στην Βουλή οτι το αστικό καθεστώς *"δεν μπορεί να μην βλέπει παντάπασι τον κίνδυνο, ο οποίος επέρχεται κατα τον εικοστό αιώνα εκ των κάτω. Η δύναμις του αστικού καθεστώτος είναι να προλαμβάνει τας αξιώσεις δια της εγκαίρου ικανοποιήσεως των δικαίων αξιώσεων των τάξεων εκείνων των εργατών, των αποκλήρων της κοινωνίας."*

Η δράση των συνδικάτων και των σοσιαλιστών, της Φεντερασιόν στη Θεσσαλονίκη, των Κοινωνιολόγων του Παπαναστασίου, του Σοσιαλιστικού Κέντρου Αθηνών του Γιαννιού, του Συνδέσμου των Εργατικών Τάξεων του Δρακούλη, φέρνει επιτυχίες. Κατοχυρώνεται η κοινωνική ασφάλιση, μέτρα ασφάλειας και υγειινής.

Η σύγχιση των ιδεών των νέων οργανώσεων στάθηκε παραλυτική με το ξέσπασμα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου. Στην διαμάχη Βενιζέλου-Κωνσταντίνου για συμμετοχή ή ουδετερότητα της Ελλάδας στον πόλεμο, άναψε η πολιτική αντιπαράθεση μέσα στις οργανώσεις. Οι εργάτες έδειξαν την αντιπολεμική τους διάθεση με μαζικά συλλαλητήρια στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη. Οι διασπάσεις και οι συγκρούσεις διαπερνούν όλες τις ομάδες. Η Φεντερασιόν τάσσεται υπέρ της αποχής από τον πόλεμο την ίδια ώρα που οι βουλευτές της στηρίζουν την αντίθετη τακτική και δίνουν την υποστήριξη τους στον Βενιζέλο. Την κυβέρνηση "Εθνικής Αμυνας" στηρίζουν και ο Δρακούλης, ο Γιαννιός, οι Κοινωνιολόγοι. Η επιρροή του βενιζελισμού είναι τόσο μεγάλη μέσα στους διανοούμενους ώστε ο Χατζόπουλος αποδέχτηκε θέση υπουργού Λογοκρισίας στην κυβέρνηση "Εθνικής Αμυνας".

Ο Γιάννης Κορδάτος στην "Ιστορία του εργατικού κινήματος", είναι ξεκάθαρος ότι εκείνη η κρίση ήταν μια μεγάλη χαμένη ευκαιρία για το εργατικό κίνημα. Χρειαζόταν όμως μια διεθνιστική αντιπολεμική αντιμετώπιση μαζί με την πλήρη ανεξαρτησία απο τις αντιμαχόμενες αστικές φατρίες. Με τέτοια πολιτική, πρωτοπόροι επαναστάτες όπως ο Πουλιόπουλος αντιμετώπισαν την Μικρασιατική εκστρατεία ανοίγοντας τον δρόμο για να γίνει το ΣΕΚΕ το επαναστατικό κόμμα της εργατικής τάξης στην Ελλάδα.

Ο ίδιος ο συγγραφέας δεν διαβλέπει αυτήν την δυναμική ενώ θεωρεί σωστή την φιλοβενιζελική στάση των σοσιαλιστών ηγετών.

Παρά τις αδυναμίες του συγγραφέα, το βιβλίο του είναι πολύτιμο. Ανοίγει τη συζήτηση για τα πρώτα βήματα των σοσιαλιστών στην Ελλάδα και δίνει πολύτιμες πληροφορίες για τις οργανωτικές και πολιτικές κατακτήσεις της νεαρής εργατικής τάξης.

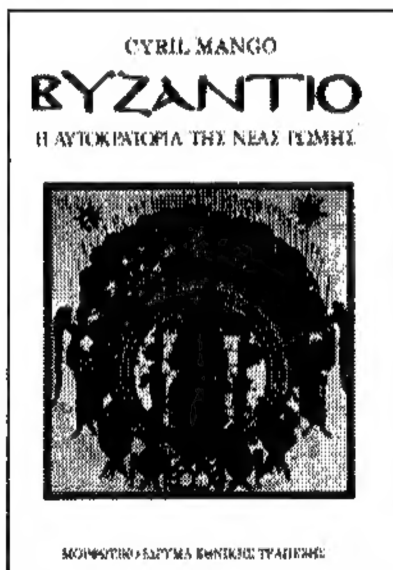
Πέτρος Κωνσταντίνου

Το Βυζάντιο πέρα από εθνικιστικούς μύθους

Cyril Mango. Βυζάντιο - Η αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης
Εκδόσεις Μορφωτικό Ιδρυμα Εθνικής Τραπέζης,
Σελίδες 405, Τιμή 3200

Το βιβλίο του Cyril Mango αρχίζει με μια σύντομη περιήγηση στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία της εποχής του Ιουστινιανού, κάπου στα μέσα, δηλαδή, του 6ου αιώνα.

Την εποχή που διαλέξαμε η "Ρωμανία", όπως ονόμαζαν οι κάτοικοι της αυτοκρατορίας την πατρίδα τους, βρισκόταν στο καλοφόνα της δόξας της. Οι ιστορικοί ονομάζουν την περίοδο αυτή της βυζαντινής ιστορίας, που διαρκεί μέχρι τα μέσα



του 7ου αιώνα, "πρώιμη". *"Το Πρώιμο βυζαντινό κράτος"*, γράφει ο Μάνγκο, *"ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερο από το Μέσο (που διήρκεσε από τον 8ο μέχρι τον 12ο περίπου αιώνα) και το Υστερο (που εκλεισε με το 1453), όχι μόνο σε γεωγραφική έκταση και πολιτική δύναμη, αλλά επίσης σε ό,τι αφορά τα πνευματικά του δημιουργήματα... Το φάσμα της χριστιανικής αυτοκρατορίας του Κωνσταντίνου, του*

Θεοδοσίου και του Ιουστινιανού παρέμεινε για το Βυζάντιο ένα ιδεώδες που αγωνιζόταν να το φτάσει αλλά ποτέ δεν το κατέκτησε."

Η περιοδεία μας αρχίζει, όπως, είναι φυσικό από την Κωνσταντινούπολη και το πρώτο πράγμα που θα μας ξαφνιάσει είναι η γλώσσα. *"Και οι εβδομήντα δυο γνωστές ανθρώπινες γλώσσες αντιπροσωπεύονταν"* γράφει ο Μάνγκο. Ο ίδιος ο Ιουστινιανός μιλούσε λατινικά -που εξακολουθούσαν να είναι η επίσημη γλώσσα της αυτοκρατορίας.

Στην ιστορία που διδάσκεται στα σχολεία το Βυζάντιο κατατάσεται στην παράδοση του "ελληνισμού" -που υποτίθεται ότι συνδέει με μια αδιάσπαστη γραμμή την Αρχαία Ελλάδα με το σήμερα. Πρόκειται για μύθο. Κατ' αρχήν όπως θα έδειχνε η περιοδία μας, στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία μόνο μια μειοψηφία μιλούσε ελληνικά. Αλλά και αυτοί ακόμα πολύ απείχαν από το να θεωρούν τους εαυτούς τους Ελληνες:

"Ο ίδιος ο χαρακτηρισμός Ελληνες ... απουσιάζει εντελώς από τις πηγές της εποχής". Οι κάτοικοι κάθε περιοχής έπαιρναν το όνομα της επαρχίας τους, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους. Ενας Σλάβος, για παράδειγμα, από τη σημερινή νότια Ελλάδα θα ονομαζόταν "ελλαδικός". *"Οι άνθρωποι ταυτίζονταν με το χωριό τους, την πόλη τους ή την επαρχία τους πολύ περισσότερο απ' όσο με την αυτοκρατορία"*. Η έννοια της "ελληνικότητας" ούτε καν υπήρχε στο Βυζάντιο.

Στα επόμενα χρόνια η βυζαντινή ιστορία γνώρισε δραματικές αλλαγές, όμως αυτή η εικόνα δεν άλλαξε. Η μεγαλύτερη τομή ήρθε στα μέσα του 7ου αιώνα. Αυτό που οι ιστορικοί αποκαλούν πέρασμα από την πρώιμη στη μέση περίοδο ήταν στην πραγματικότητα το πέρασμα από την αρχαιότητα στο μεσαίωνα και τις απαρχές της φεουδαρχίας. Το πέρασμα από τη μια κοινωνία στην άλλη δεν έγινε σταδιακά και ομαλά αλλά μέσα από την καταστροφή και την κρίση:

"Καθένας που διαβάζει τα γεγονότα στις πηγές", γράφει ο Μάνγκο στην εισαγωγή του βιβλίου του, *"θα μείνει κατάπληκτος από τις συμφορές που χτύπησαν την αυτοκρατορία, στην αρχή με την περσική εισβολή... και κατόπιν με την αραβική εξάπλωση..."*. Από αυτές τις καταστροφές γεννήθηκε η Μέση Αυτοκρατορία, μια αυτοκρατορία στην οποία γίνονται γρήγορα φανερά τα σημάδια του "εκφεουδαλισμού": η εδραίωση μιας αριστοκρατίας της γης που συγκεντρώνει στα χέρια της τίτλους τιμής αλλά και "ιδιωτικά" στρατεύματα, η σταδιακή απομάκρυνση των τεράστιων κτημάτων της από τον έλεγχο της κυβέρνησης, η καταστροφή των μικρών γαιοκτημόνων... Η διαδικασία αυτή συνεχίστηκε όλα τα επόμενα χρόνια, φτάνοντας μέχρι την εποχή των Παλαιολόγων. Σε αντίθεση με τη Δύση το συντηρητικό Βυζάντιο παρέμεινε πάντοτε μια καθυστερημένη κοινωνία, ένας καθυστερημένος φεουδαλισμός.

Αυτή η καθυστέρηση οδήγησε σταδιακά στην κρίση και τη φθορά, που έφερε το τέλος της Αυτοκρατορίας το 1453. Η Κωνσταντινούπολη των Παλαιολόγων δεν θύμιζε σχεδόν σε τίποτα την επιβλητική πρωτεύουσα των Κομνηνών, δυό αιώνες πίσω. *"Ο Ισπανός πρεσβευτής Clavijo, που είδε την Κωνσταντινούπολη το 1403, λέει ότι μέσα στα τείχη ο χώρος καταλαμβανόταν από συνοικισμούς, που τους χώριζαν σιτοχώραφα και περιβόλια. Παντού έβλεπε κανείς ερείπια ανακτόρων και εκκλησιών. Μόνο οι παραλιακές περιοχές είχαν αρκετά πυκνό πληθυσμό... Οταν υπέκυψε στους Τούρκους, το 1453, η Κωνσταντινούπολη είχε πληθυσμό αρκετά λιγότερο από πενήντα χιλιάδες"*.

Η ιστορία της ακμής και της παρακμής του Βυζάντιου καταλαμβάνει το πρώτο μόνο μέρος του βιβλίου του Μάνγκο. Το δεύτερο μέρος, που ονομάζεται "ο ιδεατός κόσμος του Βυζάντιου" δεν είναι μόνο πολύ ενδιαφέρον αλλά και ιδιαίτερα διασκεδαστικό. Το αντικείμενό του είναι οι αντιλήψεις των ανθρώπων της εποχής -για τον θεό, για τους δαίμονες, για τον κόσμο, για τη ζωή, για το μέλλον. Το βιβλίο κλείνει με ένα σύντομο τρίτο μέρος που καταπιάνεται με την κληρονομιά της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας -με την τέχνη, την λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική. *"Θα ήταν άδικο"*, *γράφει*, *"να κρίνουμε τη Βυζαντινή λογοτεχνία με κριτήρια την αισθητική απόλαυση που προκαλεί στον σύγχρονο αναγνώστη"*. Το ίδιο ισχύει για όλες τις τέχνες του Βυζάντιου. Αντί για αυτό *"ας προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε κάπως τη βυζαντινή τέχνη μέσα στο ιστορικό της πλαίσιο"*. Και πράγματι: μέσα σε λίγες σελίδες ο Μάνγκο καταφέρνει να μας κάνει να κατανοήσουμε τη σημασία του Μυστρά, των "επίπεδων" και ανέκφραστων Αγίων της Βυζαντινής αγιογραφίας, της λανθασμένης προοπτικής στα έπιπλα των εικόνων. Τελικά, το βιβλίο αυτό είναι βοήθεια για να ξεφύγουμε από τα εθνικιστικά κλισέ και να καταλάβουμε την ιστορία στην εξέλιξή της και όχι όπως ξαναγράφτηκε από τις πατριωτικές σκοπιμότητες.

Σωτήρης Κοντογιάννης